имам ан-Науауи

Іқақуалардың бақтары

хадистер жинағы

3 - кітап

رياض الصالحين

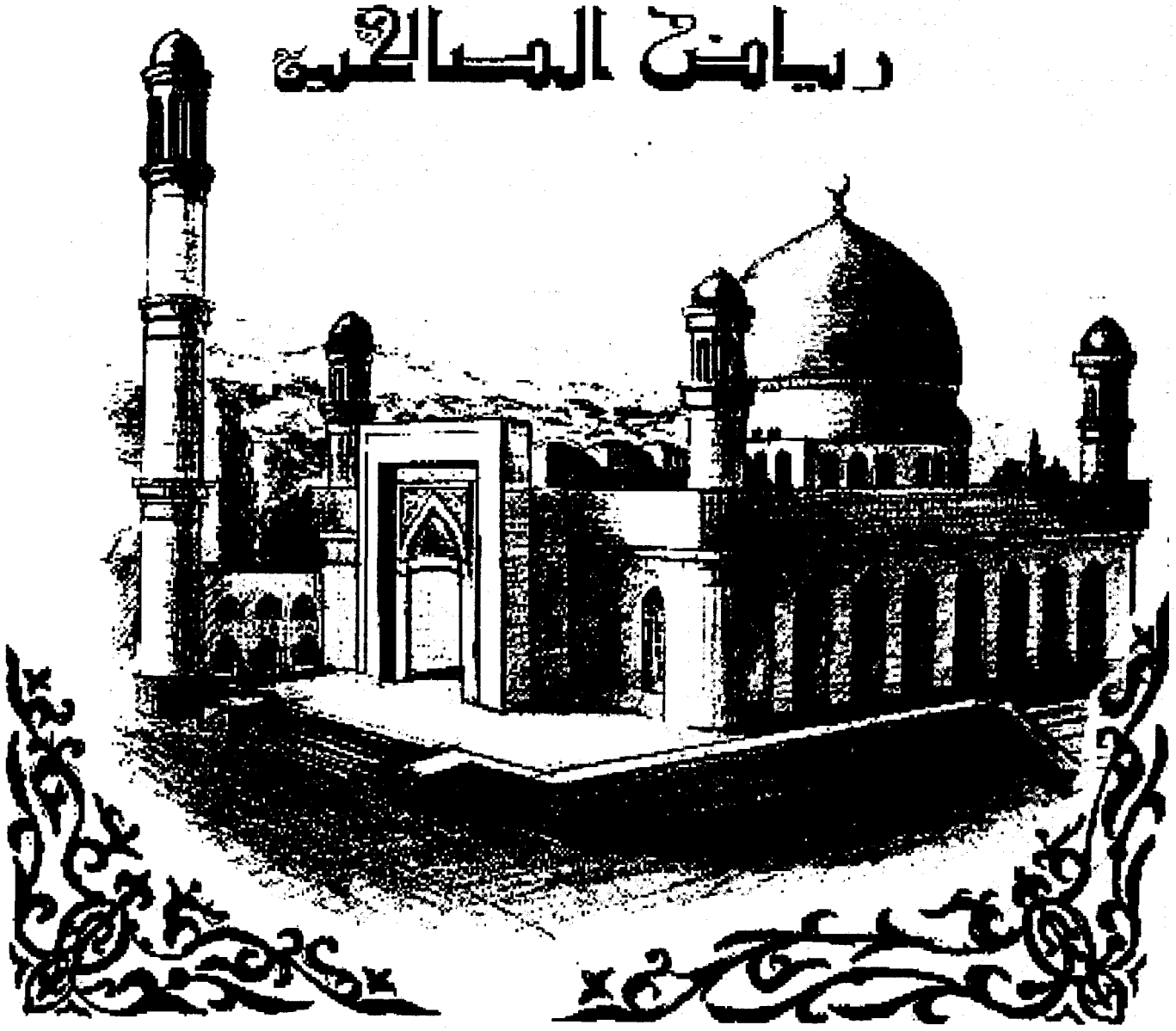

Қамқор, Мейірімді Аллаһтың атымен!

Барлық мақтау Өзінен басқа Тәңір болмаған, Аллаһ Тағалаға ғана тән! Соңғы Пайғамбар Мухаммадқа, оның жанұясы мен туған туысқандарына және оның сахабаларына, Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын!

Имам ан-Науауидің **«Тақуалардың бақтары»** (арабша, «Рийад ас-салихин») атты хадистер жинағы, мұсылмандар арасында көп танымал, әрі сүйікті кітап болып табылады. Бұның таң қаларлық ештеңесі жоқ. Өйткені, біріншіден бұл кітап, Ислам әлемінде Құраннан кейін екінші орында тұратын Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сүннеті жайлы болса, екіншіден бұл кітапты жазған адам, мұсылмандар арасында абыройымен және тақуалығымен сүйіктісі болған, өзінің өмірін Исламға қызмет етуге арнаған ғалым болып тұр.

Бұл кітаптың мәнділігін айтсақ, Пайғамбар Мухаммадтың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Сүннетінің мәнін айтқан боламыз. Хадистерден құралатын Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сүннетінен аз болса да хабардар болмай, Ислам дінін және осы діндегі адамдарды түсіну мүмкін емес. Сонымен мұсылмандар үшін Сүннетті білу, міндет болып табылады.

Ал енді осы кітап жайлы ан-Науауидің өзі былай дейді:

Бұл кітапты жазғанда, мен тек сенімді және белгілі мұхаддистердің шығармаларынан алынған хадистердің жиынтығын жасағым келді. Ал ол хадистердің мән-мағынасы оқырманды, мәңгілік өмірдің рахатына жетелейтін, сондай-ақ оған дінді жан дүниесімен ұстана алатын жолды көрсететін, сондай-ақ адамға қорқыныш пен үміт ұялататын, сондай-ақ адамның жанын пәктік пен көркем мінезділікке тәрбиелейтін, сондай-ақ адамның жүрегін кеселдерден емдеп, бүкіл қисықтықты түзететін және де білім іздеушінің басқа да талпынатын нәрселері туралы болса деп қаладым.

Егер бұл кітап, жазылып бітсе, Онда бұны дұрыс көңіл бөліп оқыған әр адамды, бұл кітап игілікке жетелейді және оны барлық пасықтық пен жамандықтан ұстайды, ал мен осы кітапты оқып өзіне пайда алған әр-бір мұсылман бауырымнан, Аллаһтан мен үшін, менің ата-анам үшін, менің ұстаздарым үшін, басқа да өзіміз жақсы көретін адамдар үшін, сондай-ақ бүкіл мұсылмандар үшін Аллаһтан (Оның жәннәтін) сұрап (және Оның тозағынан құтқаруын сұрап) дұға етуін, өтінемін. Жомарт Аллаһқа артынамын және оған өзімнің ісімді тапсырамын, маған Аллаһ жеткілікті, ол Керемет Қамқоршы және Ұлы Аллаһ Тағаланың күш-қуатына жететін ешқандай күш-қуат жоқ!

Құрметті оқырман! Сіздің қолыңыздағы кітапша, сол ан-Науауидің «Рийад ас-салихин» кітабының, орыс тіліне Владимир Абдуллаһ НИРША аударған «Сады праведных» кітабынан, қазақ тіліне аударылған нұсқасы. Біз бұл кітапты төрт кітапша ретінде аударып ұсынып отырмыз. Кітаптағы Құран аяттарының аудармасында, Халифа Алтайдың Құранды арабшадан қазақшаға аударған «Құран Кәрим қазақша мағына және түсінігі», атты еңбегі қолданылды. Осы ктапты кез-келген түрде басып шығаруға, көбейтуге, материалдарын қолдануға, сатуға, тегін таратуға толығымен рұқсат беріледі.

Құдіретті Ұлы Аллаһ Тағаладан, Оның көркем есімдерімен және Оның ұлы сипаттарымен бұл еңбегімізді тек Оның жолына ғана арналуын және осы кітапты оқыған немесе жарық көруіне себепші болған кісілерге, бұл кітаптың осы дүниеде де, мәңгілік дүниеде де пайдалы болуын сұраймыз.

Соңғы Пайғамбар Мухаммадқа, оның жанұясы мен сахабаларына және оның артынан ерген Қияметке дейінгі бүкіл үмметіне Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын! Біз Аллаһқа деген мақтауларды айтып тауыса алмаймыз, өйткені Ол Өзі ғана Өзін толық мақтаған!

«Науан Хазрет» атындағы орталық мешіт, Көкшетау қаласы.

Қамқор, Мейірімді Аллаһтың атымен!

143 ТАРАУ
Кездескенде амандасып қол алысу керектігі, жақсы көңіл-күй таныту, тақуа адамның қолын сүйу және өзіннің баланды оны жақсы көріп айналғанның белгісі ретінде сүйудің және сапардан келген адамды құшақтап қарсы алудың дұрыстығы жайында.

885. Хабар бойынша, Абуль-Хаттаб Қатада айтты:

Мен Анастан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабалары бірі-бірінің қолдарын алушы ма еді?"» - деп сұрадым. Ол: «Иә!», - деп жауап берді. **Аль-Бухари.**

886. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бізге иемендіктер келген кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сендерге қол алысып амандасуды бірінші бастаған иемендіктер келді", - деді. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

887. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екі мұсылман кездесіп қол алысқанда олар айырылысқанша міндетті түрде (кішігірім) күнәлері кешіріледі. **Абу Дауд.**

888. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бір адам: "Иә Аллаһтың елшісі, бізден біріміз өзінің бауырын, не болмаса досын кездестірсе оған (сәлем ретінде) иілуі керек пе?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Жоқ", - деді. (Ол адам): "Ал құшақтап сүйуге ше?", - деп сұрады. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тағы да: "Жоқ", - деді. Ол адам: "Ал қолынан ұстап қысуға ше?", - деп сұрады. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә", - деп жауап берді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис" деп келтіреді.**

889. Хабар бойынша, Аъфуан бин Ассаль, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде яһидилердің бірі өзінің жолдасына: "Мені сол Пайғамбарға алып баршы", - деді де, келген соң Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын тоғыз белгі (кереметтер) жайлы сұрақ қойды[1].

Сосын Сафуан бұл хадситі толығымен келтіріп, соңнан была деді:

Осыдан кейін олар оның қолын және аяғын сүйіп. "Сенің Пайғамбар екендігіңе куәлік береміз", - деді. **Бұл хадисті сенімді иснадымен ат-Тирмизи және басқа да мухаддистер келтіреді.**[2]

890. Хабар бойынша, Ибн Омар, олардың екеуінен де Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Сонда біз Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келдік те оның қолын сүйдік. **Абу Дауд.**[3]

891. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Зайд бин Харис Мединаға Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, менің үйімде болған уақытында келді. Ол есік қақты да, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған қарай киімін сүйретіп асықты, сосын оны құшақтады және сүйді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис" , деп келтіреді.**[4]

892. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бауырынды жылы жүзбен қарсы алу тұрғысында болса да, шариғаттың барлық дұрыстаған амалдарын орындауды кішісінбе (ұмытпа). **Муслим.**

893. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, аль-Акра бин Хабистің көзінше (немересі) аль-Хасан бин Алиді сүйді, сонда аль-Акра: "Расында, менің он балам бар, бірақ олардың бірде бірін бір рет те сүйген емеспін!", - деді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Өзгені аямайтынға рахымшылық жасалынбайды!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

АУЫРҒАННЫҢ КӨҢІЛІН СҰРАУ, СОНДАЙ-АҚ МӘЙІТТІ ШЫҒАРЫП САЛУ, ОҒАН ЖАНАЗА НАМАЗЫН ОҚУ, ОНЫ ЖЕРЛЕГЕНДЕ ЖАНЫНДА БОЛУ ЖӘНЕ ЖАРЛЕП БОЛҒАН СОҢ ҚАБІРІНІҢ ЖАНЫНДА БОЛА ТҰРУ ЖАЙЫНДАҒЫ КІТАП.

144 ТАРАУ
Ауырғанның көңлін сұрап бару жайлы.

894. Хабар бойынша, Омар аль-Бара бин Ъазиб, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

---

[1] Бұл хадисте яһудилердің Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тоғыз белгі, ал дұрысырақ айтсақ Мұса пайғамбардың, оған сәлем болсын, Перғауынға өзінің пайғамбарлығының дәлелі ретінде көрсеткен кереметі жайлы болып жатыр және де олар яһидилерге де, мұсылмандарға да қатысы бар тоғыз белгі жайлы сұрап, өздеріне ғана қатысы бар сенбіге байланысты белгі жайлы сұрамады, бірақта Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, олардың сұрағанына жауап берумен қоса сұрамай жасырып қалғандарына да жауап береді, сонда олар оның пайғамбар екендігін мойындайды.

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[4] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге мыналарды орындауды міндеттеді: ауырған адамның көңілін сұрауды, мәйітті шығарып салуды, түшкіргенге игілік тілеуді[1], әлсізді қорғауды, жәбірленушіге көмек көрсетуді, сәлем беруді көбейтуді (жайуды, таратуды)[2], шақырған жерге баруды, сондай-ақ ант берушінің антын орындауға жағдай жасауды (көмектесуді)[3]. **Аль-Бухари, Муслим.**

895. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бүкіл мұсылманның бір-бірінің алдында бес түрлі парызы бар: сәлемге жауап беру, ауырғанның көңілін сұрау, мәйітті шығарып салу, шақырған жерге бару және түшкіргенге игілік тілеу. **Аль-Бухари, Муслим.**

896. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахірет күні Ұлы Аллаһ Тағала айтады: "Иә Адам баласы, Мен ауырдым, ал сен болсаң Менің көңілімді сұрап келмедің!". Ал адам болса: "Иә менің Раббым, Сен - бүкіл Әлемнің Раббысың, ал мен Сенің көңлінді қалай сұраймын?», - дейді. Сонда Аллаһ айтады: «Сен менің пәленше құлымның ауырғанын білмеп пе едің, ал сен болсаң оның көңілін сұрап бармадың? Егер сен оған барсаң, жанынан Мені табатыныңды білмеп пе едің? Иә Адам баласы, Мен сенен, Мені тамақтандыруды сұрап едім, ал сен болсаң Мені тамақтандырмадың?», - дейді. Ал адам болса: "Иә менің Раббым, Сен - бүкіл Әлемнің Раббысың, ал мен Сені қалайша тамақтандырар едім?», - дейді. Сонда Аллаһ айтады: «Сен менің пәленше құлымның сенен тамақ сұрағанын білмеп пе едің, ал сен болсаң оған тамақ бермедің? Егер сен оған тамақ берсең, онда бергеніңді әлбетте Менен табатыныңды білмеп пе едің[4]? Иә Адам баласы, Мен сенен су сұрап едім, ал сен болсаң Маған су бермедің?, - дейді. Ал адам болса: "Иә менің Раббым, Сен - бүкіл Әлемнің Раббысың, ал мен Саған қалайша су берер едім?», - дейді. Сонда Аллаһ айтады: «Сен менің пәленше құлымның сенен су сұрағанын білмеп пе едің, ал сен болсаң оған су бермедің? Егер сен оған су берсең, онда бергеніңді әлбетте Менен табатыныңды білмеп пе едің?, - дейді. **Муслим.**

897. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аурудың көңілін сұраңдар, ашты тамақтандырыңдар және қиындыққа душар болғандарды босатыңдар[5]. **Аль-Бухари.**

898. Хабар бойынша, Саубан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

"Расында, өзінің бауырының көңілін сұрап барған мұсылман оралғанша Хурфатул-жаннада болады". Сонда адамдар: "Иә Аллаһтың елшісі, Хурфатул-жанна, деген не?", - деп сұрады да – ол: "Жәннәт жемісі", - деп жауап берді. **Муслим.**

899. Хабар бойынша, Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өзінің ауру бауырының көңілін таңертең сұрап барған кез-келген мұсылман үшін жетпіс мың періште кешке дейін Аллаһтан (күнәлерінің кешіруін сұрап) ол үшін дұға жасайды, ал егер ол ауру бауырының көңілін кешке сұрап барса, онда жетпіс мың періште таң атқанша Аллаһтан (күнәлерінің кешіруін сұрап) ол үшін дұға жасайды, ал Жәннәтта оған жемістер дайындалады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

900. Хабар бойынша, Анас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қызмет етіп жүрген бір жасөспірім ауырып қалып, оның көңілін сұрауға Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келді. Ол оның бас жағына отырып: "Ислам қабылда!", - деді. Ол жанында отырған әкесіне қарады да, әкесі: "Абуль-Қасымға бағын", - деді. Сонда ол Ислам қабылдады. Осыдан кейін Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ол жерден: "Оны Оттан құтқарған Аллаһқа мақтау!", - деп шықты. **Аль-Бухари.**

145 ТАРАУ
Ауырған адам үшін Аллһтан қалай дұға сұрау жайлы.

901. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Егер адам оны қинап жатқан кеселіне, не жарасына, не ойығына шағымданатын болса, әдетте, Пайғамбар саусақтарымен былай істейтін (деп, бұл хадисті жеткізуші Суфйан бин Ъйуййна екінші саусағымын жерді шұқып, сосын көтеріп, артынан былай дейтін,) деді: «Аллаһтың атымен, Біздің елдің жері сендердің біріннің сілекейлеріңмен, осымен Аллаһтың көмегі арқылы біздің ауру жазылады!» /Бисми-Ллаһи! Турбату ардина бирикати баъдина, йушфа сақимуна бизни Раббина!/ **аль-Бухари, Муслим.**

902. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

---

[1] Түшкірген адам: «Әльхамду ли-Лаһи», - деген мұсылманға: «Йархамука-Лаһ» (Аллаһ саған меірімін төксін!), - деп айту.

[2] Яғни, әр-бір жолығып-қоштасқан сайын сәлемдесіп «Ас-саляму алейкум», деп айту.

[3] Бұл жерде, мысалыға біреу: «Аллаһтың атымен ант етемін, пәленше мынаны орындау керек», - десе, онда бұны естіген адам, антты орындауға көметесуі керек, әрине ол антты орындағаннан игілік болатын болса.

[4] Яғни, Менен сауап алар едің.

[5] Бұл жерде не тұтқынға түскен адам жайлы, не қарызын өтей алмай жүрген адам жайлы болып тұр.

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанұясынан бірі ауырса олардың көңілін сұрап, оң қолымен денесін сипап былай дейтін: "Адамдардың Раббысы, осы ауруды кетір де сауықтыр! Сен – Шипагерсің, Сенің шипаңнан басқа, шипа жоқ, бұдан кейін ауру қалмайтындай сауықтыр!" /Азхибил-баъса, Раббаннаси, шфи уа Анташ-Шафи, лә шифаъа шифъука шифаъан лә йуғадиру сакаман!/ **Аль-Бухари, Муслим.**

903. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, бірде ол Сәбиттен, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

"Саған Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, (ауырған адамға) оқитын дұғасын оқиын ба?", - деп сұрады. Ол: «Әрине», - деді, Сонда Анас: "Иә Аллаһ, адамдардың Раббысы, кеселдерді кетіруші, сауықтыр! Сен – Шипагерсің, Сенің шипаңнан басқа, шипа жоқ, бұдан кейін ауру қалмайтындай сауықтыр!" /Аллаһумма, Раббаннаси, музхибаль-баъси, шфи Анташ-Шафи, лә шафийа иллә Анта шафиъан лй йуғадиру сакаман!/- деді. **Аль-Бухари,**

904. Хабар бойынша, Саъд бин Абу-Уаккас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мен ауырып жатқанда көңілімді сұрап келіп, былай деді: "Иә Аллаһ, Саъдты сауықтыр, Иә Аллаһ Саъдты сауықтыр!"/Аллаһумма-шфи Саъдан, Аллаһумма-шфи Саъдан!/ **Муслим.**

905. Хабар бойынша, бірде Абу Абдуллаһ Осман бин Абдуль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, денесіндегі ауруға шағымданады, сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игшілігі мен сәлемі болсын былай дейді:

Денеңнің ауырып жатқан жеріне қолыңды қой да: "Аллаһтың атымен!" /Бисми-Ллаһи!/, - деп үш рет айт, сосын жеті рет мынаны айт: "Мен сезініп және қауіптеніп жатқанымнан Аллаһтың құдіреті мен Оның қуатына сыйнамын!" /Аъуза би-ъиззати-Лаһи уа қудратиһи мин шарри ма аджиду уа ухазиру!/, - деді. **Муслим.**

906. Хабар бойынша, Ибн Аббас, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер кімде-кім ажалы келмеген аурудың көңілін сұрап барып жеті рет: "Ұлы Күрсінің Раббысы, Ұлы Аллаһтан сені сауықтыруды сұраймын!" /Асъалю-Ллаһа-ль-Ъзыма, Раббал-ършиль-ъзыма, ан йашфийа-кя!/[1], - десе, Аллаһ оны әлбетте кеселінен айықтырды. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді. Ал Аль Хакам болса: "Аль-Бухаридің шарттарын қанағаттандыратын, сенімді хадис", - деді.**

907. Хабар бойынша, Ибн Аббас, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ауырып қалған бәдәуидің көңілін сұрап барды, ал ауырған адамға барғанда әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Қапаланба, Аллаһ қаласа, бұл кесел сені тазартады[2]" /Ля баъса, тахурун ин шаъаЛлаһу/[3], - дейтін. **Аль-Бухари.**

908. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Жебірейіл (періште) келді де: "Иә Мухаммад, сен ауруыңа шағымданасың ба?", - деп сұрады да, ол: "Иә?", - деп жауап берді. Сонда Жебірейіл былай деді: "Саған барлық ауыртпашылықтарды туғызушыдан, кез келген адамның зұлымдығынан және жаман көзден сен үшін Аллаһтың атымен сыйынамын! Аллаһтың сені сауықтыруы үшін, Аллаһтың атымен сыйынамын!" /Бисми-Ллаһи арқи-кә мин кулли шаййъин йуъзука, мин шарри кулли нафсин ау ъайни хасидин! Аллуһу йашфикә, бисми-Ллаһи арқи-кә!/ **Муслим.**

909. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри және Абу Хурайра, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанына куәлік берді:

Адам: "Аллаһтан басқа құдай жоқ" /Лә иләһә иллә-Ллаһу/ және "Аллаһ Ұлық" /Аллаһу акбар/, - деген уақытында, оның Раббы оның айтқан сөздерін растап: "Менен басқа, құдай жоқ және Мен Ұлықпын", - дейді. Адам: "Серігі болмаған Аллаһтан басқа, құдай жоқ" /Лә иләһә иллә-Лаһу уахдәһу лә шарикәләһу/, - деген уақытында, - оның Раббы: "Жалғыз Менен басқа, құдай жоқ және Менің серігім жоқ", - дейді. Адам: "Аллаһтан басқа, құдай жоқ, (бүкіл) билік оныңке және Оған – мақтау" /Лә иләһә иллә-Лаһу, ләһуль-мульку, уә ләһуль-хамду/ - деген кезде, оның Раббы: "Мене басқа, құдай жоқ, (бүкіл) билік Меніке және Маған – мақтау", - дейді. Адам: "Аллаһтан басқа, құдай жоқ,,Аллаһтан басқа ешкімде күш те, қуат та жоқ" /Лә иләһә иллә-Лаһу, уә лә хаулә, уә лә қууата иллә би-Ллаһи/, - деген кезде, оның Раббы: "Менен басқа, құдай жоқ және Менен басқа ешкімде күш те, қуат та жоқ", - дейді.

Сонда олар Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанына куәлік берді:

Кімде-кім өзінің ауырып жатқан кезінде осы сөздерді айтса, ал сосын жан тапсырса, онда оны От шалмайды. **Бұл хадисті ат-тирмизи "Жқсы хадис", деп келтіреді.**

146 ТАРАУ
Ауырған адамның жанұясынан оның халін біліп тұру жайында.

910. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Али бин Абу Талиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, осы дүниеден өтуіне келген ауруымен жатқан Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі

---

[1] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің №147 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Бұл жерде, кеселдің Аллаһ тарапынан сынақ екендігі және кім сол сынаққа шыдаса, Онда Аллаһтың еркімен ол сынақ адамды күнәларынан тазартып, екі дүниеде де ол адамның дәрежесі көтерілетіндігі айтылып жатыр.

[3] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің №147 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

мен сәлемі болсын, шыққан уақытында, адамдар: "Иә Абул-Хасан[1], осы таңда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзін қалай сезінуде?", - деп сұрағанда ол: "Аллаһқа мақтау, бүгінгі таңда ол жақсырақ!", - деді. **Аль-Бухари.**

147 ТАРАУ
Сауығудан күдерін үзген адам үшін не деу керектігі жайында.

911. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсы, маған сүйеніп: "Иә Аллаһ, мені кешіріп мені рахым ет және мені жоғарғы қоғамға қос" /Аллаһумма-ғфирли, урхамни уал-хақни бир-рафикыл-аъля!/, - деп айтқнын естідім. **Муслим.**

912. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен өлім аузында болған Аллаһтың елшісін, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанында су құйылған кесе болып, соған қолын салып, одан кейін су қолымен бетін сүртіп: "Иә Аллаһ, маған өлімнің ауырпашылықтары мен өлім жанталасынан өтуіме көмектес!" /Аллаһумма, аъинни ъаля ғамаратил-маути уа сакартиль-маути!/, - деп айтқанын көрдім. **Ат-Тирмизи.**[2]

148 ТАРАУ
Науқастанып жатқан адамның жанұясының мүшелеріне және оған қызмет етушілерге, оған жақсы-қарым қатынас танытып және оның көрсеткен ауырпашылықтарына шыдамдық таныту керектігін айту жайында, сондай-ақ бұның түрлі қылмыстарының салдарынан өлім жазасы кесілгендіктен, өлім аузында тұрған адамадар үшін де қатысы барлығы жайында.

913. Хабар бойынша, Абу Нуджайда Имран бин аль-Хусайна аль-Хузаъи, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай дейді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Джухайн руынан, ойнаспен жүкті болған бір әйел келіп: "Иә Аллаһтың елшісі, мен жазаға лайықты күнә жасадым, сондықтан мені, менің күнәмә сәйкес жазала!", - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ол әйелдің қамқоршысын өзіне шақырып: "Онымен жақсы қарым-қатынаста бол, ал ол босанғаннан кейін маған алып кел", - деді. Қамқоршысы солай істеп, ол босанғаннан кейін алып келді. Пайғамбар керек нұсқауларды беріп, киімінің шеттерін байлап[0], тас боранмен жазалаған соң, оған өзі жаназа намазын оқыды[3]. **Муслим.**

149 ТАРАУ
Егер науқастанған адам: «ауырсынамын», «жаныма батты», «мен қатты ауырып жатырмын», - деген сияқты сөздерді шыдамсыздықтан, не болмса наразылықтан айтып жатпаса, онда оны айтуға болатындығы және онда тұрған ештеңенің жоқтығы жайында.

914. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен қатты қызуынан қиналып жатқан Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кіріп оның (денесінен) ұстап: "Иә Аллаһтың елшісі, сенің қызуың қатты ғой!", - дедім. Бұны естіген ол: "Иә, расында, мен сендердің екеуің ауырғандай ауырамын!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

915. Хабар бойынша, Саъд бин Абу Уаққас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен қатты ауырып қалған кезімде, менің көңілімді сұрап, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын келді де, мен оған: "Расында, ауру менің діңкемді құртты! Мен баймын, ал мұрагерлерімнен менің қызымнан басқа ешкімім жоқ..."

Бұл хадисті Саъд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, соңына дейін айтып шықты. Аль-Бухари, Муслим.

916. Хабар бойынша, Аль-Қасым бин Мухаммад, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде басы ауырып жатқан Айша: "Иә менің басым!", - деді, сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Жоқ, мен: "Иә басым!", - деймін!"[4], - деді.

Сосын Аль-Қасым бұл хадисті аяғына дейін айтып шықты. Аль-Бухари.

150 ТАРАУ
Өлім аузындағы адамға: «Аллаһтан басқа құдай жоқ» /Лә илаһа илла-Ллаһу/, - деген сөздерді айтуды есіне салу жайында.

917. Хабар бойынша, Муъаз, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Соңғы сөздері: "Аллаһтан басқа құдай жоқ", - болған адам, Жәннәтқа кіреді. **Бұл хадисті Абу Дауд пен аль-Хакам: "Иснады жақсы", - деп келтіреді.**

918. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

---

[1] Алидің лақаб аты, яғни Хасанның өкесі, деген сөз.

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[0] Құлағанда киімдері ашылып қалмас үшін.

[3] Бұл хадистің жалғасы мынадай: "Осыдан кейін Омар: "Иә *Аллаһтың елшісі,* ол әйел ойнас жасаса да сен оның жаназасын шығардың ба!?", - деп сұрады. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған: "Егер оның тәубесін Медина жұртының жетпісінің арасында бөлсе, ол тәубе солардың бәріне жетер еді! Сен сол әйелдің, өзін Аллаһ Тағалаға құрбан қылғаннан артық бір нәрсе істей алады деп ойлайсың ба?!", - деп жауап берді". Хадистің толығымен берілмеген себебі, оның бұл тарауға қатысы болмағандығынан. Ал хадис толығымен осы кітабтың "Тәубе жайлы" тарауында беріледі, №22 хадис – **аударушыдан.**

[4] Бұл әңгіме Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өлімінің алдында болған.

Біздің білетінімз, Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өлер алдында қатты басы ауырған, бұл жерде *ол өзінің басының қатты ауырып: «Мен айтар едем:* «Иә басым!», - деп өзінің басының қатты ауырғанын айтып жатыр, ал бәрін білуші бір Аллаһ қана – **аударушыдан.**

Аллhаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді: "Өлім аузындағыларға: "Аллаhтан басқа құдай жоқ", - деген сөздерді айтуды естеріне салыңдар" **Муслим.**

151 ТАРАУ
Мәйіттің көзін жапқаннан кейін не деу керектігі жайында.

919. Хабар бойынша, Умм Салам, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, Абу Саламға, оның жанары сөнгеннен кейін келді. Ол оның көзін жапты да: "Расында, жанды алғанда, оның назары соның артынан ереді", - деді. Өлгеннің жақындары дауыстап жоқтау айта бастады, сонда Пайғамбар, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын: "Өздеріңе игіліктен басқа еш нәрсе тілемеңдео, өйткені періштелер, сендерлдің кез-келген сөздеріңе: "Аминь", - дейді", - деді. Сосын ол: "Иә Аллаh! Абу Саламның күнәларын кешір. Оның дәрежесін тура жолда болғандардың арасында жоғарылат, әрі оның артында қалғандарға Өзің қамқор бол. Иә Әлемдердің Раббы! Бізді әрі оны жарылқа. Оның қабірін кең етіп, оны нұрға бөле" /Аллаhуммағфирли-Аби Саламауарфаъ даражатаhу филь-махдийина, уа хлюфху фи ақибаhи филь-ғабирина, уағфирлана уа ләhу, йа Раббаль ъламина, уа фсах ләhу фи қабриhи уа науиир ләhу фихи!/ **Муслим.**

152 ТАРАУ
Мәйіттің жанында тұрған адамға не деу керектігі және жақыны өлген адамға не деу керектігі жайында.

920. Хабар бойынша, Умм Салам, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын: «Науқастың төсегінің жанында болған кезде тек жақсылық айтыңдар, өйткені сендердің бүкіл айтқан сөздеріннен кейін періштелер: «Амин», - деп отырады», - деді. Ал Абу Салама қайтыс болғаннан кейін мен Аллаhтың елшісіне, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын келіп: «Иә Аллаhтың елшісі, расында Абу Салама өлді!», - дегенімде, ол маған: «"Иә Аллаh оны да мені де кешіріп маған оның орнына жақсысын бер! " /Аллаhумма-ғфирли уа ләhу, уа аъқибни минhу ъуқба хасанатан!/, - деп айт», - деді. Сонда мен оның айт, деген сөздерін айттым да, артынан Аллаh маған оның орнына жақсысын – Мухаммадты, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, берді[1]. **Бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында:** «Науқастың /... не мәйіттің/ төсегінің жанында болған уақытта», **- делінеді. Ал Абу Дауд пен басқа да мухаддистер «мәйіттің», деген сөзді келтіріп, ол жөнінде күмәндәнбайды.**

921. Хабар бойынша, Умм Салам, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын: «Егер Аллаhтың құлдарының бірі қайғыға тап болып: «Расында, біз Аллаhқа тиесіліміз және Аллаhқа қайтарыламыз! Иә Аллаh, мені қайғымда сауабты ет те, маған одан жақсысын бер!» /Инна ли-Лаhи уа ина иләйhи ражиъуна! Аллаhумма-журни фи мусыбати уа хлюф ли хайран минха!/, - десе Аллаh Тағала міндетті түрде оның қайғысы үшін сауаб жазады және оған (айрылғанының) орнына одан да жақсысын береді», - деді. Абу Салама өлген кезде, мен Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, айт дегенін айттым, сонда Аллаh оны маған одан да жақсысымен ауыстырды - (яғни) Аллаhтың елшісімен, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын. **Муслим.**

922. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаh құлының баласы өлген кезде, Аллаh Тағала, Өзінің періштелерінен: "Менің құлымның баласын сендер алдыңдар ма?", - деп сұрайды, сонда ол: "Иә", - деп жауап береді. Сонда ол: "Менің құлым не деді?", - деп сұрайды. Оған олар: "Ол Саған мақтаулар айтып: "Расында біз Аллаhқа тиесіліміз және оған ораламыз!", - деп айтты", - дейді. Сонда Аллаh Тағала: "Менің құлыма Жәннәттан үй салыңдар да, ол үйді "Мадақ үйі", деп атаңдар", - дейді. **Бұл хадисті ат-тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

923. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаh Тағала айтты: "Егер Мен Өзімнің иман келтірген құлымнан, осы дүниедегі жақсы көретіндерінен бірін алсам, ал ол болса Аллаhтың сауабынан үміттеніп келген қасыретке көніп шыдаса, оған Менен Жәннәттан басқа сый болмайды" **аль-Бухари.**

924. Хабар бойынша, Усама бин Зайд, оларға Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Кезінде Пайғамбардың, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, қыздарының бірі[2], оған оны шақырып және оған баласының[3] өлім аузында жатқанын хабарлау үшін бір адамды жібереді, ал Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын хабаршыға: "Оған орал да оған, Аллаh Тағалаға, Оның бергені де, Оның алғаны да тиесілі және Ол бәріне белгілі бір өлшем белгіледі, сондықтан ол сабыр сақтап Аллаhтың сауабынан үміт етсін, де", - деді. **Сосын Абу Хурайра бұл хадисті соңына дейін айтып шықты. Аль-Бухари, Муслим.**

153 ТАРАУ
Өлген адамның артынан қатты дауыстамай және жоқтамай жылауға болатындығы жайлы.

Жоақтау жайлы айтатын болсақ, оған рұқсат жоқ /харам/, ол туралы Аллаh Таала жазса "Харам жайлы кітапта" сөз болады. Ал жылау жайлы

---

[1] Умм Салама күйеуі Абу Салам қайтыс болғаннан кейін Аллаhтың елшісіне, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, тұрмысқа шыққан.

[2] Зайнаб, оған Аллаhтың ризашылығы болсын.

[3] Яғни, Зайнабтың, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, баласы.

айтатын болсақ, көптеген хадистерде олай істеуге болмайтындығы жайлы және өлген адамға ауыртпашылықтар тудыратындығы жайлы хабарланады, дегенмен кейбірі өлген адам жылауды өзі өсиет еткен кезде ғана қиналады, дейді. Ал жылауға рұқсаттың жоқтығы жайлы айтатын болсақ, онда қатты дауыстап жылауға ғана рұқсат жоқ, ал ақырын сыңсып жылауға рұқсат, ол туралы төменде келтірілген хадистер дәлел:

925. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, Оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ауырып қалған Саъд бин Убадқа[1] көңіл сұрап барды, сонда онымен бірге Абд Аррахман бин Ауф, Саъд бин Абу Уақас, Абдуллаһ бин Масъуд, олардың бәріне Аллаһтың ризашылығы болсын, болды. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жылады, оның жылағанын көрген басқалар да жылап қоя берді, сонда Аллаһтың елшісі: "Сендер естімеп пе едіңдер? Расында, Аллаһ не көзден аққан жас үшін, не жүректегі қайғы үшін жазаламайды, бірақта ол мынау үшін азаптап, жазалайды", - деп өзінің тілін көрсетті. **Аль-Бухари, Муслим.**

926. Хабар бойынша, Усама бин Зайд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өлім аузында жатқан қызының баласын алып келген кезде, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, көзі жасқа толды. Бұны көрген Саъд: "Иә Аллаһтың елшісі, бұл не?", - деп сұрады. Ол: "Бұл – Аллаһ Тағаланың құлдарының жүрегіне салған мейірімі және Аллаһ Өзінің мейірімді құлдарына ғана Өзінің Мейірімін көрсетеді", - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

927. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өлім аузында жатқан баласы Ибраһимге, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, кірген кезінде Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, көзінен жас ағып қоя берді, сонда Абд ар-Рахман бин Ауф: "Сен жылап жатырсың ба, иә Аллаһтың елшісі?", - деді. Бұған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, көз жылайды, ал жүрек қайғырады, бірақ біз тек біздің Раббымызға ұнайтын сөздерді ғана айтамыз! Расында, біз сенімен айырылысқанымызға қайғырамыз, иә Ибраһим!", - деді. **Бұл хадисті Аль-Бухари толығымен келтіреді де, ал Муслим – бөлігін ғана келтіреді.**

"Сахихтарда" бұл тарауға қатысты хадистер көп келтіріледі, ал бұл жөнінде Аллаһ жақсырақ біледі.

154 ТАРАУ
Мәйіттің түрінің өзгергендігі туралы мағлұматты таратудан өзін-өзі ұстау жайлы.

928. Хабар бойынша, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, босатқан құлы Абу Рафиъ, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім мәйітті жуып, онда көргенін басқалардан жасырса, оны Аллаһ қырық рет кешіреді. **Бұл хадисті Аль-Хакам ""услимнің шарттары бойынша сенімді", деп келтіреді**

155 ТАРАУ
Мәйітке дұға айту, оны шығарып салу, оны жерлегенде болу және жерлеу рәсімдеріне әйел баласына қатынасудың жақсы еместігі жайында.

Жерлеу рәсіміне қатынасудың дұрыс екендігі жайында өткен тарауларда айтылған.

929. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім жаназа намазы біткенше қатынасса, оған бір қарат сауб бар, ал жерленіп қойылғанға дейін қатынасқанға – екі қарат. Сонда адамадар: "Бұл қандай екі қарат?", - деп сұрады. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ол екі үлкен тау секілді", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

930. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, кім Аллаһтың сауабынан үміт етіп мұсылманның жерлеу рәсіміне қатысып оның жаназасында болып, сосын жерлегенде (қабірінің басында) тұрып келсе, онда ол әр қайсысы үлкендігі Ухуд тауына тең келетін, екі қарат сауап алып қайтады, ал кім жаназасына ғана қатысып, жерлеген кезде (қабірінің басында) болмаса, онда бір қарат сауап тауып қайтады. **Аль-Бухари.**

931. Хабар бойынша, Умм Ъатыйа, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бізге (яғни әйелдерге) мәйітті шығарып салуға тыйым салынатын, бірақ бұл мәселеде қатаңдық танытпайтын (яғни, қатаң тыйым салмайтын). **Аль-Бухари, Муслим.**

Яғни, бұл тыйым басқа харам нәрселер сияқты қатаң орындауға міндеттемейтін.

156 ТАРАУ
Жаназа намазына көп адамның қатысқанының жақсы екендігі және оларды үш және одан да көп қатарға тұрғызу керектігі жайында.

932. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Саны бойынша жүз адамға жететін мұсылман жамағаттың, мәйіт үшін сұрап оқыған жаназа

[1] Саъд бин Убада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ансарлардың екі руының бірі, хазрадждықтардың көсемі болған.

намазында олардың әр-қайсысының сұрағаны міндетті түрде қабыл болады. **Муслим.**

933. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер кез-келген мұсылман қаза тауып, оның жаназа намазына, Аллаһтан басқа ешнәрсеге құлшылық етпеген қырық адам қатынасатын болса, онда олардың шапағаты (болысуы) қабыл болады. **Муслим.**

934. Хабар бойынша, Марсад бин Абдуллаһ аль-Йазанни былай деді:

Малик бин Хубайр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, жаназа намазын өткізгенде жиналған адамдар аз болатын болса, онда келген адамдарды үш қатарға тұрғызып, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді:

"Кімнің жаназа намазын үш қатар сапқа тұрып өткізсе, сол адам міндетті түрде Жәннәтқа кіреді", - дейтін. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы хадис" деп келтіреді.**[1]

157 ТАРАУ
Жаназа намазында не оқу керектігі туралы.

Бұндай намазды өткізуші адамға "Аллаһу акбар", дегөн сөзді төрт рет айту керек. Бірінші рет бұл сөзді айтқаннан кейін Аллаһтан қорған сұрап дұға айтқан жақсы[2]*, ал содан кейін "Фатиха" сүресін оқу керек. Осыдан кейін Аллаһу акбар", деп екінші рет айту керек те, одан кейін Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп: «Аллаһумма солли ъаля Мухаммадин уа ъалə али Мухаммадин, камə солейта ъала Иьроһима уа ъалə али Иброһима иннака Хамидун Мажид!», - салауат айту керек.*

Көп жәй адамдар секілді: "Расында, Аллаһ Пайғамбарға рахым етеді және періштелер салауат айтады...", - деген сөздері бар аятты оқу дұрыс емес, расында, осыны оқып шектелген адамның намазы жарамсыз болады.

Осыдан кейін "Аллаһу акбар", деген сөзді үшінші рет айту керек те, сосын Аллаһтан мәйіт үшін, мұсылмандар үшін дұға жасап сұрау керек, ол жайында Аллаһ Таала жазса хадистер келтіріп тоқталамыз.

Осыдан кейін "Аллаһу акбар", деген сөзді төртінші рет айту керек те, сосын Аллаһтан сұрап дұға айтып, бәрінен де мына сөздерді айтқан жақсы: "Иə Аллаһ, ол үшін бізді сауабымыздан айырма және одан кейін бізді сынақтарға салма, сондай-ақ бізді және оны кешір!" /Аллаһумма лə тахримна ажраһу, уа лə тафтинна баъдаһу уагфил ləнə уə ləһу!/.

Ибн Абу Ауфтың жеткізген хадисіне сүйенсек, "Аллаһу акбар", деп төртінші рет айтқан соң Аллаһқа көбірек жалбарынып дұға жасау керек, ол туралы Аллаһ Таала жазса кешірек тоқталамыз.

Ал Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сүннеті бойынша үшінші рет "Аллаһу акбар", деп айтқан соң айтылатын сөздерге төмендегі дұғалар жатады:

935. Хабар бойынша, Абу Абд ар-Рахман Ауф ьин Малик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жаназа намазын өткізді, ал мен болсам оның Аллаһтан сұрап дұға жасаған кезінде мынадай сөздер айтқанын есімде сақтап қалдым: "Иə Аллаһ! Оны жарылқа! Әрі оған рахым ет. Әрі оны (қабір азабынан) сақта, оны кешір, оның Жәннәттағы орнын несібелі ет! Оның кірер жерін кең ет, әрі оны су, қар, бұршақпен жу, аппақ киім кірден тазаланғандай, оны да қателерден тазарт. Оған өз үйінен жақсы үй, өз жанұясынан жақсы жанұя, өз әйелінен жақсы әйелмен ауыстырып, оны Жәннәтқа кіргіз. Әрі оны қабір азабынан (және тозақ азабынан) сақта!" /Аллаһумма-ғфирлə-һу, уа-рахам-һу, уə-ъфаһи, уə ъафуъан-һу уə-акрим нузулə-һу, уə уəссиъ мадхалəһу, уəғсиль-һу[3] ьиль-маъи уə-ссалджə уаль баради, уə наккыһи мин аль хатайа кəма наккайта саубаль-абйада мин ад-данаси, уа абдльһу даран хайран мин дарихһи уə-ахлəн хайран мин ахлиһи, уə заужан хайран мин зажиһи, уа адхильһу-жəннəта уə аъузуһу мин ъазабиль қабри уə ъазабин-нари!/[4], - осы сөздерді айтқанда мен жатқан мәйіттің орнында болғым келіп кетті[5].

936. Хабар бойынша, Абу Хурайра және Абу Қатада оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, сондай-ақ Абу Ибраһим ал-Ашъали сахаба болған әкесінен, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, олар Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жаназа намазын өткізгенде былай деп айтқанын жеткізді:

Иə Аллаһ! Біздің тірілеріміз бен өлілерімізді, үлкендеріміз бен кішілерімізді, ерлеріміз бен әйелдерімізді, (жаназаға) қатынасушылар мен қатынаспағандарды Өзің жарылқа. Иə Аллаһ! Егер бізден кімде-кімге өмір берсең, оны Ислам дінінде ет, ал бізден кімде-кімнің жанын алатын болсаң, оның жанын иманымен ал! Иə Аллаһ, бізді осы сауаптан махрұм етпе әрі одан кейін бізді адастырма! /Аллаһуммағфирли хаййина уə маййитина, уə сағирина уə кəбирина, уа заəкəринə уə унсана, уа шаһидина уə ъаибина! Аллаһумма, лə тахриана ажраһу, уə лə тафтинна баъдаһу!/[6] **Ат-тирмизи бұл хадистің Абу Хурайра және аль-Ашхали келтірген нұсқасын риуаят етеді, ал Абу Дауд болса Абу Хурайра мен Абу Қатад келтірген нұсқасын риуаят етеді. Аль-Хакам: «Абу Хурайрадан хадис аль-Бухари мен Муслимнің талаптарын қанағаттандырады», - деді. Ат-**

---

[1] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[2] Яғни, аъузу би-Ллаһи минаш-шайтонир-ражим, деп.

[3] «Аллаһумма-ғфирлə-һу, уа-рахам-һу, уə-ъфаһи, уə ъафуъан-һу уə-акрим нузулə-һу, уə уəссиъ мадхалəһу, уəғсиль-һу», деп мәйіт ер кісі болған жағдайда айтылады, ал егер мәйіт әйел баласы болса онда, «Аллаһумма-ғфирлə-һа, уа-рахам-һа, уə-ъфаһи, уə ъафуъан-һə уə-акрим нузулə-һə, уə уəссиъ мадхалəһə, уəғсиль-һə», делінеді.

[4] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің №156 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[5] Мәйіттің орнында болғым келіп кетті дегені, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, дұғаларын Аллаһ қабыл ететін болған соң, мәйіттің орнында болып мен үшін Аллаһтан сұраса, деп армандағаны.

[6] Араб әріптерімен осы дұғаға өте ұқсас (бір-екі сөзінің орны ауысқан) дұға «Мұсылман қорғаны» кітабінің №156 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

Тирмизи бұл жайлы аль-Бухари былай деді: «Бұл хадистің ең сеніміді нұсқасы Аль-Ашхалидің келтірген нұсқасы», - дейді. Сондай-ақ аль-Бухари: «Ал бұл тарауға қатысы бар хадистерден ең сенімдісі Аф бин Маликтің хабарлағаны[1]», - деп айтты.

937. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер сендер Жаназа намазына қатынасатын болсаңдар, Аллаһтан мәйіт үшін сұрап дұға жасағанда ықыласпен (шын жүректен) сұраңдар. **Абу Дауд.**

938. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісіні, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жаназа намазын өткізіп былай дегені айтты:

Иә Аллаһ, Сен – оның Раббысың, әрі Сен оны жараттың, әрі Сен оны Исламға кіргіздің, әрі Сен оның жанын алдың және Сен оның барлық жасырын және ашық жасағандарының түгелін бәрінен жақсы білесің, ал біз болсақ оған шапағат етуге (болысуға) келдік, сондықтан оны кешір! /Аллаһумма Анта Раббуһа, уә Анта халактаһа, уә Анта хадайтаһа лиль-Иләми, уә Анта кабдта рухаһа уә Анта аъляму бисарриһа уә ъаләнийатиһа, жиънака шуфаъаа ләһу, фағфирләһу!/ **Абу Дауд.**[2]

939. Хабар бойынша, Уасилә бин аль-асқаъ былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір мұсылманға жаназа намазын оқыды да, мен оның былай деп айтқанын естідім: "Иә Аллаһ! Пәленшенің ұлы түгенше Сенің қорғауында. Өз кепілдігінде. Оны қабір қиындығы мен Тозақ азабынан Өзің сақта! Сен Өз уәденді орындау мен әділдік Иесісің. Оны жарылқап, Өз мархеметіне ал! Күдіксіз Сен - Жарылқаушы, Мейірімдісің! /Аллаһумма инни фуләнә-бна фуләнә би зммәтика уа хадли жифәрикә, фақиһи мин фитнатиль-қаьри уә азабин-нари, уә Анта ахлюль-уафаъи уаль-хамди! Аллаһумма, фағфир-ләһу, уархамһу, иннәкә Анталь-Ғафурур-Рахиму!/ **Абу Дауд.**

940. Хабар бойынша, кезінде өзінің қазының жаназасын шығарған Абдуллаһ бин Ауф, төрт рет тәкбір айтты, төртінші рет тәкбір айтқан соң екі тәкбірлердің арасында қанша тұрған болса сонша уақыт тұрып қызы үшін Аллаһқа жалбарынып дұға жасады да, сосын:

«Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, осылай істейтін», - деді.

Бұл хадистің басқа нұсқасында жеткізуші былай дейді:

Ол төрт рет "Аллаһу акбар" деген сөздерді айтты да, сосын орнында көп тұрғаны соншалық, біз бесінші рет "Аллаһу акбар", деп айтады ма екен, деп қалдық, бірақ та ол оң және сол иықтарына сәлем беріп намазды аяқтады да біз одан: "Бұл не?", - деп сұрадық. Жауап ретінде ол: "Расында, мен сендердің алдарында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, менің көз алдымда істегенінен артық ешнәрсе істеген жоқпын" /...немесе Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, осылай істейтін/, - деді. **Бұл хдисті Аль Хакам "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

158 ТАРАУ
Табытты тезірек алып жүргеннің жақсырақ екендігі жайлы.

941. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мәйітті тез алып жүріндер, өйткені егер ол діндар болған болса, онда сендерге оны игілікке тезірек жеткізу міндет /фа хайрун тукаддимуна-һа иләйһи/, ал егер ол ондай болмаған болса, онда мойындарыңнан залымдықты тезірек алып тастауға мүмкіншілік болады. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілгі мен сәлемі болсы, былай деп айтқанын жеткізді:

...фа хайрун тукадимунака-һа ъалайһи...[3]

942. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер жерлеуге дайындалған табытта жатқан мәйіт мүмин болған болса, онда сол табытты жайғастырып, ерлер иықтарына салған кезде ол (мәйіт): «Мені тезірек апарыңдар!», - дейді. Ал егер мәйіт мүмин болмаған болса, онда ол: «Мен құрыдым, мені қайда апара жатырсыңдар?», - дейді де оның даусын адамнан басқаларының бәрі естиді, ал егер оны (адамдар) естісе, естері шығып кетер еді. **Аль-Бухари.**

159 ТАРАУ
Кенеттен өліп оның өлімінде күмән тумағанша ұстай тұрғаннан басқа жағдайларда, қайтқан адамның қарыздарын тезірек өтеп оны тезірек жерлеуге дайындау жайлы.

943. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жаназа намазын өткізіп былай дегенін айтты:

Мүминнің жаны қарыздарын өтемейінше онымен байланып тұрады[4]. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис" деп келтіреді.**

944. Хабар бойынша, Хусайн бин Уахуах, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Тальха бин аль-Бара, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ауырып қалған кезде оның көңілін сұрауға Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келді. Ол оның

---

[1] №935 хадис

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Бұдан айтылған сөздің мағынасы өзгермейді.

[4] Бұнда не өлген адамның жаны оған дайындалған жерге кіре алмай тұрады, не болмаса оның шешімі оның қарызын біреу өтемейінше шегеріліп отырады, деген сөз.

жақындарына: "Расында, мен бұның өлімі жақын деп ойлаймын. Ол қайтқан соң маған хабарландар және мүмкіншілігінше тезірек жерлеңдер, өйткені мұсылманның мәйітін жанұя мүшелерінің жанында көп ұстауға болмайды. **Абу Дауд.**[1]

160 ТАРАУ
Қабір басында насихат айту жайлы.

945. Хабар бойынша, Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Біз Бақиғ аль-Ғаркадта[2] жерлеу рәсімінде болған уақытымзда, бізге Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келді. Ол отырды, біз болсақ оны айнала отырдық, оның қолында кішігірім таяқ болды. Ол төмен қарап сол таяғымен жерді шұқылай бастады да біраз уақыт өткен соң: "Сендерден араларында орны Жәннәттан не Тозақтан белгіленбеген адам жоқ", - деді. Адамдар: "Иә Аллаһтың елшісі, онда бізге пешенемізге жазылғанға, артына салсақ болмай ма?[3]", - деп сұрады. Бұған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Бұйырылғанын істеңдер, ал пешенелеріне жазылғанға апаратын істерді орындау, әр қайсысың үшін жеңілдетіледі", - деді.

Соңынан Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, хадисті соңына дейін айтып шақты. Аль-Бухари, Муслим.

161 ТАРАУ
Жерлеп болған соң мәйіт үшін Аллаһтан сұрап дұға жасау және оның қабірінің басында оның күнәларінің кешірілуін сұрап дұға жасау және Құран оқу үшін отыра тұру жайлы.

946. Хабар бойынша, Абу Амр (сондай-ақ оның лақаб аты – Абу Абдуллаһ, сондайақ – Абу Ләйлә, делінеді), оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мәйітті жерлеп болған соң, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте біраз уақыт тұрып былай дейтін: "Сендердің бауырларың үшін, оны мықтауды Аллаһқа жалбарынып сұраңдар, өйткені қазір оған сұрақтар қойылып жатыр. **Абу Дауд.**

947. Хабар бойынша, Амр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

... мені жерлеп болған соң менің қабірімнің жанында түйені сойып оның етін таратуға қанша уақыт кететін болса сонша уақыт, мен сендерге қуанып және Раббымның елшілеріне не жауап беретінімді көруім үшін тұра тұрыңдар[4]. **Бұл хадис алдыңғы тарауларда толығымен келтірілген болатын[5]. Муслим.**

162 ТАРАУ
Қайтқан адам үшін садақа тарату және Аллаһтан ол үшін дұға жасау жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

"Сондай олардан кейін келгендерге де Олар: «Раббымыз! Бізді әрі бізден бұрын иман келтірген туыстарымызды жарылқай гөр!...» " **"Хашыр " сүресі, 10 аят.**

948. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бір адам Пайғамбардан, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Менің шешем кенеттен қайтып кетті, ал мен болсам, егер ол сөйлей алғанда[6] садақа таратар еді, деп ойлаймын. Егер мен ол үшін садақа таратсам сауабын алады ма?", - деп сұрағанда, жауап ретінде ол: "Иә", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

949. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адам өлген кезінде оның үш амалынан басқасының бәрі тоқталады олар: үздіксіз садақа[7], басқа адамдар қолдана алатын ілім[8], не болмаса ол үшін дұға жасайтын тақуа балалары. **Муслим.**

163 ТАРАУ
Адамдардың қаза болған адамды мақтаулары туралы.

950. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біздің жанымыздан жерлеуге мәйітті алып өткенде адамдар мәйітті мақтай бастады, сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Бұл міндеттелді", - деді. Сосын тағы бір мәйітті жерлеуге алып өтті де, адамдар бұл жолы мәйіт туралы жаман лебіз білдірді, бірақ Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тағы да: "Бұл міндеттелді", - деді. Сонда Омар бин аль-Хаттаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: "Не міндеттелді?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сендер біріншіні мақтадыңдар, енді ол міндетті түрде Жәннәтқа кіреді, ал келесісіне жаман лебіз білдірдіңдер, енді оған Тозақ міндеттелді, өйткені сендер – Аллаһтың жердегі куәгерлерісіңдер!"[9], - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

---

[1] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[2] Жерлейтін жердің аты.

[3] Яғни, пешенемізге жазылып қойған болса онда несіне игілікті істер істеп әуре боламыз, деп жатыр.

[4] Басқаша айтқанда, қабірде сұрақ қоятын періштелер. Сонымен, бұл хадисте мәйіт, өзін шығарып салушылардың сөздерін есітетіндігі жөніндегі көп нұсқаулардың бірі айтылып жатыр.

[5] №711 хадис

[6] Яғни, тірі болғанда.

[7] Бұл өлген адамның өзінен кейін таратсын деп қалдырған мұрасы, не болмаса дүниесін игі істерге мұралыққа қалдырғаны.

[8] Бұл жерде өлген адамның жазған немесе мұраға қалдырған ктабі, ұстаз ретінде берген ілімі.

[9] Бұл жерде, әрине егер адамдар сондай сөздер айтса Аллаһ ол адамды Жәннәтқа не болмаса Тозаққа кіргізуге Өзіне міндет етеді дегені емес, өйткені Оны ешкім еш нәрсеге мәжбүрлей алмайды. Басқаша айтқанда бәрі әрқашан Аллаһ Тағаланың қалауында, ал Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, болса тек қана Аллаһ өзінің уәдесін орындап игілікке сауаб беріп ал залымды жазалайтындығын ғана айтқысы келген.

951. Хабар бойынша, Абу аль-Асуад былай деді: Мен Мединаға келген кезімде Омар бин аль-Хаттабтың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанына келіп отырдым, сонда жиналғандардың жанынан табытта жатқан мәйітті алып өтті. Адамдар мәйіт жайлы жақсы сөздер айтты, ал Омар болса: "Бұл міндеттелді", деді. Сосын тағы да табытта жатқан басқа мәйітті алып өтті, адамдар тағы да мәйіт жайлы мақтау сөздерін айтты, ал Омар болса тағы да: "Бұл міндеттелді", - деді. Сосын үшінші бір табытты мәйітімен алып өтты, бұл жолы адамдар мәйіт жайлы нашар сөздер айтты, ал Омар болса тағы да: "Бұл міндеттелді", - деді. Мен: "Не міндеттелді? Иә діндарлардың басшысы?", - деп сұрадым. Ол: "Мен тек қана былай деп айтқан Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сөздерін қайталап жатырмын", - деп Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді: "Төрт мұсылман мақтаған мұсылманды Аллаһ міндетті түрде Жәннәтқа кіргізеді", Біз: "Ал егер олар үшеу болған болса ше?", - деп сұрадық. Ол: "Үшеу болса да", - деді. Біз тағы да: "ал егер екеу болса ше?", - деп сұрадық. Ол: "Екеу болса да", - деді де, біз, егер біреу болса ше, деп сұрамадық. **Аль-Бухари.**

164 ТАРАУ
Жас балалары қайтқандардың артықшылығы жайлы.

952. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісіні, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жаназа намазын өткізіп былай дегенін айтты:

Қай бір мұсылманның кәмілетке толмаған үш баласы өлетін болса, онда Аллаһ оларға деген мейірімімен ол мұсылманды Жәннәтқа кіргізеді. **Аль-Бухари, Муслим.**

953[1]. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін айтты:

Үш баласы өлген кез-келген мұсылманды, Отқа, анттың орындалуы үшін ғана тигізіледі. **Аль-Бухари, Муслим.**

Анттың орындалуы үшін ғана тигізіледі, *деген сөздер жайлы айтатын болсақ, онда ол Аллаһ Тағаланың (Құранда): **"Сендерден Тозаққа келмейтін ешкім болмайды"**, - деген сөздері жайлы болып тұр. Бұл жердегі келмейтін делінгені, ол Тозақтың үстінен тартылған Сират көпірінен өту жайлы айтылып тұр, одан бізді Аллаһ құтқарсын!*

954. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір әйел келді де: "Иә Аллаһтың елшісі, сенімен тек қана ер кісілер сөйлеседі, біздерге де, Аллаһтың саған үйреткендерін үйретуің үшін бір күн тағайындашы!", - деді. Жауап ретінде ол: "Осындай күні жиналыңдар", -деді де, өзі сол күні келіп оларға Аллаһтың өзіне үйреткенін айта бастап сөзінің арасында: "Сендерден кімнің үш өлген баласы болса, олар оны міндетті түрде Оттан қорғайды", - деді. Сонда бір әйел: "Ал егер олар екеу болса ше?", - деп сұрады, сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Екеу болса да", - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

165 ТАРАУ
Әділетсіз (залым) адамдардың қабірінің не олардың қаза болған жерлерінің жанынан өтіп бара жатып жылау және үрей сезіну және Аллаһқа деген тәуелділікті сезіну және бұған мән бермеушілерді ескерту жайлы.

955. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аль-хижр деген, кезінде самуд қауымы өмір сүрген жерге жеткен кезде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің сахабаларына: "Бұл азапталып жатқандарға тек қана жылап кіріңдер, ал егер жыламайтын болсаңар, онда сендерге де оларға жеткен жаза тимес үшін ол жерге кірмеңдер!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Аль-Бухари келтірген нұсқасында, Ибн Омардың, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Аль-Хижрден өтіп бара жатып, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Өз-өздерін ренжіткендердің тұрағына, сендерге де оларға тигені тимес үшін, жыламай кірмеңдер!", - деді де, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, басын киімімен жапты да, ол жерді өткенше тезрек жүріп қадамдарын жиілетті.

САПАРДАҒЫ ӘДЕПТЕР ЖАЙЛЫ КІТАП.

166 ТАРАУ
Сапарға бейсенбі күні күннің басында (таң ертең) аттанғанның жақсы екендігі жайлы.

956. Хабар бойынша, Қаъб бин Малик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Табук жорығына бейсенбі күні аттанды және ол сапарға бейсенбі күндері аттануды жақсы көретін. **Аль-Бухари, Муслим.**

"Сахихтердің" екеуінде де келтірілген бұл хадистің басқа нұсқасында Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бесенбіден басқа күндері жолға сирек аттанатын, делінеді.

957. Хабар бойынша, сахабалардан болған Сахр бин Уадаъа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Аллаһ, менің үметімнің таңына береке бер!" /Аллаһумма, барик ли уммати фи букури-ha/, - деді. Ал егер ол жорыққа әскер не жасақ аттандыратын болса, онда ол күннің басында аттандыратын.

Ал Сахрдың өзі жайлы айтатын болсақ, ол саудагер болатын және ол заттарын күннің басында жолға шығаратын да ол байып байлығы көбейген болатын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

167 ТАРАУ
Серік іздеу және оларға арасынан біреуін (үлкенін) оған бағыну үшін басшы етіп тағайындау жайлы.

958. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін жеткізді:

Егер адамдар жалғыз жолда жүру туралы менің білетінімді білсе еді, онда бірде-бір аттылы түнделетіп жалғыз сапарға шықпас еді. **Аль-Бухари.**

959. Хабар бойынша, Амр бин Шуъайб өзінің әкесінің атасынан[1], оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін жеткізді:

Бір аттылы – шайтан, екі аттылы – екі шайтан[2], ал үш аттылы болса, онда олар керуен. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд, ат-Тирмизи және ан-Насаи келтіреді, ал ат-Тирмизи "Жақсы хадис", дейді.**

960. Хабар бойынша, Абу Саъид және Абу Хурайра, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін жеткізді:

Егер үшеу сапарға шықса, онда араларынан бірін басшы етіп тағайындасын. **Жақсы хадис жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

961. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін жеткізді:

Серіктердің төртеу болғаны жақсы, жақсы жасақтың саны төрт жүз сарбаз, жақсы әскер – төрт мың, ал он екі мың сарбазды (әскерді), олардың санының аздығы себебінен жеңу мүмкін емес[3]. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

168 ТАРАУ
Сапарда жүргенде және сапарда дем алғанда және түнемекке тоқтағанда және ұйықтағанда не ұстану керктігі, сондай-ақ түнде жылжудың, сондай-ақ міністі малдарына аяушылық таныту және де егер міністі малы көтере алса артынан біреуді отырғызуға болатындығы және малдың хұқығымен санаспайтын адамдарға не бұйыру керектігі жайлы.

962. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегенін айтты:

Егер сендердің сапарларың шөп өсіп тұрған жерлерден өтетін болса, онда түйелеріне (белгілі бір уақыт аралығында) оттауларына мүмкіншілік беріп отырыңдар, ал егер құнарсыз жерден өтетін болсаңдар, түйелеріңді болдыртып алмай тұрғанда көздеген жерлеріне тез жетулерің үшін жылдамдатыңдар. Ал түнемекке тоқтаған кезде жолдан алыстап айалдаңдар, өйткені түнде ол жерге жануарлар келіп, құрт-құмырсқа үймелейді. **Муслим.**

963. Хабар бойынша, Абу Қатада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сапарда түнемекке жатқан кезде оң бүйіріне жататын, ал егерде бұл іс таң намазына жақындаған уақытта болғн болса, онда ол қолын көтеріп (бәлкім жоғарылатып) басын алақанына қоятын. **Муслим.**

Ғалымдар былай дейді:

Ол қолын, терең ұйқыға кетіп таң намазының уақтын не болмаса оның бастапқы уақытын өткізіп аламас үшін ана көтеретін.

964. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын; былай дегенін жеткізді:

Сендерге сапарға түнде аттану керек, өткені түндерде жер бүктелінеді[4]. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

---

[1] Амр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын.

[2] Бұл келтірілген ұқсатудың мағансы мынада, шайтан өзі бөлектенгенді жақсы көреді де, басқаларды да соған талпындырады.

[3] Яғни, егер олар жеңіліске ұшыраса, онда оның себебі сандарының кемдігі емес, себеп басқада.

[4] Ат-Табарани және басқа мухаддистердің риуаят еткен хадистердің бірінде Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі: **«Сендерге жолға түнде шығу керек, өйткені Аллаһтың, жолаушы үшін жерді парақ қағаз секілді бүктейтін, періштелері бар».** Басқаша айтқанда түнде баратын жерге жету оңай.

965. Хабар бойынша, Абу Саъляб аль-Хушани, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте сапарда дем алуға аялдаған кезде, адамдар жоталар мен сайларға тарап кететін, бірақ бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, сендердің жоталар мен сайларға тарайтындарың – шайтаннан ғана!", - деді, осыдан кейін олар қай жерде болмасын бірге жайғасатын болды. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

966. Хабар бойынша, Сахль бин Амр, оның атын –Сахль бин ар-Рабиъ аль-Ансари деп те айтады және ол Ибн аль-Ханзалийа, деген атпен танымал, және ол Аллаһқа риза болған антын бергендерден, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, аштықтан іші арқасына тартылған түйенің жанынан өтіп бара жатып: "Сөйлей алмайтын осы жануарларға қатысты Аллаһтан қорқыңдар! Олар сау болған кезде оларға мініңдер де, олар сау болған кезде оларды жеңдер. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

967. Хабар бойынша, Абу Жаъфар Абдуллаһ бин Жаъфар, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мені (көлігінің) артына отырғызып маған құпия түрде, ол туралы мен ешкімге еш уақытта айтпайтын, бір сөздер айтты. Өзінің (табиғи) қажетін қанағаттандыру үшін әдетте үлкен әрі биік заттың артына жасырынғанды, не болмаса пальмалы тоғайға кіргенді жақсы көретін. **Бұл хадисті қысқарған түрде Муслим келтіреді.**

(Имам Абу Бакр Ахмад бин Ғалиб) аль-Баркани, Муслимнің келтірген иснадындай иснадпен келтіреді, бірақ "пальмалық тоғай", деген сөздерден кейін мыналар айтылады:

Бірде ол ансарлардың бірінің тоғайына кіріп онда ойламаған жерден бір түйені кездестіріп, Пайғамбарды, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, көрген түйе даусын шығарып көзі жасқа толып кетті. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған жақындап, өркешінен және басынан сипады да, түйе тынышталды, ал Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Мына түйенің иесі кім? Мына түйе кімдіке?», - деп сұрастыра бастады. Сонда оған ансарлардан бір жас жігіт келіп: «Ол меніңке, иә Аллаһтың елшісі», - деді. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Сен бұл жануардың иесі бола тұра, бұны саған тәуелді еткен Аллаһтан неліктен қорықпайсың? Расында, ол маған, сенің оны аштықтан қатырып күші жетпейтін жұмыс істететіндігіңе шағымданды!», - деді. **Абу Дауд Аль барқанидің келтірген еуқасын келтіреді.**

968[1]. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Біз қай бір жерде тоқтасақ та, Аллаһқа мадақты, малдардың ер тоқымын алғаннан кейін ғана, айтатынбыз. **Бұл хадисті Муслимнің талаптарын қанағаттандыратын иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

Оның "Аллаһты мадақтауды", деген сөздері "Нәфіл намаздарын орындауды", деген мағынаны білдіреді. Бұл сөздердің мағынасы келесіде: *біздің намаз оқуға деген ұмтылысымыз күшті болғанымен, міністі малдарынан өрлерін алмағанша намаз оқымайтынбыз.*

169 ТАРАУ
Серікке көмек көрсету жайлы.

Бұл тарауға байланысты хадистер алдыңғы тарауларда келтірілген болатын, мысалыға Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: **"Аллаһ Өзінің құлына көмегін, ол (құлы) өзінің бауырына көмегін көрсеткенше жалғастырады"** *– деген хадисін, не болмаса:* **"Шариғаттың барлық дұрыс дегені, садақа"**, *- деген хадисін келтіруге болады.*

969. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз сапарда болған уақытымза бізге өзінің түйесінде отырған бір кісі келді де, оң және сол жағына қарап жалтақтады, сол уақытта Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Кімде артық міністі малы болса, оны малы жоққа берсін, кімнің артық азығы болса, оны ештеңкесі жоққа берсін", - деп, бізден ешкім артыққа хақысы жоқ екендігін түсінгенімізше, дүниелерден айтқанын айтты. **Муслим.**

970. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жорыққа атанбақ ниетімен былай деді: "Иә Мухажирлер мен ансарлар! Расында, сендердің бауырларыңның арасында, не қаржысы, не туыстары жоқтары бар, сондықтан сендерден әрқайсыларың өзімен екеуін, не үшеуін алсын, сондай-ақ малдары барлар, өздері малдарына қанша уақыт отырса, сонша уақыт оларды да отырғызулары керек.

Жәбір, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді:

Сонда мен өзіммен екеуін /...не үшеуін/ алдым да, мінуге менің кезгім келген кезде, олар қанша отырса, сонша отыратынмын. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

971. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сапарда болған кезде, артқа жиі оралып, әлсіздерді өзімен отырғызып, олар үшін Аллаһтан кешірім сұрап дұға жасайтын. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

170 ТАРАУ
Сапарға аттанбақшы болған ниетпен көлікке отырған адамға не деу керектігі жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

"...Сондай-ақ сендерге кемеден және хайуандардан міністі көлік жаратты. Олардың үстіне міністіңдер, сосын Раббыларыңның нығметін еске алып: "Бұны бізге бағындырған Аллаһ пәк. Өйткені біз бұған жақындаса алмайтын едік", - дейсіңдер,

"Күдіксіз Раббымызға қайтарыламыз"" **"Зұхрұф" сүресі, 12-14 аяттар.**

972. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің түйесіне сапарға аттанбақшы болып мінетін болса, онда үш рет: "Аллаһу акбар!", - деп айтатын да, сосын былай дейтін:

Бұны бізге Бағындырушыға мадақ, өйткені біз үшін бұл, қолымыздан келмейтін іс, біз өзіміздің Раббымызға ораламыз! Иә Аллаһ, расында, біздің осы сапарымызда Сенен игілік пен тақуалықты, сондай-ақ Өзіңе ұнайтын амалдар жасауды сұраймыз! Иә Аллаһ, бізге осы саяхатымызды жеңілдет те, оның ұзақтығын қысқарт! Иә Аллаһ, Сен біздің сапардағы серігіміз боласың, әрі жанұямызда қалдырған уәкілімізсің, иә Аллаһ, расында, жолдың қиындығынан, (жолда) көргеніміздің сары уайымға салынудан және барлық дүниемізге, жанұямызға тиетін жамандықтан Өзіңе сыйынамыз! /Субханәлләзи саххара ләнә хаза уа мә кунна ләһу мукринина, уа иннә илә Раббинә лә-мункалибуна! Аллаһумма инна насъалюка фи сафарина хазаль-бирра, уа-ттақуа уә мин аль-амали мә тарда! Аллһумма, Анта сахибу фиссафари уаль халифату филь-ахли, Аллһумма инни аъузу бика мин уаъсаъи-ссафари, уә қяабатиль-манзари уә суъиль-мунқаләъи филь-мали уәл-ахли!/

Оралғанда осы айтылғанға мынаны қосып айтатын:

Біз Раббымызға тәубе етіп, құлшылық жасап, әрі оған мадақ айтып оралып жатырмыз. /Аййибуна, таъибуна, ъабидуна ли-Раббинә хамидуна!/[1] **Муслим.**

974. Хабар бойынша, Али бин Рабиъа былай деді:

Бірде Али бин Абу Талибқа отыруы үшін міністі малын алып келді. Аяғын үзеңгіге салып: "Бисми-Ллаһи!", деп айтты да, ал ерге отырып жайғасқан соң: "Бұны бізге Бағындырушыға мадақ, өйткені біз үшін бұл қолымыздан келмейтін іс, біз өзіміздің Раббымызға ораламыз!", - деді. Сосын ол үш рет: "Аллаһу акбар!",- деген соң: "Саған мадақ! Расында, мен өз-өзіме зұлымдық жасадым, мені Өзің кешір, өйткені Сенен басқа ешкім күнәларді кешірмейді!" /Субханәкә! Инни зәләмту нәфси, фағфирли, фа иннаһу лә иағфириззунуба иллә Анта!/[2], - деді де, күлді. Одан: "Иә діндарлардың басшысы, неге күлдің?", - деп сұрады. Ол: "Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мен қазір не істесем, соны істегенін көрдім, сонда ол күліп, мен: "Иә Аллаһтың елшісі, неге күлдің?", - деп сұрағанымда, ол: "Расында, Сенің Раббың: "Менің күнәларімді кешір!" /Иғфирли зунуби!/, - деген сөздерді Өзінің құлы айтқанда жақсы көреді – және Ол: "Ол, Менен басқа ешкім күнәларді кешірмейтіндігін біледі", - дейді", - деді. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", - деп келтіреді – ал кейбір қолжазбаларда, оның: "Жақсы әрі сенімді хадис", - деп айтқаны келтіріледі. Бұл ерде Абу Даудтың нұсқасы беріліп тұр.**

171 ТАРАУ
Жолаушыға тауға көтерілгенде «Аллаһу акбар!», деп, ал төмен тұскенде «Субхана-Ллаһи!», деген сөздерді айтуы және «Аллаһу акбар!», деген сөзді тым қатты айтуға болмайтындығы жайлы.

975. Хабар бойынша, Жәбір бин Абдуллаһ, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Біз (тауға) көтерілген кезде: "Аллаһ Ұлы!", - деп айтатынбыз да, ал төмен түскен кезде: "Аллаһқа мадақ!", - деп айтатынбыз. **Аль-Бухари.**

976. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Тауға көтерілгенде, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, және оның сарбаздары: "Аллаһ Ұлы", - дейтін, - ал төмен түскенде: "Аллаһқа мадақ!", - дейтін. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

977. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Хажден, не Умрадан Мединаға оралып келе жатқан кезінде тауға /...не болмаса төбешіктерге/ көтерілген кезде: "Аллаһ Ұлы!", - дейтін де, сосын: "Өзінен басқа серігі болмаған Аллаһтан басқа құдай жоқ, бүкіл үстемдік оған тән, Оған мадақ, Ол бәрін істей алады! Біз ораламыз, тәубе келтіреміз, Раббымыздың алдында жерге дейін иілеміз және Оған Мақтаулар айтамыз! Аллаһ Өзінің уәдесін орындап Өзінің құлына көмектесті және жалғыз Өзі рулардың күл-талқанын шығарды!» /Лә иләһә иллә-Лаһу уахдаһу лә шарикә ләһу, ләһул-мульку, уә ләһуль-хамду уә һуә ъаля кулли шаййъин қадирун! Аййибуна. Таъибуна, ъабидуна, сжидуна ли-Раббина хамидуна! Садака-Ллаһу уаъдаһу, уә насара ъабдаһу уа хазамаль-ахзаба уахдаһу!/ **Аль-Бухари, Муслим.**

Хадистің Муслим келтірген нұсқасында Ибно Омардың, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, (Мединаға әскери жорықтан) әскердің /... не жасақты /басқарып, Хажден не Умрадан оралған кезде...

978. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам: "Иә Аллаһтың елшісі, мен сапарға аттанғалы жатырмын, маған кеңес бершi!", - деді. Бұған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Саған Аллаһтан қорқу керек те, әрбір төбеге көтерілгенде "Аллаһ ұлы", деген сөзді айту керек", - деді, ал ол адам кеткен соң, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Аллаһ, оған жолдың ұзақтығын қысқарт және сапарын жеңілдет!" /Аллаһумма-туи ләһуль-буъда уә хауиин ъалайһис-сафара!/, - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

---

[1] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 207 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 206 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

979. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбармен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жорықтардың бірінде бірге болып, біз: "Лә иләһа илла-Ллаһ!", - және әрбір төбенің үстіне көтерілгенде "Аллаһу акбар", деп айқайлап отырдық, сонда шамалы уақыт өтісімен Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә адамдар, өздеріңді аяңдар, сендер керең мен мұнда жоққа айтып жатқан жоқсыңдар, расында, Ол сендермен бірге, расында, Ол – Естуші, Жақын!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

172 ТАРАУ
Аллаһқа сапарда жалбарыну жайлы.

980. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үш түрлі дұғаның қабыл болатындығында шек жоқ: "Қыспақтағының дұғасы, жолаушының дұғасы және ата-ананың баласына айтқан қарғысы. **Бұл хадисті Абу Дад пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді. Абу Даудтың келтірген нұсқасында:** "баласына айтқан", **- деген сөздері жоқ.**

173 ТАРАУ
Адамнан, не басқа бір нәрседен қорыққан адамға, Аллаһқа қалай жалбарыну керектігі жайлы.

981. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісіні, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, егер адамдардың бірінен сескенсе, былай деп айтатынын жеткізді:

Иә Аллаһ, оларға қарсы Өзіңді көмекке шақырамыз және олардың залымдығынан Өзіңе сыйынамыз! /Аллаһумма, инна аджаъалюка фи нухриһим уә наъузу бика мин шуруриһим!/ **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд және ан-Насаи келтіреді.**

174 ТАРАУ
Қайсы бір үйде тоқтаған адамға не деу керектігі жайлы.

982. Хабар бойынша, Хаулә бинт Хаким, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам қай бір үйде қалып: "Аллаһтың кәміл сөздерімен жаратқан мақұлықтарының кесірінен оған сыйынамын" /Аъузу би-кәлимәти-Ллаһит-таммати мин шарри мә халәка!/[1], - десе, ол үйден кеткенше оған еш нәрсенің жамандығы тимейді. **Муслим.**

983. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Сапарда жүргенде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түннің түсуі жақындағанда былай деп жиі айтатын: "Иә Жер, менің де Раббым, сенің де Раббың – Аллаһ; сенің зұлымдығыннан, сондай-ақ сенде жаралғандардың зұлымдығынан және сенің үстінде жылжитындардың зұлымдығынан Аллаһқа сыйынамын! Сондай-ақ арыстаннан және қара жыланнан, жәй жылан мен шаяннан, осы жердің тұрғындарынан[2], сондай-ақ әкесі мен оның тұқымдарынан[3], Өзіңе сыйынамын!" /Иә арду, Рабби уә Раббуки-Ллаһу, аъузу би-Ллаһи мин шаррикә, уә шарри-ма фики, уә шарри мә хуликә фики уа шарри ма йадиббу ъалейки! Уә аъузу бика мин шарри асадин уа асуада, уа мин аль-хаййати уаль-акраби, уә мин сакиниль-бәләди уа мин уалидин уа ма уаладә!/ **Абу Дауд.**[4]

175 ТАРАУ
Жолаушы өзіне керектің бәрін орындаған соң тезірек үйіне оралуы жайлы.

984. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азаптың бөліктерінің бірі, сапар болып табылады, өйткені ол сендерге тамақтың, судың, ұйқының (толық рахатынан) айырады, сондықтан сендерден кім көздеген мақсатын орындап болса, өзінің жанұясына жетуге асықсын. **Аль-Бухари, Муслим.**

176 ТАРАУ
Үйге күндіз оралу керектігі және түнде оралудың жақсы еместігі жайлы.

985. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім көп уақыт үйінде болмаса, онда қандай себеп болмасын үйіне түнделетіп оралмасын!

Бұл хадистің басқа нұсқасында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдарға үйлеріне түнделетіп оралуға тыйым салатындығы хабарланады. **Аль-Бухари, Муслим.**

986. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үйіне түнделетіп оралмайтын, әдетте таңертең не кешке оралатын. **Аль-Бухари, Муслим.**

177 ТАРАУ
Оралғанда және өзінің қаласын көргенде не деу керектігі жайында.

Бұл тараула Ибн Омардың "Жолаушыға тауға көтерілгенде «Аллаһу акбар!", деп, ал төмен

---

[1] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 216 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Жындар жайлы айтылып тұр.

[3] Яғни, Ібліс пен шайтандардан.

[4] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

тұскенде «Сабхуна-Ллаһи!», деген сөздерді айтуы жайлы...» тарауда айтылған хадисті келтіруге болады[1].

987. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз Пайғамбармен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге оралып, Медина көрінетін жерге жеткен кезімізде, ол: "Біз Раббымызға тәубе етіп, құлшылық жасап, әрі Оған мадақ айтып келе жатырмыз" /Аййибуна, таһибуна, ъабидуна, ли-Раббина хамидуна!/, - деді де, осы айтуын Мединаға жаткенше қайталап отырды. **Муслим.**

178 ТАРАУ
Оралған адамға жақын жердегі мешітке кіріп намаз оқудың жақсы екендігі жайлы.

988. Хабар бойынша, Қаъб бин Малик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кай бір сапардан оралмасын алдымен мешітке кіріп екі ракат намаз оқитын. **Аль-Бухари, Муслим.**

179 ТАРАУ
Әйел баласына жалғыз сапарға шығуға рұқсаттың жоқтығы жайында.

989. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ұзақтығы күн мен түнге созылатын сапарға әйел баласына туысқанысыз аттануға рұқсат жоқ[2]. **Аль-Бухари, Муслим.**

990. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

"Ер кісіге ешбір жағдайда бөтен әйелмен, егер жанында жақын туысқаны болмаса жеке қалуға болмайды, сондай-ақ әйел баласына жақын туысқанысыз сапарға шығуға болмайды!", - бұны естіген біреу, оған: "Иә Аллаһтың елшісі, менің әйелім Хаж жасауға дайындалып жатыр, ал мен болсам пәлен жорыққа қатысу үшін әскерге жазылдым", - деді. Бұған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Барда әйеліңмен бірге Хаж жаса", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

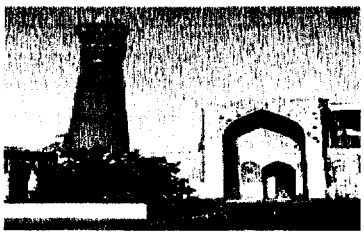

[1] № 977 хадис.

[2] Яғни «махрам» – шариғат бойынша некелесе алмайтын туысқан.

ҚАСИЕТТЕР КІТАБЫ

180 ТАРАУ
Құран оқудың қасиеті жайлы.

991. Хабар бойынша, Абу Умама, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім: "Құран оқыңдар, өйткені, расында, Ахірет күні ол өзін оқыған шапағатшы ретінде келеді[3]". **Муслим.**

992. Хабар бойынша, ан-Науас бин Самъан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім:

Ахірет күні Құранды және осы дүниеде оның бекіміне сай амал еткендерді алып келдіреді, ал сонда олардың алдында, өздерін ұстанғандардың пайдасына дәлелдерін айтып[4] "Бақара" және "Аль-Имран" сүрелері болады[5]. **Муслим.**

993. Хабар бойынша, Усман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құран үренушілер мен оны үйретушілер, сендердің араларыңдағы жақсыларың болып табылады. **Аль-Бухари.**

994. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Құран оқудың шебері болып,(оны әдемілеп) оқыса, ол абыройлы және бойұсынушы жазғыштармен бірге болады[6], ал кім Құранды ежелеп оқып, сонысымен қиналатын болса, онда оған екі сауап бар[7]. **Муслим.**

995. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құран оқушы мүмин, тамаша иісті және дәмді, тәтті лимон секілді, ал құран оқымайтын мүмин, иісі жоқ, бірақ дәмді, құрма секілді. Құран оқитын екіжүзді хош иісті, бірақ дәмі ащы райхан секілді, ал Құран оқымайтын екіжүзді, иісі де жоқ дәмі де ащы колоквинт[8] секілді. **Аль-Бухари, Муслим.**

996. Хабар бойынша, Омар бин аль-Хаттаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

[3] Тәпсірлерде бұл туралы, Құранға жақсы және жаман амалдарға берілген бейне секілді бейне беріліп, одан кейін олар Таразыға салынып өлшенеді, делінеді.

[4] Сөзбе сөз, «Олар үшін тартысып»

[5] Яғни, оларды оқып және онда айтылғандармен амал жасайтындарға шапағат етеді.

[6] Яғни, Аллаһ,. Құран оқудың шеберлері, толығымен бой ұсынушы және адамдардың амалдарын жазатын періштелердің дәрежесіне дейін көтеріледі, өйткені олар істерімен адамдарға көп пайдасын тигізіп, періштелер секілді адамдарға Аллаһтың Кітабін жеткізеді.

[7] Бірі Құран оқыған үшін болса, ал екіншісі қиналғаны үшін.

[8] Колоквинт - өсімдіктің бір түрі.

Расында, осы Кітап арқылы Аллаһ адамдардың бірін жоғарылатса, ал енді бірін - төмендетеді[1]. **Муслим.**

997. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екі түрлі қасиеті бар адамнан басқа ешкімге қызығуға болмайды, (олар): Аллаһ оған Құран білімін нәсіп етіп, оны күндіз-түні оқыған адам және Аллаһ оған байлық нәсіп етіп, ал ол оны күндіз-түні (игілікке) жұмсаған адам. **Аль-Бухари, Муслим.**

998. Хабар бойынша, аль-Бара бин Азиб, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам "Қеһф" сүресін оқып жатты, ал жанында екі жіппен байланған жылқысы тұрды, кенеттен оған қарай жылжыған бір бұлт пайда болып, ал оны көрген жылқы болса үрке бастады. Таң ертең ол адам болған жайды Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп айтып берді, ал Пайғамбар оған: "Бұл Құран оқығанынның себебінен жоғарыдан саған түскен тыныштық (сакина) еді", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

999. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Құраннан бір әріп оқыса оған бір жақсы амал жазылады, ал әр бір жақсы амал үшін он сауаб жазылады, мен: "Алиф, Ләм, Мим", - бір әріп деп айтпаймын, жоқ, "Алиф" – (бір) әріп, "Ләм" – (бір) әріп және "Мим" – (бір) әріп, (деймін). **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1000. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ішінде Құраннан еш нәрсе болмаған кісі, қираған үй секілді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**[2]

1001. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Амр бин аль-Ас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құран білушіге былай деп, айтылады: "Оқы да, көтеріл[3] және жердегі өміріңде қалай оқысаң солай әр сөзді анақ айтып оқы /раттиль/[4], расында сенің орның, соңғы оқылған аятыңа сәйкес болады. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

[1] Яғни, Құранды ұстанып онда айтылғандарды орындағандарды жоғарылатады да, ал онда айтылғанға бағынбағандарды, не оған Иман келтірмегендерді төмендетеді.

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Бұл жерде Жәннәттің дәрежелеріне көтеріл, деген мағынаны білдіреді. Ал Жәннәт дәрежелерінің саны Құран аяттарының санына сәйкес алты мыңнан астам болады, ал Жәннәт дәрежелерінің ара қашықтығы жер мен көктей.

[4] Раттиль – Құранды барлық ережесіне сәйкес оқы, деген мағынаны білдіреді.

181 ТАРАУ
Құранды әрдайым оқу керектігі және оны ұмытудан сақтану керектігі жайлы.

1002. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құранды әрдайым оқып отырыңдар, Мухаммадтың жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, өйткені ол аяқтарын ораған жібінен құтылған түйелерден де тез сыдырылады[5]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1003. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Құранды жатқа білген адам, аяқтарын жіппен байлаған түйенің иесі секілді: егер ол түйелерін сол күйде ұстайтын болса, онда ол оларды ұстап қалады, ал егер жіберсе олар қашып кетеді. **Аль-Бухари, Муслим.**

182 ТАРАУ
Құранды әдемі дауыспен оқудың жақсы екендігі және жақсы оқитын адамдардан Құранды оқуларын сұрау жайлы.

1004. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ тамаша дауыстыны, ол Құранды ырғағымен оқығанда тыңдағандай, ешкімді тыңдамайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1005. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған былай деп айтқанын жеткізді:

Иә Абу Муса, саған Абу Даудтың тұқымына берілген сыбызғыларының ішінен бір сыбызғы[6] берілді. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Абу Мусаға, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дегені келтіріледі:

Сен кеше (Құран) оқығаныңда, мені көрсең еді![7]

1006. Хабар бойынша, аль-Бара бин Азиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кешкі намазда: "Інжірге және зейтінге, Тұр Сина тауына, Осы бейбіт қалаға серт..."[8], - дегенді оқыды, сонда мен оның даусынан көркем дауысты естіп көрген емеспін. **Аль-Бухари, Муслим.**

[5] Яғни, ұмытылады.

[6] Осылай Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оның даусын айтады.

[7] Яғни, егер сол уақытта мені көрсең қуанар едің, деп жатыр.

[8] «Тин» сүресі.

1007. Хабар бойынша, Абу Любаб Башир бин Абд аль-Мунзир оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құранды ырғағымен оқымаған бізге жатпайды. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1008. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған: "Маған Құран оқышы", - деді. Мен: "Иә Аллаһтың елшісі, Құран саған түсірілген болса, мен оны өзіңе қалайша оқимын", - дедім. Ол: "Расында, мен оны басқа біреуден естігім келеді", - деді. Сонда мен оған "Ниса" сүресін оқи бастадым да: «Әр үмметке бір айғақ келтіріп, сені де оларға куә етіп келтірсек қандай болар еді?»[1], - деген аятқа жеткен кезімде, - ол: «Енді болды», - деді, ал мен оған қарасам, оның көзі жасаурап жылап жатқанын көрдім. **Аль-Бухари.**

183 ТАРАУ
Бөлек сүрелер мен аяттарды оқуға талпындыру жайлы.

1009. Хабар бойынша, Абу Саъид Рафиъ бин аль-Муъаллә, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған: "Саған мешіттен шыққаныңша Құранның ұлы сүресін үйретейін бе?", - деп сұрады. Сосын менің қолымнан ұстады, ал артынан мешіттен шыға бергенде, мен: "Иә Аллаһтың елшісі, сен: "Саған мешіттен шыққаныңша Құранның ұлы сүресін үйретейін бе?", - деп сұрадың", - дедім. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Әльхәмдули-Ллаһи Робиль ъаламин...": бұл - маған сыйланған қайталанатын жетеу және ұлы Құран ("Фатиха" сүресі)", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1010. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Қульһу-Аллаһу Ахад..."[2] сөздері жайлы былай деді:

Жаным қолында Болғанның атымен ант етемін, расында, бұл Құранның үштен біріне тең!

Бұл хадистің басқа бір нұсқасында, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің сахабаларынан: "Сендерден қайсы бірің түн ішінде Құранның үштен бірін оқып шыға алады?", - деп сұрады. Бұл оларға қиын көрінді де, олар: "Бізден кімнің бұған шамасы келеді, иә Аллаһтың елшісі?", - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Қульһу-Аллаһу Ахад, Аллаһу-с-Сомад..."[3], - осы құранның үштен бірі", - деді. **Аль-Бухари.**

1011. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам басқа бір адамның: "Қульһу-Аллаһу Ахад...", - ты жиі қайталай беретінін естіп, таң атысымен, ол адамның оқыған сүресін кішігірім санап, болған жайды Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, айтып келеді. Оның айтқанын тыңдап болып, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Жаным қолында Болғанның Атымен ант етемін, ол Құранның үштен біріне тең!", - деді. **Аль-Бухари.**

1012. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, "Қульһу-Аллаһу Ахад...", сөздері жайлы былай деді: "Расында, олар Құранның үштен біріне тең!" **Муслим.**

1013. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам: "Иә Аллаһтың елшісі, мен "Қульһу-Аллаһу Ахад...", сүресін жақсы көремін", - деді. Бұны естіген Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, оған деген махаббат, сені Жәннәтқа кіргізеді!", - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді. Сондай-ақ бұны Аль-Бухари келтіреді.**

1014. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған былай деп айтқанын жеткізді:

Сен, бүгінгі түнде түскен аяттардай аяттардың болмағанын, көрмей тұрсың ба? Бұлар – "Қул аъузу би-Робиль фалақ..." және "Қул аъузу би-Робин-нас..."[4]. **Муслим.**

1015. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, екі қорғаушы сүре[5] түскенше, Аллаһқа жындар мен жаман көздің кесірінен дұға жасап сыйынатын, ал осы екі сүре түсісімен басқа сздердің бәрін қойып, соларды ғана оқитын болды. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1016. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Құранда отыз аяттан тұратын, адам үшін оның күнәләрі кешірілгенше шапағатшы болатын[6], сүре бар, ол сүре – «Сондай бүкіл әкімшілік қолында болған Аллаһ, аса ұлы...» /Тәбәрәкәлләзи.../[7] **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1017. Хабар бойынша, Абу Масъуд аль-Бадри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

«Бақара» сүресінің соңғы екі аятын оқушыға, ол жеткілікті болады[8]. **Аль-Бухари, Муслим.**

---

[1] «Ниса» сүресі, 41 аят.
[2] Яғни, «Ықлас» сүресі, толығымен.
[3] «Ықлас» сүресі.
[4] «Фалақ» және «Нас» сүрелері.
[5] «Фалақ» және «Нас» сүрелері.
[6] Яғни, бұл сүрені оқыған адам үшін.
[7] «Мүлк» сүресі.
[8] Яғни, сол түнде барлық жамандықтан қорғануға, не болмаса түнгі намаздар үшін.

1018. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үйлеріңді қабірге айналдырмаңдар[1], расында шайтан "Бақара" сүресі оқылған үйден қашады. **Муслим.**

1019. Хабар бойынша, Убайй бин Қаъаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, менен: "Иә Абуль-Мунзир, Аллаһтың Кітаббіндағы қайсы аят ұлық болып саналады, сен білесің бе?", - деп сұрады. Мен: "Бұл: "Аллаһу лә илаһа иләһу аль-Хаййуль, Қаййум..."[2], - деп айтылған аят", - деп жауап бердім, сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қолымен мені кеудемнен қақты да: "Іліміңде бақытты бол /Лә-йахникә-ль-ъильму/, иә Абуль-Мунзир!", - деді. **Муслим.**

1020. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған Рамаданда жиылған зекетті тапсырды, ал арада шамалы уақыт өтісімен маған бір адам келді де, өзіне уыстап тамақ жинай бастады. Мен оны ұстап алып: "Расында, мен сені Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, алып барамын!", - дедім. Ол: "Расында, менің балаларым көп, сондай-ақ мен өте мұқтажбын!", - деді. Сонда мен оны жібердім, ал таң ертең Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Абу Хурайра, сенің кешегі тұтқының не істеді?", - деді. Мен: "Иә Аллаһтың елшісі, ол маған мұқтаждығына шағынып, балаларының көп екендігін айтты, сондықтан мен оны аяп босатып жібердім", - дедім. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, ол саған өтірік айтты және саған бүгін тағы келеді", - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, ол бүгін тағы келеді", - деп айтқан соң мен оның келетінін алдын ала білдім, сондықтан оны күттім. Біраз уақыт өтісімен, шынымен-ақ ол келді де, өзіне уыстап тамақ жинай бастады. Мен оны ұстап алып: "Расында, мен сені Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, алып барамын!", - дедім. Ол: "Расында, менің балаларым көп, сондай-ақ мен өте мұқтажбын!", - деді. Сонда мен оны жібердім, ал таң ертең Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Абу Хурайра, сенің кешегі тұтқының не істеді?", - деді. Мен: "Иә Аллаһтың елшісі, ол маған мұқтаждығына шағынып, балаларының көп екендігін айтты, сондықтан мен оны аяп босатып жібердім", - дедім. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, ол саған өтірік айтты және саған бүгін тағы келеді", - деді. Сонымен мен оның үшінші келуін күтіпп, ол расында, келіп уыстап тамақты жинай бастаған кезде оны ұстап алдымда: "Расында, енді сені шынымен ақ Аллаһтың елшісіне, алып барамын, өйткені сен осымен үшінші рет келмеймін, дейсің де, келуіңді қоймайсың!", - дедім. Сонда ол адам: "Егер мені жіберсең, мен саған Аллаһ сен үшін пайдалы қылатын сөздер үйрітімін!", - деді. Мен: "Ол қандай сөздер?", - деп сұрадым. Ол: "Жатар кезінде аятуль-Курсиді: "Аллаһу лә иләһә иләһу аль-Хайиуль, Қйиум...", - деп басынан аяғына дейін оқып шық, сонда сенің жаныңда Аллаһтан қорғаушы болып, таң атқанша саған шайтан жолай алмайды!", - деді. Таң ертең Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Абу Хурайра, сенің кешегі тұтқының не істеді?", - деді. Мен: "Иә Аллаһтың елшісі, ол маған пайдалы сөздер үйретемін, деді де, мен оны босатып жібердім", - дедім. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ол қандай сөздер?", - деді. Мен: "Ол маған: "Жатар алдында аятуль-Курсиді: "Аллаһу лә иләһә иләһуаль-Хайиуль, Қайиум...", - деп, басынан аяғын дейін оқып шық", - деді, сосын маған: "Сенімен бірге Аллаһтан қорғаушы болады, ал шайтан саған жолай алмайды", - деді", - дедім. Менің айтқандарымды тыңдап болған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ол өзі – нағыз суайттың өзі болса да, саған шындықты айтты! Сенмен үш күн бойына кім әңгімелескенін білесің бе, иә Абу Хурайра!", - деді. Мен: "Жоқ", - дедім. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ол болған шайтан", - деді. **Аль-Бухари.**

1021. Хабар бойынша, Абу Дарда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

"Қеһф" сүресінің бірінші он аятын жаттап алған Даджалдан қорғалынады.

Бұл хадистің басқа нұсқасында, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

"Қеһф" сүресінің соңғы он аятын... **Осы екі нұсқаны да Муслим келтіреді.**

1022. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Жебірейіл, оған Аллаһтың сәлемі болсын, Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, отырғанда, ол жоғарыдан шыққан бір дауысты естіп, басын көтерді де: "Бұл дауыс, бүгін ашылған төменгі көктегі ашылған қақпадан шықты, ал бүгінгі күнге дейін ешқашан ашылмаған болатын, сондай-ақ ол қақпадан бүгінгі күнге дейін жерге түспеген періште түсті. Ол сәлем сөздерін айтты да: "Саған дейін ешбір пайғамбарға сыйланбаған екі нұр сыйланды, оларға қуана бер! Бұл "Фатиха" сүресі мен "Бқара" сүресінің аяқтаушы бөлігі, сондай-ақ олрадың қайсысын оқысаңда, саған ондағы сыйланады!", - деді. **Муслим.**

184 ТАРАУ
Құранды бірге оқуға жиналудың жақсылығы жайлы.

1023. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Қай уақытта болмасын, адамдар Аллаһтың үйлерінің бірінде жиналып, онда Аллаһтың Кітабін оқыса, оларға әлбетте тыныштық түседі (орнайды), сондай-ақ оларды мейірім орайды, сондай-ақ оларды

[1] Яғни, үйлеріңді намаз оқылмайтын, қабірге айналдырмаңдар.
[2] Аятуль-Курси – «Бақара» сүресінің 255 аяты.

періштелер қоршайды және Аллаһ оларды, Өзінің алдарындағылардың ішінде еске алады[1]. **Муслим.**

185 ТАРАУ
Дәрет алудың қасиеттері жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

"Иә мүминдер! Қашан намазға тұрсаңдар, жүздеріңді және шынтақтарыңа дейін қолдарыңды жуыңдар. Бастарыңа масих тартыңдар. Және екі тобықтарыңа дейін аяқтарыңды жуыңдар. Егер де жүніп болсаңдар (бой дәретсіз болсаңдар), толық тазаланыңдар (шомылыңдар). Егер науқас не сапарда болсаңдар немесе сендерден біреу түзге отырып келсе не әйелге жақындассаңдар, сонда су таба алмасаңдар таза жерге таяммум соғыңдар; онымен бет-қолдарыңды сипаңдар. Өйткені Аллаһ сендерге ауыршылық қаламайды. Бірақ сендерді тазартуды сондай-ақ шүкірлік етулерің үшін сендерге нығметтерін тамамдауды қалайды." **"Мәида" сүресі 6 аят.**

1024. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Ахіретте менің ұмметімнің мүшелеріне, олардың дәрет алған іздерінің себебінен "гурран мухаджалинна"[2], деп атайтын болады, сондықтан кім жұлдызын үлкейткісі келсе, оны істесін. **Аль-Бухари, Муслим.**

1025. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен сүйікті досымның[3], оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім:

Жәннәтта мүминнің әшекейлері оның дәрет алған жерлерін жабады. **Муслим.**

1026. Хабар бойынша, Усман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім дәретті дұрыстап алса, онда оның денесінен күнәлері кетеді, керек десеңіз тырнақтың астынын болса да кетеді. **Муслим.**

1027. Хабар бойынша, Усман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тура осылай мен дәрет алғандай дәрет алғанын көрдім, сонда ол (дәрет алып болған соң): "Кімде-кім осылай дәрет алатын болса, оның өткен күнәлері кешіріледі[4], ал оның намазы мен мешітке барғанына қосымша сауап табады. **Муслим.**

1028. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһтың Ислам дінін ұстанатын құлы дәрет алып бетін жуғанда, оның бетінен сумен бірге /...не судың соңғы тамшысымен/ бүкіл көзімен көрген (жасаған) күнәлері кетеді, қолын жуғанда сумен бірге /...не судың соңғы тамшысымен/ бүкіл қолымен істеген күнәлері кетеді, аяғын жуғанда сумен бірге /...не судың соңғы тамшысымен/ бүкіл аяғымен барған күнәлері кетеді, осылай ол бүкіл күнәлерінен босап шыққанша жалғасады. **Муслим.**

1029. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде молаға келген Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сәлем сендерге, иә имандылар тұрағындағылар, ал біз Аллаһ қаласа, сендерге қосыламыз /Ас-саләму ъалейкум, дара каумин муъминина, уә инна ин шаъа-Ллаһу бикум ләхикуна/, сондай-ақ, мен бауырларымызды көрсек, деп қалар едім!", - деді. Адамдар: "Біз сенің бауырларың саналмаймыз ба, иә Аллаһтың елшісі?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сендер – менің сахабаларымсыңдар, ал менің бауырларым болып, әлі туылмағандар саналады", - деді. Олар: "Сенің бұл дүниеге келмеген уметтеріңді біз қалай танимыз, иә Аллаһтың елшісі?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Маған айтыңдаршы ешқандай дағы жоқ қара түсті жылқылардың ішінде, маңдайларында жарқыраған жұлдызы бар және аяқтарында ақ сақиналары бар жылқыларын танып айырып алуға бола ма?", - деп сұрады. Олар: "Әрине таниды, иә Аллаһтың елшісі!", - деді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, дәрет алғанның арқасында, олар маңдайларында жарқыраған жұлдыздарымен, ал аяқтары мен қолдарында ақ сақиналарымен келеді, ал мен болсам оларды көлдің жанында күтіп тұрамын", - деді. **Муслим.**

1030. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабаларынан: "Сендерге не арқылы Аллаһ күнәларді кешіріп, дәрежелерді көтеретінін айтайын ба?", - деп сұрады. Олар. "Әрина, иә Аллаһтың елшісі!", - деді. Ол: "Бұл – қиындықтарына қарамай толығымен алынған дәрет[5], мешітке қарай жүрілген көп қадамдар, сондай-ақ намаздан кейін келесі намазды күту, және бұл сендер үшін рибат[6]", - деді. **Муслим.**

1031. Хабар бойынша, Абу Малик аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Тазалық – діннің жартысы. **Муслим.**

Хадис толығымен, "Шыдамдылық жайлы" тарауда келтіріледі.

Бұл тарауға және Амр бин Аббастың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жеткізген,

---

[1] Яғни, Аллаһ Тағала көктегі періштелерге олардың ісімен мақтанып, ондай адамдарға мадақ айтып, олардың амалдарын қабыл етеді.

[2] Яғни, дәрет алған маңдайларында жұлдыз жарқырап, ал қолдары мен аяқтары жылтырайды.

[3] «Халиль» – осылай Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, Пайғамбарды, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, атаған.

[4] Яғни, кішігірім күнәлері кешіріледі.

[5] Мысалыға, күннің не судың салқындығы.

[6] Рибат – шекарада орнығу. Яғни, нәпсімен күрес.

"Үміт жайлы" тараудың соңында келтірілген хадис жатады. Ол хадис игіліктің бірнеше түрін қамтитын, ұлы хадис саналады.(№ 438 хадис)

1032. Хабар бойынша, Омар бин аль-Хаттаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендердің кез-келгенің дұрыстап дәрет алып, сосын: "Серігі болмған Аллаһтан басқа құдайдың жоқтығына куәмін және Мухаммад – оның құлы және Оның елшісі екендігіне куәмін" /Әшһаду әллә иләһә иллә-Лаһу ухдаһу лә шарикә ләһу уә әшһәду әннә Мухаммадан ъабдуһу уә расулюһу/, - десе, оның алдынан міндетті түрде Жәннәттің сегіз қақпасы ашылып, ол оның қалағанынан кіреді. **Муслим.**

Бұл хадистің ат-Тирмизи келтірген нұсқасында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сондай-ақ былай деп айтқаны келтіріледі:

Иә Аллаһ мені тәубеге келушелердің бірі және тазарушылардың бірі қыл. /Аллаһумма джаъальни мин ат-тауабина уә джаъальни мин аль-мутаттаһһарина/[1].

186 ТАРАУ
Азанның қасиеттері жайлы.

1033. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адамдар азан шақырғанның және намазда бірінші сапта тұрғанның қадірін білсе еді, онда кім азан шақырып, кім бірінші сапқа тұратындығын шешуге садақтың оғымен жеребе тартқаннан басқа жол таппаса, соны істер еді! Егер олар намазға бірінші келгеннің сауабын білсе еді, онда олар оған келуге жарысар еді! Егер олар жамағатпен оқылған таң намазы мен түнгі намазға қатынасудың сауабын білсе еді, онда оған қатынасу үшін мешітке еңбектеп болса да міндетті түрде келер еді! **аль-Бухари, Муслим.**

1034. Хабар бойынша, Муъауйа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахіретте мойындардың ең ұзыны азаншыларда болады.[2] **Муслим.**

1035. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Абд ар-Рахман Абу Саъсаъа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Абу Саъид аль-Худридің, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, мен сенің шөл дала мен қойларды жақсы көретініңді байқаймын, сонда сен өзіннің қойларыңмен /...не шөлінде / болған кезде азан шақыратын болсаң, дауыстап шақыр, өйткені, расында, азаншының даусын кім естісе де, ол мейлін жын, адам, не болмаса басқа бір жаратылыс болсын, олар бұл туралы Ахіретте куәлік береді.

Абу Саъид айтты:

Мен бұны Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, естідім.

1036. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азан айтылған уақытта, шайтан азанның даусын естімес үшін дауыстап жел шығарып тұрып қашады, ал азан айтылып болған соң қайтадан келеді. Сондай-ақ ол қамат айтылған уақытта да кетіп, ол бітісімен адам мен оның жанының арасына келіп: "Ананы есіңе ал, мынаны есіңе ал", - деп ол ойлағысы келмеген нәрселерді есіне салып, ол неше ракағат намаз оқығанын ұмыттыру үшін, қайта оралады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1037. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Амр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азан естігенде азаншы не десе соны қайталаңдар да, содан кейін маған салауат айтыңдар, өйткені мен үшін салауат айтқанға Аллаһ он игілік нәсіп етеді. Содан кейін Аллаһтан мен үшін, Жәннәттағы Аллаһтың жалғыз ғана құлы кіретін "аль-Уасиләні" сұраңдар, сол құл мен боламын ба, деген үмітім бар, ал кім мен үшін "аль-уасиләні" сұрайтын болса, оған менің шапағатым уәжіп болады. **Муслим.**

1038. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азан даусын естігінде азаншының айтқанын қайталап отырыңдар. **Аль-Бухари, Муслим.**

1039. Хабар бойынша, Жәбір бин Абдуллаһ, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азан сөздерін есітіп былай деп айтқанға, Ахіретте менің шапағатым уәжіп болады: "Иә Аллаһ, осы айтылған кәміл азанның және осы орындалатын намаздың Раббысы, Мухаммадты "аль-уасильге" және жоғары дәрежеге алып кел, әрі оны Өзің уәде еткен мақтулы орынға бағытта!" /Аллаһумма, Рабба һазиһид-даъуатит-тамма уәс-сәләтиль-қаимә, ати Мухаммадан аль-уасилә уәль-фадилә уә-абъасһу мақаман махмудан әлләзи уәъадтаһу!/[3] **Аль-Бухари.**

1040. Хабар бойынша, Саъд бин Абу Уаққас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім азан сөздерін есіген соң: "Аллаһтан басқа құдай жоқ, Ол жалғыз, Оның серігі жоқ екендігіне және Мухаммад Аллаһтың құлы әрі елшісі екендігіне куәлік беремін. Аллаһты – Раббым, Мухаммадты – Пайғамбарым, Исламды – дінім деп ризалық

---

[1] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 13 және 14 дұғаларда келтірілген – **аударушыдан..**

[2] Бұл сөздерге тәпсіршілер түрлі түсінік береді. Олардың бірі Ахіретте адамдар өздерінің терлеріне батып тұрған кезде азаншылар өздерінің ұзын мойындарымен батпай тұрады десе, енді бірі арабтар ол кездерде өздерінің көсемдерін ұзын мойынды, деп атайтын, сондықтан Ахіретте азаншылар адамдардың көсемі болады, дейді, ал бәрін білуші бір Аллаһ қана.

[3] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 25 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

білдіремін" /Әшһәду әллә иләһа иллә-Ллаһу уахдаһу лә шарикә ләһу уә әшһаду әннә Мухаммадан ъбдуһу уә расулуһу, радыйту би-Лләһи Раббан, уә би Мухаммадин расулән уә би Исләми динән/[1], - деп айтса, оның күнәләрі кешіріледі. **Муслим.**

1041. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Азан мен қаматтың арасында Аллаһтан сұрап жасалынған дұға қайтарылмайды. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

187 ТАРАУ
Намаздың қасиеттері жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

"...Күдіксіз намаз, арсыздықтан, жамандықтан тыяды..." **"Ғанкабут" сүресі 45 аят.**

1042. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдардан: "Айтыңдаршы, егер сендердің біреулеріннің үйлеріннің алдынан өзен ағып жатса, ал ол болса онда күніне бес реттен шомылса, осыдан кейін оның үстінде кір қалар ма еді?", - деп сұрады. Олар: "Кірдің ізі де қалмас еді", - деп жауап берді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ал бұл болса күніне бес рет оқылатын намаз сияқты, ол арқылы Аллаһ кішігірім күнәларді жуады", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1043. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бес уақыт намаз, күніне бе уақыт шомылатын, кез-келгеннің есігіннің алдында ағып жатқан өзен секілді. **Муслим.**

1044. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам (бөтен) әйелді сүйіп, сосын Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп, болған жайдың бәрін айтты, сонда Аллаһ мына аятты түсірді: "Күндіздің екі жағында, түннің күндізге таяау кезінде намазды толық орында. Расында, жақсылықтар, жамандықтарды жояды..."[2]. Ол адам: "Иә Аллаһтың елшісі, бұл маған ғана қатысты ма?", - деп сұрады. Бұған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Бұл – менің үметтімдегілердің бәріне", - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1045. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күнделікті оқылған бес уақыт намаз және әр аптада оқылған жұма намазы, осылардың арасында жасалған кішігірім күнәлердің кешірілуіне себеп болады, әрин егер олардың арасында ауыр күнәләр болмаса. **Муслим.**

1046. Хабар бойынша, Осман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Парыз намаздың уақыты кірісімен дұрыстап дәрет алып, ал намаз кезінде дұрыс бой ұсынып және барлық бүгілуді (рукух) дұрыстап орындаса, бұл намаз кез келген мұсылман үшін оған дейін жасалған күнәлердің кешірілуіне себеп болады, (әрине) егер олардың ішінде ауыр күнәлірдің бірі болмаса болды, және бұл әруақытта солай болады. **Муслим.**

188 ТАРАУ
Таң және екінді намаздарының қасиеттері жайлы.

1047. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Жәннәтқа салқын уақытта екі намаз оқыған кірді[3]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1048. Хабар бойынша, Абу Зухайр Омар бин Рууайба, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

"Күн шыққанша және күн батқанша намаз оқыған ешқашан Отқа кірмейді", - деп, таң және екінді намаздарын нұсқады. **Муслим.**

1049. Хабар бойынша, Жундуба бин Суфйан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Таң намазын орындаушы[4] Аллаһтың қорғанында болады, Аллаһ Өзінің қорғаны үшін ешнәрсе талап етпесін, абайла , иә Адам баласы![5] **Муслим.**

1050. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

---

[1] Арабша әріптермен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 23 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] «Һуд» сүресі, 114 аят,

[3] Бұл жарде таң және екінді намаздары жайлы айтылып жатыр. Ислам дінінің бастапқы кезінде мұсылмандарға екі намаз ғана парыз болатын. Бұл жерде Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сол кезде, яғни намаздың бес уақыты парыздалмаған кезінде өлген мұсылмандардың істеген істерінің бекерге қалмай Жәннәтқа кіргенін айтып жатыр. Не болмаса бұл сөздерді, осы екі уақытта оқылған намаздардың ерекше маңыздылығын меңзеп тұр, деп түсінуге де болады. Олай болса бұл хадистің аудармасы былай болу керек: «Салқын уақытта намаз оқыған Жәннәтқа кіреді»

[4] Бұл жерде осы хадистің Муслим келтірген нұсқасында, жамағатпен оқылған таң намазы делінеді.

[5] №232 хадисте былай делінеді: «...және Аллаһ Өзінің қорғаны үшін сендерден еш нәрсе талап етпейді. Егер Ол Өзінің қорғаны үшін бір нәрсе талап ететін болса, Ол жібереді де, одан кейін оны тозақтың отына етбетімен тастайды» Бұл жердегі айтылған сөздердің мағынасы мынадай, егер Аллаһ Өзінің адамға парыз еткен амалдары үшін қатаңдықпен қарайтын болса, онда адам жазаланар еді, өйткені бәрін толығымен дұрыс істейтін адам табылмас еді.

Сендердің араларыңда күндіз болатын періштелер, сендердің араларыңда түнде болатын періштелерді бір-бірімен таң және екінді намаздары кезінде кездесіп, ауыстырады. Осыдан кейін сендермен түнді өткізген періштелер көкке көтеріледі, сонда Өзінің құлдарының жағдайын жақсы білетін Аллаһ періштелерден: "Секндер менің құлдарымды қандай күйде қалдырдыңдар?", - деп сұрайды да, олар: "Біз оларды намаз оқып жатқан кездерінде қалдырдық, ал біз оларға оралған кезде де олар намаздарын оқып жатты. **Аль-Бухари, Муслим.**

1051. Хабар бойынша, Жәрир бин Абдуллаһ аль-Баджали, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз түнде Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге болған кезімізде, ол толық айға қарады да: "Расында, сендер Раббыларыңды мына айды көргендей көресіңдер, және Оған назар салуды ренжітілмейсіңдер! Егер сендер күн шығар алдындағы және күн батар алдындағы намаздарды орындауға еш нәрсенің кедергі болмауына қол жеткізе алсаңдар, онда оны істеңдер. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің басқа нұсқасында Жәрирдің, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

...ол айға (сол айдың) он төртінші түнінде қарады...

1052. Хабар бойынша, Бурайда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екінді намазын оқымағанның істері пайдасыз болып қалады. **Аль-Бухари.**

189 ТАРАУ
Мешітке жайау барудің қаситтері жайлы.

1053. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мешітке барушыға не болмаса ол жерден оралушыға Аллаһ Жәннәтта оған тамақ дайындайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1054. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім үйінде тазаланып[1], сосын Аллаһтың үйлерінің бірінен Аллаһтың парыздаған амалдарының бірін орындау үшін баратын болса, оның жасаған қадамдарының бірі үшін оның күнәларының жазасы түседі, ал басқасы үшін жоғарылайды. **Муслим.**

1055. Хабар бойынша, Убайй бин Қаъб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ансарлардың арасынан бір адам болатын, мен мешіттен, ол адамнан алыс тұратын адамды білмейтінмін. Бірақ ол соған қарамай ол мешітте жамағатпен оқылатын бірде-бір намазды жібермейтін. Бірде мен оған: «Сен өзіңе түнде жүруің үшін және ыстық жермен жүрмеуің үшін бір есек алсаң еді!», - дедім. Сонда ол маған жауап ретінде: «Менің үйім мешіттің жанында болса, мен оған қуанбас едім. Расында, менің үйден мешітке және мешіттен үйге жүргенімнің жазылуын қалаймын!», - деді. Сол кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аллаһ саған (сауабыңды) толығымен жинап қойды!», - деді. **Муслим.**

1056. Хабар бойынша, Жабір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деді:

Кезінде мешіт төңірегіндегі жерлер бос болатын, сонда абу салима руынан адамдар мешітке жақын жерге көшпекші болады. Бұл хабар Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жеткен кезде ол: «Маған седердің мешіттің жанына көшпекші болып жатқандарың жайлы хабар келді», - деді. Олар: «Иә Аллаһтың елшісі, біз солай істемекшіміз», - деді. Сонда ол: «Иә бану салама, үйлеріңде қала беріңдер, өйткені сендердің басқан іздерің жазылып жатыр, иә бану салама, үйлеріңде қала беріңдер, өйткені сендердің басқан іздерің жазылып жатыр!», - деді, сонда олар: «Біздің көшіміз бізге қуаныш әкелмес еді!», - деді. **Бұл хадисті Муслим келтіреді, ал аль-Бухари болса мағынасы жағынан осыған ұқсас Айша арқылы хабарланған осыған ұқсас хадис елтіреді.**

1057. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, намаз оқыған кеп сауабы, мешітке ұзақ жүруге мәжбүр болғанға жазылады, ал намазды имаммен бірге оқу үшін күткеннің сауабы, намазды оқып одан кейін ұйықтағанның сауабынан артық болады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1058. Хабар бойынша, Бурайда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мешітке қараңғы түнде барушыларды, Ахіреттегі кәміл нұр жайлы хабарлап қуандырыңдар[2]. **Абу Дауд, ат-Тирмизи.**

1059. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабаларынан: "Сендерге не Арқылы Аллаһ күнәларді кешіріп, дәрежелерді көтеретінін айтайын ба?", - деп сұрады. Олар. "Әрина, иә Аллаһтың елшісі!", - деді. Ол: "Бұл – қиындықтарына қарамай толығымен алынған дәрет[3], мешітке қарай жүрілген кеп қадамдар, сондай-ақ намаздан кейін келесі намазды күту, және бұл сендер үшін рибат[4]", - деді. **Муслим.**

---

[1] Дәрет алып.

[2] Яғни, ол адамдарды Нұр жан-жақты қоршап тұрады.

[3] Мысалыға, күннің не судың салқындығы.

[4] Рибат – шегарада орнығу. Яғни, нәпсімен күрес.

1060. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адамның әрдайым мешітке келіп тұратынын көретін болсаңдар, онда оның иманды екеніне куәлік беріңдер, өйткені Ұлы Аллаһ Тағала: "Аллаһтың мешіттеріне келушілер олар, тек Аллаһқа және Ахірет күніне ..... иман келтіргендер"[1], - деп айтты. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**[2]

190 ТАРАУ
Намазды күтудің қасиеттері жайлы.

1061. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кез-келгеніңді намаз ұстап тұрғанша намазда саналасыңдар[3], сонда өзінің жанұясына оралуына намаздан басқа оған еш нәрсе кедергі жасамайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1062. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кез-келгендеріннің намаз оқыған орындарыннан дәретін бұзбай отырған барлық уақыт аралығында періштелер: "Иә Аллаһ, оны кешір, иә Аллаһ оған рахым ет!", - деп дұға айтумен болады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1063. Хабар бойынша, Әнәс, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кешкі намазды (құтпан) оқуын түннің жартысына дейін созды, оны оқып болған соң бізге бұрылып: "Басқа адамдар намаздарын оқыды да жатып қалды, ал сендер болсаңдар намаз басталғанша намаз ішінде саналдыңдар[4]", - деді. **Аль-Бухари.**

191 ТАРАУ
Жамағатпен оқылған намаздың қасиеттері жайлы.

1064. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Омар, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Жамағатпен оқылған намаз, жалғыз оқылған намаздан жиырма жеті саты жоғары. **Аль-Бухари, Муслим.**

1065. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамның жамағатапен оқыған намазы, оның үйде не болмаса базарда оқыған намазынан жиырма бес есе артық, әрине егер ол дәретін дұрыстап алып, сосын мештке тек намаз оқу үшін ғана барса. Сонда ол (мешітке қарай) жүрген әр бір қадамы үшін бір саты жоғарылап және бір кішігірім күнәсінан түсіп отырады, ал ол намаз оқыған кезде және намаз оқыған орындарыннан дәретін бұзбай отырған барлық уақыт аралығында періштелер: "Иә Аллаһ, оны кешір, иә Аллаһ оған рахым ет!", - деп дұға айтумен болады, ал ол болса намазды күткенше намаз орындап жатқан есебінде болады. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде Аль-Бухаридің нұсқасы беріліп отыр.**

1066. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, соқыр адам келіп: "Иә Аллаһтың елшісі, мені мешітке апаратын жетектеушім жоқ!", - деді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған үйде намаз оқуға рұқсат берді де, ол қайта орала бастаған кезде, Пайғамбар оған: "Сен азан даусын естисің бе?", - деп сұрады. Ол: "Иә", - деді, сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Онда оған жауап бер!", - деді. **Муслим.**

1067. Хабар бойынша, азаншы Ибн Умм Мақтум, деген атымен танымал Абдуллаһ (және оны бин Амр бин Қайс, деп те атаған дейді), оған Аллаһтың ризашылығы болсын,

бірде ол Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Аллаһтың елшісі, расында, Мединада улы құрт-құмырсқалар мен жабайы аңдар көп"[5], - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Егер сен: "Намазға асығыңдар! Құтылу жолына асығыңдар!", - деген сөздерді естісең, онда намазға кел!", - деді. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1068. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Жаным қолында Болғанның атымен ант етемін, менің, адамдарға отын жинауға әмір беріп, сосын намаз оқуға азан айттырып, сосын біреуді имам етіп тағайындап, ал өзім намазға келмеген адамдарға барып, олардың үйлерінің түгін қалдырмай жағып жібергім келген кездерім болды! **Аль-Бухари, Муслим.**

1069. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Сендерден кім ертең Аллаһты мұсылман болып кездестіргісі келсе, онда намазды ол туралы хабарлаған жерде[6] оқысын, Расында, Аллаһ

---

[1] «Тәубе» сүресі, 18 аят.

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Яғни, егер адам мешітте намаз оқып болған соң келесі намазды күтіп отырса, сонда оның сол күткен уақытының бәрі намаз оқыған есебінде болады.

[4] Яғни, қайсысы ұйықтамай намазды Пайғамбармен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оқуды күткен аралықтың бәрі намаз оқып жатқан есебінде болды.

[5] Ибн Мақтум, соқыр болған дейді, ол бұл сөздерімен Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнгі уақыттарда қасқырлар мен түлкілердің қалаға кіретіндігін айтып, үйінде намаз оқуына рұқсат беруін сұрап жатыр.

[6] Яғни, жамағатпен намаз оқылатын жер.

сендердің Пайғамбарларына, оған Аллаһтың игілігі мен сәлмі болсын, дұрыс жолдың ғұрыпын (яғни сүннетті) көрсетіп (бекітіп) берді, расында, бұл намаздар дұрыс жолдың ғұрыпына жатады, егер сендер өз үйінде қалған адам секілді, өз үйлеріңде намаз оқитын болсаңдар, онда бұларың Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Сүннетінен ауытқыған болып саналады, ал егер сендер Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сүннетінен бас тартсаңдар, онда дұрыс жолдан адасасыңдар. Ал біз жайлы айтатын болсақ, намазды өзінің екіжүзділігімен белгілі болғандардан басақаларының бәрі жамағатпен оқылған намазды қалдырмайтын, сонда адамды намазға ол саптан өзінің орнына тұруы үшін, екі адам қолтықтап алып келетін кездер де болған. **Муслим.**

Бұл хадистің басқа бір нұсқасында былай делінеді:

Расында, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге дұрыс жол ғұрыптарын үйрететін, ал олардың қатарына азан айтылатын мешітте оқылатын намаз жатады.

1070. Хабар бойынша, Абу Дарда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім: "Шөлде не ауылда тұратын үш адам бірігіп намаз оқымаса, онда шайтан оларды өзіне бағындырады, өйткені қасқыр тек отардан бөлінген қойды ғана жейді. **Бұл хадист Абу Дауд жақсы иснадпен келтіреді.**

192 ТАРАУ
Жамағатпен оқылатын таң және құтпан намаздарына талпындыру жайлы.

1071. Хабар бойынша, Осман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Құтпан намазын жамағатпен оқыған, түннің жартысын намаз оқып өткізген секілді, ал таң намазын жамағатпен оқыған, түнімен намаз оқыған секілді. **Муслим.**

Бұл хадистің Осман бин Аффанның айтуымен, ат-Тирмизидің келтірген нұсқасында, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын хабарланады:

Жамағатпен оқылған құтпан намзына қатысқанға түннің жартысын намазбен өткізген есебіндей (сауап) жазылады, ал басқа адамамдармен бірге құтпан намазын да, таң намазын да оқыған, бүкіл түнді намазбен өткізген есебіндей (сауап) жазылады. **Ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис" деді.**

1072[1]. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер олар таң намазы мен құтпан намазын жамағатпен оқыған сауабын білсе еді, онда олар мешітке (ол намаздарды жамағатпен) оқу үшін еңбектеп болса да келер еді! **Аль-Бухари Муслим.**

Бұл хадмис толығымен бұның алдында келтірілген болатын. (№ 1033)

1073. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екіжүзділер үшін таң намазы мен құтпан намазынан ауыр намаз жоқ, ал егер олар осы екі намазды орындағаннан қандай сауап бар екенін білсе еді, онда олар осы намаздарды орындау үшін мешітке еңбектеп болса да келер еді! **аль-Бухари, Муслим.**

193 ТАРАУ
Парыз намаздарын әрдайым орындауға бұйыру және бұл намаздардан бас тартуға тыйым салу, сондай-ақ бұл намаздарды орындамағандарға үлкен қатердің бар екендігі жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Намаздарға сондай-ақ орта намазға сақтық істеңдер...» **«Бақара» сүресі, 238 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«...Сонда егер олар, тәубе қылса, намазды толық орындап, зекет берсе, онда олардың жолын бос қойыңдар...» **«Тәубе» сүресі, 5 аят.**

1074. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Аллаһтың елшсінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Қандай амал жоғары бағаланады", - деп сұрадым. Ол: "Белгіленген (өз) уақытында оқылған намаз", - деді. Мен: «Ал бұдан кейін не?», - деп сұрадым. Ол: «Ата-анаға көрсетілген құрмет», - деді. Мен: «Ал бұдан кейін не?», - деп сұрадым. Ол: «Аллаһ жолындағы күрес», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1075. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ислам бес діңгектен тұрады: Аллаһтан басқа құдай жоқ және Мухаммад – Аллаһтың елшісі, деп куәлік беру, намаз оқу, зекет төлеу, Аллаһтың үйіне Қажылық жасау және Рамадан айында ораза ұстау. **Аль-Бухари, Муслим.**

1076. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Маған адамдармен, олар, Аллаһтан басқа құдай жоқ және Мухаммад – Аллһтың елшісі, деп куәлік бергенше, сондай-ақ намаз оқып зекет төлегенше, күресу әмірленді, ал егер олар осылардың бәрін орындаса, онда менен, бұдан былай тек Исламның хақысымен ғана алына алатын, өмірлері мен дүниелерін қорғап қалады, сол кезде олардан есебті тек қана Аллаһ талап ете алады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1077. Хабар бойынша, Муъаз, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Меңі Иеменге аттандырып жатып[1], Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, сен Кітап иелері халықтарының біріне келесің, оларды Аллаһтан басқа құдай жоқ және мені – Аллаһтың елшісі, деп куәлік берулеріне шақыр, сонда егер олар бұған бағынса, Аллаһтың оларға күніне бес уақыт намаз парыздағанын мәлімде, егер олар бұған да бағынса, Аллаһтың оларға байларынан алып кедейлеріне бергіздіретін, садақа төлеулерін парыздағанын мәлімде, ал егер олар осыған да бағынса, онда олардың дүниелерінің ең қымбатына тиіспе (яғни зекет ретінде алма) және жәбір көргеннің қарғысынан сақтан (қорық), расында, онымен Аллаһтың арасында оның өтінішін естуге кедергі болатын перде болмайды!», **Аль-Бухари, Муслим.**

1078. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, көпқұдайшылық пен имансыздықтан, адамды, намаздан бас тарту айырады. **Муслим.**

1079. Хабар бойынша, Бурайда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Біз бен олардың (не сендердің) арамыздағы келісім шарттың негізіне намаз оқу жатады, кім бұдан бас тартса күпірлікке кіреді. **Бұл хадисті "Жақсы әрі сенімді" деп, ат-Тирмизи келтіреді.**

1080. Хабар бойынша, сенімділігі көптің арасында танымал, Шакик бин Абдуллаһ, оған Аллаһтың рахымы жаусын, былай деді:

Мухаммадтың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабалары намаздан бас тартқаннан басқа ешнәрсені күпірлік санамайтын. **Ат-Тирмизи сенімді иснадпен "Иман" кітбында келтіреді.**

1081. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Ахіретте Аллаһтың құлының есебі алдымен намазы үшін алынада, егер сонда намаздары жақсы болса, онда ол табысқа иеленіп көздеген мақсатына жетеді, ал егер намаздары жарамсыз болса, онда ол өкініп қасіретке тап болады. Егер оның осы парызының кемшіліктері болса, онда Ұлы Аллаһ Тағала: "Қараңдаршы[2], Менің құлымның парыздарының кемшіліктерінің орынын толтыру үшін, оның өз еркімен жасаған амалдары[3] бар ма екен", - дейді – ал осыдан кейін оның барлық амалдарымен осылай істелінеді. **Бұл хадисті "Жақсы хадис" деп, ат-Тирмизи келтіреді.**

[1] Муъаз бин Жабал, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, Иеменге Исламды тарату үшін және қади (қазы, төреші) ретінде 631, не 632 жылдардың бірінде жіберліген болатын.

[2] Періштелерге айтылып жатыр.

[3] Сүннәт және нәфіл намаздары.

194 ТАРАУ
Бірінші саптың қасиеті және бірінші сапты толтырып бір-бірімен (иық тіресіп) тығыз тұру керектігі жайлы.

1082. Хабар бойынша, Жәбір бин Самура, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді: "Сендер неге саптарыңда, өздерінің Раббыларының алданда тұрған періштелер сияқты тұрмайсыңдар?", - деді. Біз: "Иә Аллаһтың елшісі, періштелер өздерінің Раббыларының алдында қалай сапқа тұрады?", - деп сұрадық. Сонда ол: "Олар бірінші саптарды толтырады және сапта бір-бірімен тығыз тұрады", - деді. **Мслим.**

1083. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адамдар азан шақырғанның және намазда бірінші сапта тұрғанның қадірін білсе еді, онда кім азан шақырып, кім бірінші сапқа тұратындығын шешуге садақтың оғымен жеребе тартқаннан басқа жол таппаса, соны істер еді! Егер олар намазға бірінші келгеннің сауабын білсе еді, онда олар оған келуге жарысар еді! Егер олар жамағатпен оқылған таң намазы мен түнгі намазға қатынасудың сауабын білсе еді, онда оған қатынасу үшін мешітке еңбектеп болса да міндетті түрде келер еді! **аль-Бухари, Муслим.**

1084. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Намаз уақытында ерлер үшін саптардың ең жақсысы бірінші, ал ең жаманы – соңғысы саналады, әйелдер үшін саптардың ең жақсысы соңғысы, ал ең жаманы – біріншісі саналады[4]. **Муслим.**

1085. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Кейбір сахабаларының артқы жақта тұруды қалайтынын көрген Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оларға: "Алдыға жылжып, менен үлгі алыңдар, ал сендердің артыңдағылар үлгіні сендерден алсын, өйткені адамдар артта тұруды[5], Аллаһ оларды соңына ығыстырғанша жалғастырады![6]", - деді. **Муслим.**

1086. Хабар бойынша, Абу Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Жамағатпен оқылатын намаздың алдында, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте бізді иығымыздан ұстап[7] былай дейтін: «Түзеліңдер, араларыңда өзгешелік болмасын, олай істемесеңдер жүректерің бірлікті

[4] Бұл жерде ерлер мен еркектердің бірге оқыған намаздары жайлы сөз болып жатыр, әрине бірігіп оқылған намазда әйелдер үшін саптың соңғысының жақсы болатын себебі, олардың ерлерден неғұрлым алыста болатындығы, ал бәрін білуші бір Аллаһ қана.

[5] Яғни, игілікке ұмтылмай енжерлік танытса.

[6] Яғни, Аллаһ Өзінің мейірімінен алыстатқанша.

[7] Өз қолымен намазға сапты түзейтін.

білмейтін болады және менің артымнан ақылы кірген үлкендерің тұрыңдар одан соң - кейінгілерің, одан соң – кейінгілерің.»[1] **Муслим.**

1087. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Саптарыңды түзеңдер, өйткені, расында, сапты түзеу намаздың кәмілдігінің белгілерінің бірі болады. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің аль-Бухари келтірген нұсқасында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

...өйткені, расында, саптарды түзеу намаз оқудың бөлігі саналады.

1088. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде, қамат түсіріліп болған соң Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге бұрылып: "Саптарыңды түзеп, бір-біріңе тығыз тұрыңдар, өйткені, расында, мен артымда не болып жатқанын көремін!", - деді. **Осы күйінде бұл хадисті аль-Бухари келтіреді, ал Муслим бұның мағынасын келтіреді.**

Бұл хадистің аль-Бухари келтірген тағы бір нұсқасында, Анастың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Сонда біздің әр қайсысымыз, иығымыз көршісінің иығына тиіп, ал табандарының (шеті) көршісінің табанының (шетіне) тиіп тұратын.

1089. Хабар бойынша, ан-Нуъман бин Башир, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен бірде, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім: "Ант етемін, сендер саптарыңды түзеулерің керек, не болмаса Аллаһ міндетті түрде жүздеріңді өзгертеді![2]" **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында ан-Нуъман бин Баширдің, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай дегені келтіріледі:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оның бізден не талап етіп жатқанын түсінгенімізше біздің сабымызды, садақ оғының түзулігін тексермекші болғандай тәптіштеп туралайтын. Бірде ол біздің алдымызға шығып өзінің орнынан енді "Аллаһу акбар", деп такбір айтайын деп жатқанда, бір бәдәуидің кеудесінің алдыға шығып тұрғанын көріп: "Аллаһтың құлдары, сендер міндетті түрде саптарыңды түзетулерің керек, олай істемесеңдер Аллаһ сендердің жүздеріңді өзгертеді», - деді.

1090. Хабар бойынша, Аль-Бара бин Азиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, саптың бір шетінен екінші шетіне шығып, бізді иығымыздан ұстап және кеудемізге қолдарын тигізіп, сосын: "Біркелкілікті бұзбаңдар, олай істемесеңдер жүректерің бірлікті білмейтін болады", - дейтін. Сондай-ақ ол жиі: "Расында, Аллаһ және Оның періштелері бірінші сапты игіліктейді!", - дейтін. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1091. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Саптарыңда мұқият болыңдар, бір-біріңнің иқтарыңды тигізіп тұрыңдар, араларыңда (бос орын болмасын) толтырыңдар, бауырларыңның қолдарына жол беріңдер[3]. Кім сапты толтырса[4], Аллаһ оған сауап жазады, ал кім сапты үзсе, онымен Аллаһ үзеді[5]. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1092. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Саптарыңды біріктіріп бір-бірімен жақындатыңдар[6] да мойындарыңды бір түзудің бойында ұстаңдар[7], өйткені жаным қолында Болғанның атымен ант етемін, мен араларыңдағы қуыстарға шайтан кішігірім қой секілді өтіп кеткенін көремін. **Бұл хадисті Муслимді қанағаттандыратын иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1093. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бірінші сапты толтырыңдар, одан кейін келесісін солай бүкіл жетіспеушілік соңғы сапқа жеткенше әр-бір келесі сапты толтырып отырыңдар. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1094. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһ және періштелер саптың оң жағында тұрғандарды игіліктейді. **Бұл хадисті Муслимді қанағаттандыратын иснадпен Абу Дауд келтіреді, дегенмен арасындағы бір жеткізушінің сенімділігіне бәрі келіспейді.[8]**

1095. Хабар бойынша, Аль Бара, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Біз Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, артында намаз оқығанымызда, ол намаз біткенде бірінші бізге бұрылуы үшін, оның оң жағына отыратынбыз, сонда мен оның: "Раббым менің, Өзіңнің құлдарыңды тірілтетін /не: ...тірілтетін/ Күні, мені Өзіңнің азабыңнан құтқар!" /Рабби, қына ъазабакә йаума табъасу (ау:...тажамаъу) ъибадакә!/, - деп айтқанын естігенмін. **Муслим.**

---

[1] Яғни, менің артымнан жастары үлкен, ақылы кіргендер, ал одан кейін олардан жасырақтарың тұрыңдар, дегені.

[2] Басқаша айтқанда, олар алдыға емес артқа қарайтын болады, не болмаса жүздерің малдың жүзіне ұқсас болады, не болмаса Аллаһ сендерді міндетті түрде жанжалдарға алып келеді, деп түсінуге болады.

[3] Бұл дегені, егер біреу ол не артта қалып қойып, оны біреу қолымен итеріп түзегісі келсе, оған бағыну керек.

[4] Яғни, бос орынды толтырса.

[5] Яғни, Аллаһ Өзінің мейірімінен алыстатады.

[6] Яғни, саптардың арасы үш білекке тең болсын.

[7] Яғни, сендерден ешкім не алдыға на артқа шығып кетпесін.

[8] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

1096. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Имамды ортаға алыңдар да[1], араларыңды толтырыңдар. **Абу Дауд.**

195 ТАРАУ
Парыз намаздарының алдында және одан кейін оқылатын бекітілген қосымша намаздардың (сүннет намаздары) қасиеттері және олардың сандарының ең көбі, азы және орташасы қанша болуы керектігі жайлы.

1097. Хабар бойынша, діндарлардың анасы Умм Хабиба Рамлә бинт Абу Суфиан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ислам дінін ұстанатын кез-келген Аллаһтың құлы парыз намаздарына қосымша өз еркімен он екі ракат намаз оқып Аллаһ Тағалаға құлшылық жасайтын болса[2], Аллаһ ол үшін міндетті түрде Жәннәтта үй салып береді /не: ...ол үшін Жәннәтта міндетті түрде үй салынады/. **Муслим.**

1098. Хабар бойынша, Ибн Омар, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге менің бесін намазының парызына дейін екі ракат және одан кейін екі ракат, сондай-ақ жұма намазынан кейін екі ракат, сондай-ақ ақшам намазынан кейін екі ракат және құтпан намазынан кейін екі ракат намаз оқыған кездерім болды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1099.Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Мугаффаль, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Әр-бір екі шақырудың арасында[3] – намаз, әр-бір екі шақырудың арасында – намаз, әр-бір екі шақырудың арасында – намаз", - деді де, үшінші айтқанына: "егер қаласаңдар", - деп қосты. **Аль-Бухари, Муслим.**

196 ТАРАУ
Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте таң ертең екі ракат қосымша намаз оқитындығы жайлы.

1100. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бесін намазының парызының алдында әрдайым төрт ракат намаз оқитын және әрдайым таң намазының парызының алдында ек ракат намаз оқитын. **Аль-Бухари.**

1101. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң намазының екі ракат қосымша намазындай, еш-бір басқа намазды соншалық бұлжытпай орындамайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1102. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Таң намазының екі ракаты осы дүние мен осы дүнеде бардың бәрінен артық. **Муслим.**

Бұл хадистің басқа нұсқасында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегені келтіріледі:

Расында, мен оны бүкіл осы дүниеден артық жақсы көремін!

1103. Хабар бойынша, Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, азаншысы Абу Абдуллаһ Биляль бин Рабаха, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде, ол Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң намазының уақытының кіргенін (азан айтып) хабарлайын, деп келген кезінде, оны Айша өзінің сұрақтарымен күн арайланып жарық болып кеткенше бөгеп қалды. Сонда Биляль орнынан тұрып намазға (азан айтып) шақыра бастады, ал Аллаһтың елшісі болса, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, азан сөздерін қайталап отырды, бірақ шықпады. Ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, шығып адамдармен намаз оқығаннан кейін, Биляль өзін Айша сұрақтарымен жарық болып кеткенше бөгеп қалғанын айтып, сөзінің арасында оның намазға тез шыға қоймағаны жайлы сұрап өтті. Бұған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, мен таң намазының екі ракатын орындап жаттым", - деп жауап берді. Биляль: "Иә Аллаһтың елшісі, сен тым жарық болып кеткенше шықпадың ғой?", - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Егер маған одан да көп бөгелу керек болса, мен ол намазды жақсылап оқу үшін бөгелер едім!", - деп жауап берді. **Бұл хадисті Абу Дауд жақсы иснадпаен келтіреді.**

197 ТАРАУ
Таң намазының парызының алдындағы оқылатын екі ракат намазды жеңілдету[4], сондай-ақ сол екі ракатта не оқылатындығы және қай уақытта оқылатындығы жайлы.

1104. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Азан мен қаматтың арасында Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, екі ракат жеңіл намаз оқитын. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хаистің аль-Бухари мен Муслим келтірген тағы бір нұсқасында, Айшаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дегені келтіріледі:

Әдетте ол таң намазының парызының алдында екі ракат намазды қысқартып оқитыны соншлық мен өз-өзіме: "Ол "Фтиханы" оқыды ма екен?", - дейтінмін.

---

[1] Яғни, имамның артынан тұрғанда, ол саптың орта тұсында болуы керек.

[2] Бұл жерде парыз намаздарына дейін және одан кейін оқылатын сүннет намаздары жайлы айтылып жатыр.

[3] Яғни, азан мен қаматтың арасында.

[4] Яғни, намаз уақытында Құран оқуды қысқарту (қысқа сүрелерді оқу).

Бұл хаистің тек Муслим келтірген тағы бір нұсқасында, Айшаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дегені келтіріледі:

Азан естісімен жеңілдетіп екі ракаттан тұратын намаз оқитын.

Бұл хаистің тағы бір нұсқасында, Айшаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дегені келтіріледі:

...таң арайланған уақытта.

1105. Хабар бойынша, Хафса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Азаншы таң намазына азан шақырып болып, ал далада жарық бола бастаған кезде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жеңіл екі ракаттан тұратын намаз оқитын. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хаистің тек Муслим келтірген нұсқасында, Хафсаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дегені келтіріледі:

Таң арайланып келе жатқан кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлмі болсын, екі жеңіл ракаттан тұратын намаздан басқа ешқандай қосымша намаз оқымайтын.

1106. Хабар бойынша, Омар, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде намаз оқыған кезінде белгіленген мөлшердегі екі ракат намаздар болатын, ал ол намазын бір ракат намазбен аяқтайтын[1], ал таң ертеңгі өз еркімен оқитын (сүннәт) екі ракат намазды, азан (қамат) сөздерін естіп (асыққан адам) секілді тез оқитын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1107. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, таң намазының қосымша оқылатын екі ракат намазының бірінші ракатында "Бақара" сүресіндегі: "Және оларға: "Біз Аллаһқа бізге түсірілген Құранға әрі Ибраһим, Исмаил, Исхақ, Яқұптарға ұрпақтарына тағы Мұса, Исаға берілген нәрселерге, сондай-ақ Раббылыры тарапынан өзге пайғамбарларға берілген нәрселерге иман келтіріп әрі олардың араларын айырмаймыз. Және біздер Оған (Аллаһқа) ғана бой ұсынушымыз", - деңдер[2]", - деген аятты оқитын, ал екінші ракатында: "...біздер Аллаһқа иман келтірдік, куә бол шынайы мұсылманбыз...[3]", - деген сөздері бар аятты оқитын.

Ал бұл хадситің басқа нұсқасында, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, екі ракатт "Аль-Имран" сүресінен: ""Әй Кітап иелері, Біздің арамызбен сендердің араларыңа бірдей бір сөзге келіңдер; жалғыз Аллаһқа құлшылық қылайық, Оған еш нәрсені ортақ қоспайық. Сондай-ақ Аллаһтан өзге бір-бірімізді тәңір тұтпайық", - деп айт[4]. ", - деген аятты оқитын. **Бұл хадистің екі ұсқасын да Муслим келтіреді.**

1108. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң намазының қосымша екі ракат намазында: "Айт: "Әй кәпірлер!"[5], - дегенді, сондай-ақ: "Айт: "Ол Аллаһ, біреу..."[6], - дегенді оқитын. **Муслим.**

1109. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен бүтін бір ай Аллаһтың елшісін, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бақыладым, сонда ол таң намазының парызының алдында оқылатын екі ракатта: "Айт: "Әй кәпірлер!"[7], - дегенді, сондай-ақ: "Айт: "Ол Аллаһ, біреу..."[8], - дегенді оқыды. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

198 ТАРАУ
Қосымша оқылған екі ракат таң намазынан кейін оң бүйірінде жата тұру керектігі, сондай-ақ адам түнде намаз оқығандығына, не оқымағандығына қарамастан осыған (оң бүйіріне жата тұруға) талпыдыру жайлы.

1110. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң ертең қосымша ек ракат намаз оқып болған соң оң бүйіріне жататын. **Аль-Бухари.**

1111. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Құтпан намазы мен таң намазының арасында Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әрбір екі ракаттың арасында сәлем беріп және соңынын бір ракат намаз қосып, бас аяғы он бір ракат намаз оқитын. Азаншы таңның арайланып келе жатқанын көріп, Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп, азан шақыратын, ол орнынан тұрып екі ракат жеңіл намаз оқып, сосын азаншы қамат түсіргенше оң бүйіріне жатып алатын. **Муслим.**

1112. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден қайсысың таң намазының қосымша екі ракат намазын оқып болса, оң бүйіріне жатсын. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд және ат-Тирмизи келтіреді. Ат-Тирмизи: "Жақсы хадис", - деді.**

199 ТАРАУ
Бесін намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы жайлы.

1113. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Менің Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге бесін намазына дейін және

---

[1] Яғни, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өз еркімен оқитын түнгі намаздарында әр-бір екі ракаттан соң екі иығына сәлем беретін, ал осы намаздардың соңында бір ракаттан тұратын намаз оқып (түнгі намазын) аяқтайтын. Әдетте бұндай намаз он бір ракаттан тұратын.

[2] «Бақара» сүресі, 136 аят.

[3] «Аль-Имран» сүресі , 52 аят.

[4] «Аль-Имран» сүресі , 64 аят.

[5] «Кәфирун» сүресі.

[6] «Ыхлас» сүресі.

[7] «Кәфирун» сүресі.

[8] «Ыхлас» сүресі.

одан кейін екі ракат намаз оқыған кездерім болды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1114. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бесін намазының парызының алдында бұлжытпай төрт ракат намаз оқитын. **Аль-Бухари.**

1115. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бесін намазының парызына дейін менің үйіме[1] келіп төрт ракаттын тұратын намазды жиі оқитын, сосын мешітке шығып адамдармен бірге бесін намазының парызын оқитын, ал сосын қайтадан кіріп екі ракаттан тұратын намаз оқитын. Сондай-ақ ол адамдармен бірге ақшам намазын оқитын, ал сосын маған кіріп екі ракат намаз оқитын, сондай-ақ ол адамдармен бірге құтпан намазын оқитын, ал сосын менің үйіме кіріп екі ракаттан тұратын намаз оқитын. **Муслим.**

1116. Хабар бойынша, Умм Хабиба, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім бесін намазына дейін және одан кейін төрт ракат намаз оқитын болса, оны Аллаһ Отқа харам етеді. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд және ат-Тирмизи келтіреді. Ат-Тирмизи: "Жақсы хадис", - деді.**

1117. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Саъид, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бесін намазының парызының алдында төрт ракат намаз оқитын, күн, батысқа қарай жылжысымен: "Расында, бұл көктердің қақпалары ашылатын уақыт, сондықтан мен осы уақытта менің игі амалым сол қақапаларға көтерілуін қалаймын", - деп айтатын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1118. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Егер Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын төрт ракат намазды бесін намазының парызының алдында оқымаса, онда ол оны әрқашан одан кейін оқитын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

200 ТАРАУ
Екінді (аср) намазына дейін қандай қосымша намаз оқылатындығы жайында.

1119. Хабар бойынша, Али бин Абу Талиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Екінді намазына дейін, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, періштелерге және өзінің артынан ерген мұсылмандар мен иман келтіргендерге арналған, арасын: "Ас-сәләму алейкум уә рахмату-Ллаһи", - деген сөздермен бөлетін төрт ракат намаз оқитын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1120. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ, екінді намазының алдында төрт ракат намаз оқығанды, рахым етсін! **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", - деп келтіреді.**

1121. Хабар бойынша, Али ибн Абу Талиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, екінді намазының алдында әдетте екі ракаттан тұратын намаз оқитын. **Бұл хадисті Абу Дауд жақсы иснадпен келтіреді.**

201 ТАРАУ
Ақшам (мағриб)намазынан кейін және оның алдында қандай намаздар оқылатындығы жайлы.

Алдыңғы тарауларда Ибн Омар[2] мен Айшаның[3], оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, жеткізуімен Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ақшам намазының парызынан кейін екі ракат намаз оқығандығы жайлы екі хадис келтірілген болатын.

1122. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Мутаффаль, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ақшам намазының алдында намаз оқыңдар[4]", - деп үш рет айтып, үшіншісінде: "Бұл – қалағандарың үшін", - деп қосты. **Аль-Бухари.**

1123. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әйгілі сахабаларының ақшам намазының уақыты кірісімен бір-бірімен жарыса тіректерге асыққанын көрдім[5]. **Аль-Бухари.**

1124. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

"Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өмірі кезінде біз ақшам намазының алдында күн батысымен екі ракат намаз оқитынбыз", - деді. Сонда одан: "Ал бұл екі ракат (намазды) Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оқушы ма еді?", - деп сұрады. Ол оларға: "Ол біздің оқығынымызды көріп оны оқымауға да әрі оқуға да әмір бермейтін", - деп жауап берді. **Муслим.**

1125. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

---

[1] Айшаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, үйі, ал дұрысырақ айтсақ бөлмесі, мешітпен жалғасатын.

[2] Хадис № 1098.

[3] Хадис № 1115.

[4] Бұл жарде екі ракат намаз жайлы айтылып жатыр.

[5] Бұл жерде олардың Аллыһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мешітіндегі тіреулердің жанынан қосымша намаз оқу үшін, орындарды алуға асыққандығы жайлы айтылып жатыр.

Біздің Мединада болған кездерімізде азаншы ақшам намазының парызына азан айтып болған соң, адамдар екі ракат намаз оқу үшін мешіт тіректеріне асығатын, ал сапармен (қалаға) келген адам жайлы айтатын болсақ, онда ол парыз намазы басталған екен, деп ойлайтын, өйткені көпшілік осы ек ракат намазды оқитын. **Муслим.**

202 ТАРАУ
Құтпан (ъиша) намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы жайлы.

Бұл тарауға Ибн Омардың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: "Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге менің... құтпан намазынан кейін екі ракат намаз оқыған кездерім болды"[1], - деп жеткізген хадисін келтіруге, сондай-ақ Абдуллаһ бин Мутаффильдің Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Әр-бір екі шақырудың арасында[2] – намаз..."[3], - деп айтқанын, хабарлаған хадисін келтіруге болады.

203 ТАРАУ
Жұма намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы жайлы.

Бұл тарауға да Ибн Омардың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: "Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге менің... жұма намазынан кейін екі ракат намаз оқыған кездерім болды"[4], - деп жеткізген хадисін келтіруге болады.

1126. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кім жұма намазын оқыса, одан кейін төрт ракат қосымша намаз оқысын. **Муслим.**

1127. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жұма намазынан кейін мешітте намаз оқымайтын, ал одан кейін үйіне барғанда екі ракат намаз оқитын. **Муслим.**

204 ТАРАУ
Барлық бекітілген және басқа да қосымша намаздарды үйде орындаудың жақсырақтығы, сондай-ақ парыз намазынан кейін қосымша намазды орындау үшін басқа жерге тұру керектігі, не болмаса парыз намазды қосымша намаздан сөйлеу арқылы бөлу керектігі жайында.

1128. Хабар бойынша, Зайд бин Сабит, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Иә адамдар, үйлеріңде намаз оқыңдар, өйткені, расында, парыз намаздарын есептемегенде намаздардың жақсысына үйде оқылған намаздар жатады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1129. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үйлеріңді мазарға айналдырмай, намаздарыңның бөлігін үйде оқыңдар. **Аль-Бухари, Муслим.**

1130. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер сендерден кімде-кім парыз намазын өзінің мешітінде оқыған болса, онда намазының бөлігінен өз үйіне де қалдырсын, өйткені, расында, оның намазының себебінен Аллаһ оның үйіне игілік енгізеді. **Муслим.**

1131. Амир бин Аттың жеткізуімен, бірде мені Нафиъ бин Жубайр оны әпкесінің баласыас-Саъбу Ибн Йазидке, кезінде оның намазы жайлы (, яғни ас-Саъбу Ибн Йазидтің намазы жайлы) Муъавианың не деп айтқанын беліп келуім үшін жұсады да, ас-Саъбу Ибн Йазид былай деді:

Бірде мен онымен бір бөлмеде жұма намазын оқығанымда, имам екі иығына сәлем беріп болған соң, мен орнымнан түрегелдім де, сол жерден қозғалмастан қосымша намаз оқыдым, ал Муъавия үйіне кірген соң: "Ендігәрі істеген ісіңді қайталама: жұма намазын оқып болып, біреуге сөйлемейінше, не орныннан қозғалмайынша, қосымша намаз оқушы болма, расында, осылай істеуге, бір намаздан екінші намазға орнымыздан қозғалмайынша не біреумен сөйлеспейінше, ауыспауға бұйырған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, болатын", - деп айтуға, маған адам жіберді. **Муслим.**

205 ТАРАУ
Үтір намазын оқуға талпындыру және бұл намазды орындаудың сөссіз Сүннетке жататындығын түсіндіру сондай-ақ бұл намаз қай уақытта орындаудың жақсырақ екендігі жайлы.

1132. Хабар бойынша, Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

Үтір намазының парыз намаздарынан айырмашылығы, сөссіз оның парыз намаздары қатарына жатпайтындығында, дегенмен бұл ғұрыптың (яғни сүннеттің) басын бастаушы, былай деп айтқан: «Расында, Аллаһтың жұбы (арабша үтірі) жоқ және ол әрбір жұбсызды жақсы көреді, сондықтан үтір намазын орындаңдар, ия Құран оқушылар!», - Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, болатын. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

---

[1] Хадис № 1098.
[2] Яғни, азан мен қаматтың арасында.
[3] Хадис № 1099
[4] Хадис № 1098.

1133. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын үтір намазын түннің кез-келген бөлігінде: таң арайланғанша түнің басында болсын, ортасында болсын соңыда болсын оқитын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1134. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үтірді түнгі намаздарыңның соңы қылыңдар. **Аль-Бухари, Муслим.**

1134. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үтір намазын таң атқанша оқыңдар. **Муслим.**

1135. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің түнгі намазын, мен оның алдында болғанымда орындайтын[1], ал үтір намазы ғана қалған кезде, ол мені оятып, мен де сол намазды орындайтынмын. **Муслим.**

Ал бұл хадистің Муслим келтірген тағы бір нұсқасында Айшаның былай деп айтқаны келтіріледі:

...ал үтір намазын ған орындайтын кезде, ол: "Иә Айша түрегел де үтір намазын орында!", - дейтін.

1137. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Таң атқанша үтір намазын орындауға асығыңдар. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1138. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім үтір намазына түннің соңында оянбаймын деп қорықса, онда оны түннің басында орындасын, ал кім түннің соңында орындаймын десе, солай істесін, өйткені, расында, түннің соңындағы намаздың куәгерлері болады[2], сондай-ақ бұл жақсырақ. **Муслим.**

206 ТАРАУ
Таң ертеңгі қосымша намаздың (духа)[3] қасиеті, оның ракат санының қаншасы көп, аз және орташа саны қанша болатындығы, сондай-ақ оны әрдайым орындауға ұмтылдыру жайлы.

1139. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Менің сүйікті досым[4], маған айына үш күн ораза ұстауды, таңертең екі ракат таңертеңгілік (духа) намазын орындауды және ұйықтар алдында үтір намазын орындауды талап етті. **Аль-Бухари, Муслим.**

Үтір намазын ұйықтар алдында оқуға көңіл бөлудің дұрыстығы тек түнде ұйқысынан оянуға сенімділігі жоқтар үшін ғана, ал егер адам оны түннің соңғы бөлігінде оқи алатындығына сенімді болса, онда оны түннің соңғы бөлігінде оқығаны жақсы.

1140. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күн шыққан әр күні, әр қайсысын денелеріңде неше буын болса сонша садақа беруге тиістісіндер. Әр бір айтылған: «Субхана-Ллаһ», садақа болып табылады және: «Әлхамду ли-Лаһ», садақа болып табылады және әр бір айтылған: «Лә иләһә ила-Ллаһ» садақа болып табылады және әр бір айтылған: «Аллаһу акбар», садақа болып табылады, және жақсылыққа шақыру да садақа болып табылады, жамандықтан тыйу да садақа болып табылады, бірақ осының бәрін таңертіңгілік оқыған екі бас нәфіл намаз /духа/ ауыстыра алады. **Муслим.**

1141. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

Әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң ертеңгі қосымша намазды төрт ракаттан оқып, оған ракат санын Аллаһ қанша қаласа сонша қосатын[5]. **Муслим.**

1142. Хабар бойынша, Умм Хани Фахит бинт Абу Талиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын:

Бірде мен, Мекке жаулап алған жылы Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келген кезімде, ол ғұсыл құйынып жатыр екен, оны бітірісімен ол сегіз ракаттты намаз оқыды, бұл жәй таң ертең болды (ад-духа). **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде Муслим нұсқадарының бірінен қысқартылғаны берелеп тұр.**

207 ТАРАУ
Қосымша таң ертеңгі намазды (духа намазын) күн найза бойына көтерілгеннен сәске түске дейін оқуға болатындығы, сондай-ақ ол намазды күннің көзі қыза түскен уақытта оқыған жақсырақ екендігі жайлы.

1143. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, бір адамдардың таң ертеңгілік қосымша намазды оқып жатқанын көріп, былай деді:

Расында, бұл намазды басқа уақытта оқудың жақсырақ екенін олар білді, өткені Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Тәубеге келушілердің намаздарының уақыты, боталар

---

[1] Яғни, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, оны мен қибланың арасында болған кезде.

[2] Яғни, намазға куә болатын періштелер қатысады.

[3] Ад-Духа намазы күн найза бойы көтерілгеннен, түске дейін оқуға болады. Оның ракат саны екіден сегіз бас аралығында.

[4] Досым деп жатқан адамы – Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын.

[5] Яғни, әр күні әр түрлі болатын, тек Аллаһ қана білетін, деген сөз.

(табандарымен) қызуды сезіне бастаған уақытта кіреді"[1], - деп айтқан. **Муслим.**

208 ТАРАУ
Мешітке сәлем намазын оқуға талпындыру, сондай-ақ мешітке кірген адам қай уақытта кіргеніне қарамастан мешітке сәлем намазы болсын, не парыз намаздарының бірі болсын, не қосымша намаз болсын екі ракат намаз оқып болған соң ғана отыру керектігі жайлы.

1144. Хабар бойынша, Абу Қатада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден қайсысың мешітке кірсең екі ракат намаз оқымай отырмасын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1145. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ол мешітте болған уақытында келген кезімде ол маған: "Екі ракат намаз оқы", - деді.

209 ТАРАУ
Дәрет алып болған соң екі ракат намаз оқыған жақсы екендігі жайлы.

1146. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Биләлге: «Иә Биләл, маған айтшы, Исламда жасаған қайсы амалыңа сен көбірек үміт артасың, өткені, расында, мен Жәннәтта алдымнан сенің сандалыңның басқан жерлерінен шыққан тарсылды (дыбысты) естідім?», - деп сұрады. Жауап ретінде Биләл: «Күн мен түннің қай уақытында болмасын дәрет алсам сол дәретім бұзылмайынша маған міндеттелген намазды да оқитынмын, осы амалымнан артық, істегенімнің ешқайсысына көп үміт артпаймын», - деді. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде аль-Бухаридің нұсқасы беріліп тұр.**

210 ТАРАУ
Жұманың қасиеті, жұма намазына қатынасудың парыз екендігі және жұма намазына ғұсыл құйынып келудің парыз екендігі, сондай-ақ ол намазға иіс май жағып ертерек келудің жақсырақ екендігі, сондай-ақ жұмада қандай дұғалар айту керектігі және бұл күні Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын қалай салауат айту керектігі, сондай-ақ қай уақытта дұғаға жауап берілетіндігі, сондай-ақ жұма намазынан кейін Аллаһты көбірек еске алып зікір ету керектігі жайында.

[1] Яғни, күн кезінің ыстығанынан жер қызып боталардың жер басып тұруы қиындай бастаған уақыт.

Аллаһ Тағала айтты:

«Намаз өтелген кезде, жер жүзіне таралыңдар да Аллаһтың мәрхеметінен несібе іздеңдер. Сондай-ақ Аллаһты көбірек зікір етіңдер. Әрине құтыласыңдар.» **«Жұма» сүресі, 10 аят.**

1147. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күн кезінің көтерілген күнүндерінің ішіндегі жақсысы болып жұма саналады: бұл күні Адам жаратылған, бұл күні ол Жәннәқа кіргізілген және осы күні ол Жәннәттан шығарылған. **Муслим.**

1148. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім дұрыстап дәрет алып, сосын жұма намазына келіп тыныштық сақтап (мұқият) тыңдайтын болса, оның осы жұма мен өткен жұманың арасындағы және (кейінгі) үш күннің ішіндегі бүкіл жасаған кішігірім күнәләрі кешіріледі, ал тасты терушілер жайлы айтатын болсақ[2], ол босқа отыр. **Муслим.**

1149. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күнделікті оқылған бес уақыт намаз, әр-бір жұма намазына қатысу және әр-бір келесі Рамаданда ораза ұстау солардың арасындағы кішігірім күнәләрдің кешіріліуне себеп болады, әрине егер де олардың арасында ауыр күнәләр болмаса. **Муслим.**

1150. Хабар бойынша, Абу Хурайра мен Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ағаштан жасалған минберде тұрып былай деп айтқанын жеткізді:

Ант етемін, адамдар не жұма намазына қатыспауларын тоқтатады, не Аллаһ олардың жүректерін мөрлеп тастайды, сонда олар міндетті түрде елемеушілердің қатарында болады[3]. **Муслим.**

1151. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кім жұма намазына келмекші болса, онда толығымен ғұсыл құйынсын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1152. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

[2] Мединадағы Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мешітінің едені ашық жер болып онда ұсақ тастар кездесетін, имамның айтып жатқан құтпасын мұқият тыңдаудың орнына сол тастарды ермек етіп отырған адамдар жайлы айтылып жатыр.

[3] Басқаша айтқанда, оларды, апатқа әкелетін істерді елемей жасай беретін адамдардың қатарына қосады, деген сөз. Ал бұл жөнінде тәпсірлерде, Аллаһ олардың жүректеріне имансыздық енгізеді, деп айтылады.

Жұма күні ғұсыл құйыну әр-бір кәмілетке толған адамдар үшін парыз. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл жарде оның парызы, адамның өзінің досына: "Сенің құқығыңды қорғау мен үшін парыз",- деген сияқты, оны орындау өз қалауында[1] – ал Аллаһ бұл жөнінде жақсырақ біледі.

1153. Хабар бойынша, Самура, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам жұмаға дәрет алса жақсы болады, ал егер кім ғұсыл құйынса одан да жақсы екенін білсін. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1154. Хабар бойынша, Сальман (аль-Фариси), оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам жұма күні ғұсыл құйынып қолынан келгенше тазаланса, шаштарын майлап /не: ...денесіне/ үйінде бар иіс майларын жағып, сосын жұма намазына барып, онда жанында отырғандарды итермелемей Аллаһ оған оқуға нәсіп еткен намаздарын оқыса, сондай-ақ имам сөйлеген кезде үндемей тыныш отыратын болса, онда оның осы жұма мен өткен жұмадағы күнәләрі кешіріледі. **Аль-Бухари.**

1155. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам жүніп болған жағдайда қалай ғұсыл құйынады[2], солай жұма күні ғұсыл құйынып, сосын мешіттегі намазға бірінші уақытында келген, (Аллаһқа) құрбандыққа түйе шалғанмен тең[3], бұдан кейін келген құрбандыққа сыйыр шалғанмен тең, одан кейін келген құрбандыққа мүйізді қой шалғанмен тең, одан кейін келген құрбандыққа тауық шалғанмен тең, бұдан да кейін келген құрбандыққа жұмыртқа бергенмен тең болады, ал имам (минберге құтпа айтпаққа) шыққанда, періштелер имамның Аллаһты еске алуын тыңдауға келеді[4]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1156. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жұманың қасиеттерін айтып отырып: "Жұма күні Аллаһтың, Өзінің Ислам дініндегі әрдайым Аллаһқа дұға жасап тұратын құлына міндетті түрде сұрағанына беретін бір уақыты бар", - деп қолымен, ол уақыттың қысқа екендігіне нұсқайтын белгі көрсетті. **Аль-Бухари, Муслим.**

1157. Хабар бойынша, Абу Муса бин Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Абдуллаһ бин Омар, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, менен: "Сен әкеңнің, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сөздерінен, жұманың сол уақыты туралы айтқанын естімедің бе?", - деп сұрады. Мен: "Иә естігенмен, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ол уақыт имам мінберге отырғаннан намаз аяқталғанша жалғасады", - деп айтқанын естіген", - деп жауап бердім. **Муслим.**

1158. Хабар бойынша, Аус бин Аус, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, жұма сендердің күндеріннің ең жақсысының бірі саналады, сондықтан мен үшін көбірек дұға жасаңдар[5], өйткені, расында, сендердің дұғаларың жайлы маған хабарланып отырады. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

211 ТАРАУ
Аллаһтың жәрдем жасағаны анық болған уақытта, не болмаса апаттан аман сақтап қалғанын анық сезген кезде, Аллаһқа алғыс /не:...ризашылық/ ретінде сәжде жасау жайлы.

1159. Хабар бойынша, Саъид бин Абу Уаккас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге Меккеден Мединаға шықтық, ал біз Азуарға[6] жақындаған уақытымызда, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жылдамдатты, қолын көкке көтеріп біраз уақыт аралығында Аллаһқа дұға жасаумен болды, сосын ол сәжде жасап сол күйде көп уақыт жатты. Сосын тағы да қолын көкке көтеріп біраз уақыт аралығында Аллаһқа дұға жасаумен болды, сосын тағы да сәжде жасап сол күйде көп уақыт жатты. Осыны үш рет жасады да, сосын былай деді: "Расында, мен өзімнің Раббыма үмметім үшін дұға және шапағат жасап сұрадым да, Ол маған сұрағанымның үштен бірін сыйлады, сонда мен Раббыма алғыс ретінде сәжде жасап жығылдым. Сосын мен басымды көтеріп тағы да өзімнің Раббыма үмметім үшін дұға жасап сұрадым да, Ол маған сұрағанымның (және) үштен бірін сыйлады, сонда мен тағы Раббыма алғыс ретінде сәжде жасап жығылдым. Сосын мен басымды көтеріп тағы да өзімнің Раббыма үмметім үшін дұға жасап сұрадым да, Ол маған сұрағанымның (және) үштен бірін сыйлады, сонда мен тағы Раббыма алғыс ретінде сәжде жасап жығылдым". **Абу Дауд.**[7]

---

[1] Ал бұны орындамағанның күнәсі жайында ғалымдардың көз қарасы әр түрлі.
[2] Яғни, ерлі зайыптылар қосылғаннан кейін.
[3] Яғни, сондай сауап табады.
[4] Яғни, құтпа басталғаннан кейін келген адамдар періштелердің жұмаға келген адамдарды жазып жатқан тізіміне ілінбейді, өйткені періштелер мешітке кіріп имамды тыңдауға кіріседі.
[5] Яғни, салауат айтыңдар.
[6] Меккенің жанындағы мекеннің аты.
[7] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

212 ТАРАУ
Түнгі намазды оқыған ның қасиеттері жайлы.

Аллаh Тағала айтты:

«Түннен оянып өзіңе тән нәпіл (қосымша намаз) оқы. Раббыңның сені бір мақтаулы орынға жеткізуінен үміт етіледі» **«Исра» сүресі, 79 аят.**

Аллаh Тағала айтты:

«Олардың жамбастары төсектерінен ажырап (түнде ұйқыдан тұрып), Раббыларына қорқа-дәмете жалбарынады...» **«Сәжде» сүресі, 16 аят.**

Аллаh Тағала айтты:

«Олар түнде аз ғана ұйықтаушы еді» **«Зәриат» сүресі, 17 аят.**

1160. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Пайғамбар, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде ұзақ намаз оқитынын соншалық, оның өкшелері жарылып кететін, бірде мен одан: "Сен неге олай істейсің, Аллаh сенің өткен және болашақтағы күнәлеріңді кешпеп пе еді?", - деп сұрадым. Ол маған: "Мен алғыс айтушы құл болуым керек емес пе?!", - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим. Ол екеуі де мағынасы жағынан аль-Муғира бин Шуъба жеткізген бірдей хадис келтіреді.**

1161. Хабар бойынша, Али, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде менімен Фатимаға келіп: "Сендер намаз оқып жатқан жоқсыңдар ма не?", - деп сұрады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1162. Хабар бойынша, Салим бин Абдуллаh бин Омар бин аль-Хаттаб, оларға Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын: "Абдуллаh – тамаша адам, бірақ түндерде намаз оқыса (одан да) жақсы болар еді", - деді.

Салим сөзін былай жалғастырды:

Осыдан кейін Абдуллаh түнде аз ұйықтайтын болды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1163. Хабар бойынша, Абдуллаh бин Амр бин аль-Ас, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, оған былай деп айтқанын жеткізді:

Иә Абдуллаh, түндерде намаз оқып, сосын онысын қойғандар сияқты болма. **Аль-Бухари, Муслим.**

1164. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Пайғамбардың көзінше бір адам туралы біреу: "Ол таң атқанша ұйықтады", - деп айтты. Бұны естіген Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игіліг мен сәлемі болсын: "Оның құлағына шайтан зәрін төкті", - деп айтты. **Аль-Бухари, Муслим.**

1165. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кез-келгенің ұйқтағанда, шайтан оның желкесіне үш түйін тйіп, әр қайсысына: "Сенің түнің ұзақ болады, ұйықта!", - деп соғады. Егер адам оянып Аллаhты еске алса, онда бір түйіні шешіледі, ал егер дәрет алса, екінші түйіні шешіледі, ал егер намаз оқыса, онда үшінші түйіні шешіледі де, адам таңертең жақсы көңіл-күйде оянады, ал олай істемесе, онда көңіл күйі нашар болып, шаршап әлсіздік сезінген күйде оянады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1166. Хабар бойынша, Абдуллаh бин Сәләм, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Иә адамдар, сәлем таратыңдар, басқаларды тамақтандырыңдар, басқалар ұйықтап жатқан кезде, түнде намаз оқыңдар, сонда жәннәтқа бейбіт кіресіңдер. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1167. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамаданнан кейінгі оразаға жақсы ай, Аллаhтың мухаррам айы саналады, ал парыз намазынан кейнгі жақсы намаз болып түнгі намаз саналады. **Муслим.**

1168. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаhтың ризашылығы болсын, ол Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Түнгі намаздың ракат сандары жұп болуы керек, егер сен жақын арада таң атып қалады деп қауіптенсең, онда намазыңды бір ракатпен аяқта. **Аль-Бухари, Муслим.**

1169. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаhтың елшісінің, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, түнгі намаздарының ракат сандары әрдайым жұп болатын да, ал соңын бір ракатпен аяқтайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1170. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Кейбір айларда Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, көп уақыт ораза ұстамағаны соншалық, біздің енді ол осы айда ораза ұстамайтын шығар деген ойға келген кездеріміз болатын[1], ал кейбір кездері оның ұзақ ораза ұстағаны соншалық, ол енді аузын бұл айда ашпайтын шығар деп те ойлаған кездеріміз болатын. Сондай-ақ егер сен оны түнде намаз оқып жатқан күйде көргің келсе, оны түнгі намаз оқып жатқан күйде көре алатынсың, егер де оны ұйықтап жатқан күйде көргің келсе, оны ұйықтап жатқан күйде көре алатынсың. **Аль-Бухари.**

1171. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Аллаhтың елшісі, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, түнгі намазды он бір ракат оқитын. Сонда оның сәждесінің ұзақтығы сендердің елу аят оқитын уақыт аралығындай созылатын да, содан кейін ғана ол басын жерден көтеретін. Сондай-ақ ол таң намазының парызының алдында екі ракат қосымша намаз оқып, сосын азаншы намаздың

---

[1] Әрине бұл жерде әңгіме Рамадан айындағы парыз ораза жайлы болып тұрған жоқ.

басталғанын хабарлап (қамат түсіргенше) оң бүйіріне жатып алатын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1172. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамадан айында болсын, не басқа айларда болсын Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнгі намаздағы ракат сандарын он бірден асырмайтын. Алдымен ол төрт ракатын орындайтын, ал сен болсаң олардың ғажаптығы мен ұзақтығы жайлы менен сұрама, сосын төрт ракатын орындайтын, олар жайлы да менен олардың ғажаптығы мен ұзақтығы жайлы сұрама, осыдан кейін және үш ракатын орындайтын. Бірде мен одан: "Иә Аллаһтың елшісі, үтір намазының алдында сен ұйықтайсың ба?", - деп сұрадым. Ол маған: "Иә Айша, менің көзім ұйықтайды да, ал жүрегім ұйықтамайды!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1173. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түннің басында ұйықтайтын да, соңында намаз оқуға тұратын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1174. Хабар бойынша, бірде Ибн Масъудтың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

«Бірде мен Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде бірге (нафіл) намаз оқығанымда, оның (көп) тұрғаны соншалық, мен бір жағымсыз іс жасай жаздадым». Адамдар одан: "Ол жасай жаздағаның ісің не?", – деп сұрады. Оларға ол: "Менің оны қалдырып отыра кеткім келді", – деп жауап берді. **Аль-Бухари. Муслим.**

1175. Хабар бойынша, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жазғышы ретінде танымал болған, Абу Хузайфа бин аль-Йаман аль-Ансари, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай дейді:

Бірде мен Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде бірге (нафіл) намаз оқыдым. Сонда ол (намаздың бірінші ракағатында) "Бақара" сүресін оқи бастады. Мен өз-өзіме: "Ол (осы сүренің) жүз аятын оқып рукуғқа барады", – дедім, бірақ ол одан кейін де оқуын жалғастыра берді. Сонда мен өзіме: "Ол (сүрені) (намаздың бірінші ракағатында) толығымен оқып шығады», - дедім. Сосын мен өзіме: «Оны оқып бітірісімен рукуғ жасайды», – деп тұрғанымды, ол «Ниса» сүресін оқып бастап оны толығымен оқып шықты, сосын Аль-Имран» сүресін оқуға кірісті де, оны да толығымен әр әріпін шығарып мәнерлеп оқып бітірді. Сол кезде ол аяттың ішінде Аллаһты мақтау туралы сөздерді оқығанда, ол Аллаһты мақтады, ол аяттың ішінде Аллаһқа дұға жасау туралу аятты оқығанда, дұға жасады, ал Аллаһтан пана сұрау жайлы аятты оқығанда, ол Аллаһтан пана сұрады, содан соң ол иіліп рукуғқа кетті. Сол кезде: «Менің Ұлы Раббым кемшілік атаулыдан пәк!» /Субхана Раббиль-Азым!/ - деп айта бастады да, оның рукуғы, қыям кезінде қанша тұрса сонша уақытты алды. Сосын ол: «Аллаһ Тағала Өзіне мақтау-мадақ айтушыны естиді. Раббым саған мақтау!» /Сами Аллаһу лиман хамидаһ. Раббана уалакль-хамд!/, - деп бойын түзеді де, осы күйде рукуғта қанша болса, соншама уақыт аралығында тұрды. Ал сосын ол: «Аса Жоғары Раббым пәк!» /Субхана Роббиль Аъля!/ - деп сәждеге жығылды да, сол қалпында, тік тұрған кезінде қаншама уақыт өткізсе, соншама уақыт болды. **Муслим.**

1176. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Қай намаз ең жақсы саналады?", - деп сұрағанда, ол: "Адам оны оқығанда ең ұзақ тұратыны", - деді. **Муслим.**

1177. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Амр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ үшін ең жақсы намаз болып Дауд (пайғамбардың) намазы саналады және Аллаһ үшін ең жақсы ораза болып Дауд (пайғамбардың) оразасы саналады. Ол намазды түннің жартысын ұйықтап, сосын үштен бірін намазбен өткізетін, ал оразаны күнәрә ұстайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1178. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім: "Расында, түнде сондай бір уақыт бар, сол уақытта Аллаһ Тағаланың Ислам дініндегі құлы, Одан осы дүниенің не мәңгілік дүниенің игіліктерінің бірін сұрап дұға жасаса, ол адамға міндетті түрде сұрағанын береді және бұл (сәт, не уақыт) әр түнде болады". **Муслим.**

1179[1]. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кім түнде намаз оқуға тұрса, онда намазын екі жеңіл ракат оқумен бастасын. **Муслим.**

1180. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түнде намазға тұрған уақытында, намаз оқуын жеңіл екі ракаттан бастайтын. **Муслим.**

1181. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, егер де түнгі намазын ауырып, не болмаса басқа да жағдайлармен (оқымай) өткізіп алған болса, онда күндіз он екі ракат намаз оқитын. **Муслим.**

1182. Хабар бойынша, Омар бин аль-Хаттаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам Құраннан күнделікті түнде оқитынын, не болмаса оқитынының бөлігін оқымай ұйықтап қалса, ал сосын таң намазы мен бесін намазының

арасында оқымағанының орнын толтырса, онда ол түнде оқыған есебінде болады[1]. **Муслим.**

1183. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, оқ Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Түнде тұрып намаз оқып, сосын әйелін намаз оқуға оятқан, ал егер әйелі намаз оқуға тұрмаса бетіне су сепкен еркеті Аллаһ Тағала рахым етсін! Түнде тұрып намаз оқып, сосын ерін намаз оқуға оятқан, ал егер ері намаз оқуға тұрмаса бетіне су сепкен әйелді Аллаһ Тағала рахым етсін! **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1184. Хабар бойынша, Абу Хурайра және Абу Саъид, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер адам түнде өзінің әйелін оятып, сосын бірге намаз оқыса /не: ...онымен бірге екі ракат намаз оқыса/, олар Аллаһты еске алушы еркектер мен әйелдердің қатарында жазылады. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1185. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер сендерден қайсысың түнгі намаз уақытында қалғы бастасаң, онда тыныққанша жатып ұйықтап алсын, өйткені, расында, егер ол қалғып отырып намаз оқитын болса, онда ол Аллаһтан кешірім сұраудың орнына өзіне қарғыс айтуы мүмкін. **Аль-Бухари, Муслим.**

1186. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер сендерден кім түнде тұрып, оған Құран оқу қиын болғаны анықталып, ал өзі не айтып жатқанын түсінбесе, онда тағы да ұйықтап алуға жатсын. **Муслим.**

213 ТАРАУ
Рамадан кезінде қосымша түнгі намаздарды оқу жайында.

1187. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Рамадан кезінде Аллаһтың сауабынан үміт етіп және сенім артып намаз оқыса оның алдыңғы күнәләрі кешіріледі. **Аль-Бухари, Муслим.**

1188. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдарды Рамадан кезінде қосмша түнгі намаздарды оқуға талпындыратын, бірақта оны қатаң бұйырмай тек: "Кім Рамадан кезінде Аллаһтың сауабынан үміт етіп және сенім артып түнде намаз оқыса, оның алдыңғы күнәләрі кешіріледі", - дейтін. **Аль-Бухари, Муслим.**

214 ТАРАУ
Қадір түнінде намаз оқудың қасиеті және оның Рамаданның қай түні болу мүмкіндігі көбірек екендігі жайлы түсінік.

Аллаһ Тағала айтты:

«Негізінде Құранды Қадір түнінде түсірдік. Қадір түнінің не екенін білесің бе? Қадір түні мың айдан қадірлі. Періштелер мен Жебірейіл ол кеште Раббыларының рұқсаты бойынша барлық іс үшін түседі. Ол бейбітшілік кеші таң рауандағанға дейін жалғасады» **«Қадір» сүресі, 1-5 аяттар.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Шын мәнінде оны құтты бір кеште түсірдік. Расында, біз ескертушіміз. Ол кеште барлық хикметті істер айырылады. Бұл Өз жанымыздан бір бұйрық. Расында елшіларді жіберушіміз» **«Дұхан» сүресі, 3-5 аяттар.**

1189. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Қадір түнін, Аллаһтың сауабынан үміт етіп және оған сенім артып намазбен өткізсе, оның алдыңғы күнәләрі кешіріледі. **Аль-Бухари, Муслим.**

1190. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабаларынан бірнешеуіне бір мезгілде түстеріне, Қадір түні Рамадан айының соңғы жеті түндерінің бірінде түсетіндігі жайлы аян келеді, расында, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын: "Мен сендердің түстеріндегі (аянның) Рамаданның соңғы жеті түніне тірелетінін көріп тұрмын, сондықтан кім Қадір түнінің түсуін күтсе оны Рамаданның соңғы жеті түнінің ішінде күтсін", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1191. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданның соңғы он күнін Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үздіксіз мешітте өткізетін және ол: "Қадір түнін Рамаданның соңғы он түнінің ішінде күтіңдер", - дейтін. **Аль-Бухари, Муслим.**

1192. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Қадір түнін Рамаданның соңғы он күнінің ішндегі тақ күндерінің бірінде күтіңдер. **Аль-Бухари.**

1193. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданның соңғы он күні болған кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын, түндерді намазбен өткзіп жанұя мүшелерін оятатын, құлшылықта ерекше ынталық танытатын және изарын бекем байлайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

[1] Басқаша айтқанда, адам күндіз оқыса да, түнде оқыған сауабындай сауаб табады.

1194. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, басқа айларға қарағанда құлшылықта көбірек ынталық білдіретін, ал Рамаданның соңғы он күнінде Рамаданның басқа күндеріне қарағанда құлшылықтағы ынталылығын одан да көбейте түсетін. **Муслим.**

1195. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен: "Иә Аллаһтың елшісі, егер мен Қадір түнінің түскенін білсем, не айтуым керек?", - деп сұрадым. Ол былай деп айт деді : "Иә Аллаһ, расында, Сен - Кешірушісің, Сен кешіргенді жақсы көресің, кешір мені!" /Аллаһумма, иннәкә ъАфуан тухиббуль ъафуа, фаъфуанни!/ **Ат-Тирмизи бұл хадисті "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

215 ТАРАУ
Тіс тазалағышты (мисуақ) қолдану және табиғатынан айқын нәрселер жайлы.

1196. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер менің үмметіме ауыр болады деп ойламасам еді, онда әр намаздың алдында тістерін тазалауды міндетті түрде бұйырар едім. **Аль-Бухари, Муслим.**

1197. Хабар бойынша, Абу Хузейфа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ұйқысынан тұрғанда, ол әрдайым аузын тіс тазалағышпен тазалайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1198. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте біз Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тіс тазалағыш пен дәрет алуға су дайындайтынбыз, ал Аллаһ оны Өзінің қалаған уақытында ұйқысынан оятатын да, ол сол тіс тазалағышты қолданып тісін тазалап, дәрет алып намаз оқуға кірісетін. **Муслим.**

1199. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мен сендерге тіз тазалағышты қолдану жайлы көп айтқанмын. **Аль-Бухари.**

1200. Хабар бойынша, Шурайх бин Хани былай деді:

Бірде мен Айшадан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: "Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте ең алдымен үйге кірісімен не істеуші еді", - деп сұрадым. Ол: "Ол ең алдымен тіс тазалағышты алатын", - деді. **Муслим.**

1201. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кіргенімде оның аузынан тіс тазалағыштың ұшын байқадым. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде Муслимнің нұсқасы беріліп отыр.**

1202. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Тіс тазалағыш ауыз тазалау үшін қолданылады және Алаһқа ұнайтын іс болып табылады. **Бұл хадисті сенімді иснадпен ан-Насаъи және Ибн Хузайма өзінің "Сахихінде" келтіреді.**

1203[1]. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Табиғатында үйреншікті болып бес нәрсе саналады: сүндеттеу (баланы сүндеттеу), шатты қыру, тырнақты алу, қолтықтың қылын жұлу және мұртты басу. **Аль-Бухари, Муслим.**

1204. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Табиғатында үйреншікті болып он нәрсе саналады: мұрт басу, сақал өсіру, тіс тазалығышты қолдану, мұрынға су жіберіп (сіңбіру), мұрт басу, бармақтардың арасын жуу, қолтықтың қылын жұлу, шатты қыру және әжеттенгенде сумен жуу.

Хадисті жеткізушілердің бірі былай деді:

Мен оныншы нәрсені ұмытып қалдым, дегенмен әңгіме ауызды сумен шайу жайында болды деп ойлаймын. **Муслим.**

1205. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мұрттарыңды басыңдар және сақалдарыңды өсіріңдер (жіберіңдер). **Аль-Бухари, Муслим.**

216 ТАРАУ
Зекеттің парыз екендігін растау жайлы, оның және оған қатысы бар заттардың қасиеттерін түсіндіру.

Аллаһ Тағала айтты:

«Намазды толық орындаңдар, зекет беріңдер...» **«Бақара» сүресі, 43 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Олар; ғибадатты нағыз Аллаһқа шынайы ынтамен бір беткей тура орындаулары, намаз оқулары, зекет берулері үшін әмір етілген, міне осы туп-тура дін» **«Бәййна» сүресі, 5 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Олардың малдарынан садақа ал да, ол арқылы оларды тазартып, берекелендіресің...» **«Тәубе» сүресі, 103 аят.**

1206. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ислам бес діңгектен тұрады: Аллаһтан басқа құдай жоқ және Мухаммад – Аллаһтың елшісі, деп куәлік беру, намаз оқу, зекет төлеу, Аллаһтың үйіне Қажылыққа бару және Рамадан айында ораза ұстау. **Аль-Бухари, Муслим.**

1207. Хабар бойынша, Тальха ибн Убайдуллаһ, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын Неджден шашы жалбыраған бір адам келді. Біз оның даусын естіген болатынбыз, бірақ оның не деп жатқанын ол Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жақындағанша түсінбедік, сөйтсек ол Ислам жайлы сұрап жатыр екен. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Күн мен түннің ішінде бес уақыт намаз орындау, парыз болып саналады», - деді. Ол: «Ал мен бұдан артық намаз оқуым керек пе?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жоқ, тек сен өзің ғана қосымша намаз (қосып) оқығың келмесе», - деп жауап берді. Сосын Пайғамбар, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын: «Рамадан айында ораза ұстау, парыз болып саналады», - деді. Ол: «Ал мен бұдан артық ораза ұстауым керек пе?», - деді. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жоқ, тек сен өзің қосымша ораза (қосып) ұстағың келмесе», - деп жауап берді.

Тальха сөзін былай жалғастырды:

Сосын Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, зекет беру керектігі жайлы айтты. Ол: «Мен бұдан артық зекет беруім керек пе?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жоқ, тек сен өзің оны қаламасаң», - деді. Осыдан кейін ол адам бұрылып шығатын жаққа қарай жүріп бара жатып: «Аллаһтың атымен ант етемін, мен бұған еш нәрсені қоспаймын да, бұдан еш нәрсені алып тастамаймын», - деді, ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Егер ол шын ықыласымен айтып тұрса, табысқа кенеледі![1]», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1208. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісіің, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын, Муъазды Иеменге жіберіп жатып былай дегенін жеткізді:

Оларды, Аллаһтан басқа құдай жоқ және мені Аллаһтың елшісі, деп куәлік беруге шақыр, егер олар бұған бағынса, онда Аллаһтың оларға бес уақыт намаз оқуды бұйырғандағын хабарла, егер олар бұған да бағынса, онда Аллаһ оларға, араларындағы байларының кедейлеріне садақа берулерін бұйырғанын, хабарла. **Аль-Бухари, Муслим.**

1209 Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Маған адамдармен олар, Аллаһтан басқа құдай жоқ және Мухаммад – Аллһтың елшісі, деп куәлік бергенше, сондай-ақ намаз оқып зекет төлегенше, күресу әмірленді, ал егер олар осылардың бәрін орындаса, онда менен, бұдан былай тек Исламның хақысымен ғана алына алатын, өмірлері мен дүниелерін қорғап қалады, сол кезде олардан есебті тек қана Аллаһ талап ете алады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1210. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бұл дүниеден кеткен кезде, Абу Бакр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, халиф болды, сол кезде арабтардан кейбіреулері күпірлікке қайта оралды, сонда Омар, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, одан: «Сен бұл адамдармен қалайша соғыспақсың[2], Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Маған адамдармен олар, Аллаһтан басқа құдай жоқ, деп куәлік бергенше күресу әмірленді, ал егер осы сөздерді айтса, сондай-ақ дүниесі мен мүлкіне хақылы түрде алып қоя алатындай (күнәлі) іс жасмаса, онда менен өмірлері мен дүниелерін қорғап қалады, сол кезде олардан есебті тек қана Аллаһ талап ете алады", - деп айтты ғой!", - деді. Бұған Абу Бакр, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Аллаһтың атымен ант етемін, мен зекетті намаздан бөлектегендермен міндетті түрде соғысамын, неге десең дүниеден зекет алу парыз! Аллаһтың атымен ант етемін, егер олар Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, беріп жүрген түйенің тұсауын беруден бас тартса, онда мен сол үшін де соғысамын!", - деп жауап берді. Сонда Омар: "Аллаһтың атымен ант етемін, Абу Бакрдің олармен соғысамын деп қабылдаған шешімін жүрегіне жеткізген Аллаһтан басқа ешкім емес, менің де ол шешімнің дұрыс екендігіне көзім жетті!" **аль-Бухари, Муслим.**

1211. Хабар бойынша, Абу Айюб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам Пайғамбардан: «Маған Жәннәтқа кіруіме көмектесетін амал үйретші», - деді. Сонда Ол: «Аллаһқа ғана құлшылық етіп одан басқа ешкімге құлшылық етпе, намаз оқы, зекет төле және туысқандық қарым-қатынасты ұстан», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1212. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір бәдәуи келіп: «Иә Аллаһтың елшісі, маған егер оны орындасам Жәннәтқа кіретін амал айтшы», - деді. Оған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аллаһқа ешкімді ортақ қоспай құлшылық ет, намаз оқы, парыз зекетіңді төле және Рамаданда ораза ұста», - деп жауап берді. Бәдәуи: «Жаным қолында Болғанның атымен ант етемін, мен бұған еш нәрсе қоспаймын!», - деді. Сосын ол бұрылып кетпекші болып жатқан кезде, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Кімге Жәннәт тұрғындарына қарау, (көзін) қуандыратын болса, онда ол, осы бәдәуиге қарасын», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1213. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, намаз оқимын, зекет төлеймін және әр бір мұсылманға ықыласты боламын, деп ант бердім. **Аль-Бухари, Мулим.**

1214. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

---

[1] Яғни, Жәннәтқа кіреді.

[2] Абу Бакр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, зекет төлеуден бас тартқан руларға қарсы соғыс ашқан.

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді: «Ахірет күні дүниесінен тиістісін бермеген алтын мен күміс иелері, иеленген күміс және алтындарынан жасалған от тіліктер арқылы азапталады, тіліктерді Тозақтың отында қыздырып, сосын онымен оның алды мен артын және екі бүйірін күйдіріп басады, ал олар суығанда соның бәрі, құлдарға жүргізілетін Сот аяқталып адамға оның Жәннәтқа не Тозаққа баратын жолы көрсетілгенше, ұзақтығы елу мың жылға татитын Ахіреттің күнінде қайталанып отырады».

Одан: «Иә Аллаһтың елшісі, ал түйелер жайлы не айтасың?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Кез келген түйе иемденуші, дүниесінен тиістісін бермесе және сол берілетіндердің тиістісі саналатын түйелердің су ішуге келген күнінің сауылымын бермесе,[1] Ахірет күні сол түйелерінің алдында жазық шөлдің үстінде етпетінен жатқызылады, ол кезде түйелері осы дүниедегісінен анағұрлым ірі екендігі анықталады, сосын олардың бәрі емшектен ажыратылған ботасына дейін, оны аяқтарымен басып, тістерімен тістейді, олардың артқысы өтіп болысымен алындағыларын қайтадан қайтарып, ал олар болса істегендерін қайталайды, осының бәрі, құлдарға жүргізілетін Сот аяқталып адамға оның Жәннәтқа не Тозаққа баратын жолы көрсетілгенше, ұзақтығы елу мың жылға татитын Ахіреттің күнінде қайталанып отырады», - деді.

Одан және: «Иә Аллаһтың елшісі, ал сиырлар мен қойлар жайлы не айтасың?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Кез келген сиыр мен қой иемденуші, дүниесінен тиістісін бермесе, Ахірет күні сол сиырлары мен қойларының алдында жазық шөлдің үстінде етпетінен жатқызылады, сол кезде олардың бәрі қисық мүйіздісі, мүйіссізі және үшкір мүйіздісіне дейін бәрі оны сүзіп тұяқтарымен таптайды, олардың артқысы өтіп болысымен алындағыларын қайтадан қайтарып, ал олар болса істегендерін қайталайды, осының бәрі, құлдарға жүргізілетін Сот аяқталып адамға оның Жәннәтқа не Тозаққа баратын жолы көрсетілгенше, ұзақтығы елу мың жылға татитын Ахіреттің күнінде қайталанып отырады», - деді.

Одан және: «Иә Аллаһтың елшісі, ал жылқылар жайлы не айтасың?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жылқылардың үш түрі болады: олар адамға ауыртпалық[2] әкелуі мүмкін, сондай-ақ олар қорған болуы мүмкін[3], сондай-ақ олар сауап әкелуі мүмкін. Кімге ауыртпалық әкелетіндігі жайлы айтатын болсақ, ол жылқыларды мақтан үшін, тәкәппарлықтан ұстағандар не болмаса Ислам дініндегі адамдармен соғысу үшін ұстағандар: олар үшін ауыртпалық әкеледі. Ал кімге қорған болатындығы жайлы айтатын болсақ, ол жылқыларын Аллаһ жолында ұстап, олардың мойны мен арқасына қатысытысын[4] беріп отырғандар, мінеки осындайға ол қорған болады. Ал кімге сауаб әкелетіндігі жайлы айтатын болсақ, ол жылқыларын Аллаһ жолында тоғай мен бақшаларда бақкандар, ал оның сауабы жылқының тоғай мен бақшаларда жеген шөбіне тең болады, ал жылқа қанша қи тастап, несеп төксе оның иесіне, сонша жақсы амал жазылады, сондай-ақ егер ол өзінің жібін үзіп бір екі рет шауып өтсе, онда Аллаһ міндетті түрде оның басқан ізі мен тастаған қиы үшін иесіне жақсы амалдар жазады, ал егер де жылқының иесі жылқысын өзеннің жанынан алып өтіп, жылқы одан шөлін қандырып ішсе, ол адам жылқысын суғару ойында болмаса да, Аллаһ оған міндетті түрде жылқының ішкен суы қанша болса, сонша жақсы амалдар жазады».

Одан: «Иә Аллаһтың елшісі, ал есектер жайлы не айтасың?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Маған олар жайлы, ерекше әрі барлық іске қатысы бар мына аятты айтпағанда, ешқандай аян келмеді: «Сонда кім тозаңның түйірінің салмағындай жақсылық істеген болса, ол оны көреді. Ал және кім тозаңның түйірінің салмағындай жамандық істесе, оны көреді[5]», - деді.

217 ТАРАУ
Рамадан айында ораза ұстаудың парыз екендігі және ораза мен оған қатысы бардың қасиеттері жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Әй мүминдер! Сендерге бұрынғыларға парыз қылғандай ораза парыз қылынды. Әрине сақсынарсыңдар. Санаулы күндерде. Сонда сендерден кім ауру немесе жолаушы болса, басқа күндерде төлер. Және сондай ораза күш келетіндер (ораза ұстаулары ауыр болған адамдар, мысалы, кәрі не аурулар), бір міскіннің тамағын төлесін. Сонда кім ынтығып, артық хайыр қылса, ол өзіне жақсы. Білсеңдер сендер үшін ораза ұстауларың тағы жақсы. Рамадан айы сондай бір ай, ол айда адам баласына тура жол және (ақ пен қараны) айыратын дәлел түрінде Құран түсірілді. Сендерден кім рамадан айында болса, ораза ұстасын. Ал біреу науқас не сапарда болса, басқа күндерде санын толтырсын. Әрі Аллаһты ұлықтаңдар» **«Бақара» сүресі, 183-185 аятттар.**

Бұл тарауға қатысты хадистер жайлы айтатын болсақ, олардың бөлігі бұның алдындағы тарауларда келтірілді.

1215. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ұлы Аллаһ Тағала айтты: Адам баласы оразадан басқа кез-келген амалын өзі үшін орындайды, ал Ораза - Мен үшін және оның сауабын Өзім беремін.

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, және былай деді:

Ораза қалқан саналады, сендерден кім ораза ұстаса, ол күні өзін барлық әдепсіздіктен сақтасын және даусын көтермесін, егер оны біреу ұрысса немесе онымен таласқысы келсе, ол адамға:

---

[1] Бұл жарде сауылған сүтті, суға келушілер мен өтіп бара жатқандарға тарату жайлы айтылып жатыр.

[2] Яғни, күнә ауыртпалығы.

[3] Яғни, кедейліктен қорған, ол дегеніміз сол жылқылар арқылы қаражат табу.

[4] Бұл жарде, жылқылар арқылы тапқан пайдасынан зекетін төлеп және жылқыларға олардың күші жетпейтін істерді істетпей оларға қамқорлығын көрсеткендер жайлы айтылып жатыр.

[5] «Зілзала» сүресі, 7-8 аяттар.

«Расында, мен ораза ұстаушы адаммын!», - деп айтсын. Мухаммадтың жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, ораза ұстаушының аузынан шыққан иіс, Аллаһ үшін иіс майдың жұпар иісінен де тәтті, ал ораза ұстаушының екі қуанышы бар: ол өзінің аузын ашқанда қуанады және өзінің Раббын кездестргенде ораза ұстағанына (тағы да) қуанады. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл жерде аль-Бухаридің нұсқасы беріліп тұр, ал бұл хадистің аль-Бухари келтірген тағы бір нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Аллаһ Тағаланың былай деп айтқанын хабарлағаны, келтіріледі:

Ол тамақтан, судан және ләззәттанудан Мен үшін бас тартады. Ораза мен үшін ұсталады және ол үшін Мен сауабтаймын, ал игілікті істердің сауабы он есе беріледі.

Ал бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Адам баласының әр-бір амалы көбейтіледі, игілікті амалдың сауабы кем дегенде он есеге көбейтіледі, сондай-ақ ол жеті жүзге дейін көбейтілуі мүмкін. Аллаһ Тағала айтты: «Бұған ораза кірмейді, өйткені, расында, ораза Мен үшін ұсталады және оның саубын Өзім беремін, өйткені адам Мен үшін өзінің тамағы мен ләззәттанудан бас тартады! Ораза ұстаушыны екі қуаныш күтіп тұр: бірі аузын ашқанда, ал екіншісі - өзінің Раббымен кездескенде, сондай-ақ, расында, ораза ұстаушының аузынан шыққан иіс Аллаһ үшін иіс майдың жұпар иісінен де ұнамды!»

1216. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында екі затын жұмсағанды[1] Жәннәттің қақпаларынан: «Иә Аллаһтың құлы! Бұл – игілік!», - деп шақырады. Сондай-ақ намаз оқығанды намаз қақпасы арқылы шақырады, жихадта болғанды жихад қақпасы арқылы шақырады, ораза ұстағандарды «Ар-Райан» қақпасы арқылы шақырады, ал садақа бергенді садақа қақпасы арқылы шақырады. Бұны естіген Абу Бакр, оған Аллаһтың рзашылығы болсын: «Менің әкем мен шешем сенің төлемің болғыр, иә Аллаһтың елшісі! Бұл қақпалардан шақырылған еш нәрсеге мұқтаж болмайды, дегенмен осы қақпалардың бәрінен шақырылатындар табылар ма екен?», - деп сұрады. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә (ондайлар болады) және сені, солардың арасында болады, деген үмітім бар», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1217. Хабар бойынша, Сахля бин Саъд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Жәннәтта «Ар-Райан», деген қақпа бар, олар арқылы Ахіретте ораза ұстағандар кіреді де, ол арқылы басқа ешкім кірмейді. Сонда: «Ораза ұстағандар қайда?», - делінеді де, олар алдыға шығады, ал олардан басқа ол қақпа арқылы ешкім кірмейді. Олар өтіп болған соң ол қақпа жабылады да, одан кейін ол арқылы ешкім кірмейді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1218. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында ораза ұстағанның жүзін, Аллаһ міндетті түрде, сол күн үшін, Отты жетпіс мың жылдық жерге алыстатады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1219. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамаданда Аллаһтың сауабынан үміттеніп және оған сеніп ораза ұстағанның, өткен күнәләрі кешіріледі. **Аль-Бухари, Муслим.**

1220. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамадан кіргенде Жәннәт есіктері ашылып, Тозақ есіктері жабылады, ал шайтандар кісенделеді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1221. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Оны көріп ораза ұстауды бастаңдар[2] және оны көріп ораза ұстауды тоқтатыңдар, егер ол сендерге көрінбесе (не сендерден таса болса), онда шағбанды отыз күнге толтырыңдар. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Муслим келтірген нұсқасында, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

...егер күн бұлтты болса, онда отыз күн ораза ұстаңдар.

218 ТАРАУ

Рамадан айында, әсіресе ол айдың соңғы он күнінде жомарттық таныту, Шариғаттың бүкіл қолдаған амалдарын көбірек жасау және игі істерді көбірек істеу жайлы.

1222. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдардың ішіндегі ең жомарты болатын, ал жомарттықты онымен Жебірейіл кездескенде, (яғни) Рамадан айында ерекше танытатын. Рамадан кезінде Жебірейіл онымен әр түні кездесіп Құран оқып тексеретін[3], сондай-ақ, расында, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Жебірейілмен кездескенде игі істерге, еркін желден[4] де артық жомарт болатын. **Аль-Бухари, Муслим.**

---

[1] Бұл хадистің тағы бір нұсқасында, Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Бұл неғылған екі зат?», - деп сұрағанда, ол: «Екі жылқы, не екі бұзау, не екі түйе», - деп жауап бергені келтіріледі. Бұл жерде екі игіліті іс жайлы да айтылуы мүмкін, мысалыға, екі намаз, екі күн ұсталған ораза сияқты істер.

[2] Жаңа туған ай.

[3] Яғни, Құранды қайталап, арасында қате болмас үшін тексеретін.

[4] Бұл жерде Аллаһтың адамдарға игілікпен жіберетін желі жайлы айтылып тұр. Яғни, Рамадан кезінде Пайғмбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, игі істерді істеуге асығатын.

1223. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданның соңғы он күні болған кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, түндерді намазбен өткзіп жанұя мүшелерін оятатын, құлшылықта ерекше ынталық танытатын және изарын бекем байлайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

219 ТАРАУ
Бастаған оразасын ұстаушылардан басқа[1] не болмаса әрдайым бейсенбі дүйсенбі күндері ораза ұстауды әдет қылушылардан басқа ешкімге шағбанның бірінші жартысынан кейін Рамаданды ораза ұстап қарсы алуға болмайтындығы жайында.

1224. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден ешкім өзінің әдетте ұстайтын оразасы болмаса Рамаданның алдында екі күн бұрын не бір күн бұрын ораза ұстамасын, ал (егер әрдайым ұстайтын оразасы болса), онда оны ұстасын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1225. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамадан кіргенше ораза ұстамаңдар, бірақ оны көріп[2] ораза тұтуды бастаңдар және оны көріп ораза тұтуды тоқтатыңдар, егер аспан бұлтты болса, онда оразаны отыз күн ұстаңдар. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1226. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Шағбанның жартысы қалғанда ораза тұтпаңдар. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1227. Хабар бойынша, Абул Йакзан Аммар бин Йасир, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Күмән тудыратын күні ораза тұтқан, Абуль-Қасымның, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, айтқанын орындамаған болып табылады[3]. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

220 ТАРАУ
Жаңа туған айды көргенде не деу керектігі жайлы.

1228. Хабар бойынша, Тальха бин Убайдуллаһ, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әдетте Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, туған айды көргенде былай дейтін: «Иә Аллаһ оны бізге қауып-қатерсіз, иманды, саламатты және Ислам айы ете гөр! Иә игілік пен тура жолмен жүруші ай, менің де Раббым және сенің де Раббың – Аллаһ! /Аллаһумма, ахилләһу ъалейна биль-амни, уал-имани, уас-саламати уаль-ислами![4]» **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

221 ТАРАУ
Тамақ ішуді және ауыз бекітуді таң арайланғанша созудың қасиеттері жайлы.

1229. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Таң ағарардың алдында жеңдер, өйткені ауыз бекітетін уақытта береке бар. **Аль-Бухари, Муслим.**

1230. Хабар бойынша, Зайд бин Сабит, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге Рамаданда таң ағарардың алдында тамақ іштік те, сосын намазға тұрдық. **Сонда Зайдтан, оған Аллаһтың ризышылығы болсын:** «Олардың арасында қанша уақыт өтті[5]?», - деп сұрағанда, ол: «(Құраннан) елу аят оқырлық уақыт», - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1231. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын Биләль және Ибн Умм Мактум атты екі азаншысы болатын, сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Биләль азанды түнде айтады, ал сендер азанды Ибн Умм Мактум айтқанша, тамақ жеп ішуді жалғастыра беріңдер», - дейтін.

Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығ болсын, былай деді:

Екі азанның арасын, бірі түсіп екіншісі көтерлгенше дейін өтетін уақыт қана бөлетін[6]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1232. Хабар бойынша, Амр Бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

---

[1] Басқаша айтқанда әр айдың он бесінші күні.

[2] Яғни, туған айды көріп.

[3] Бұл жерде егер адам ораза ұстайын деп жатқан күні отызыншы шағбан ба, әлде Рамаданның бірінші күні ме, толық білмей күмән тудыратын күні жайлы айтылып тұр, ал Абуль-Қасим – ол Пайғамбарымыздың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, лақап аттырының бірі, яғни Қасымның әкесі деген сөз. Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Хадиша анамыздан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, Қасым деген баласы болған, бірақ ол кішкентай кезінде қайтыс болған.

[4] Осыған ұқсас дұға араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің №175 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[5] Яғни, ауыз бекіту мен азанның арасында.

[6] Билөл, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, алдымен азан айтып сосын таңның арайланғанын күтетін, сосын азан айтқан жерінен түсіп таңның арайланғанын соқыр Ибн Умм Мактумға, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, азанның уақытының кіргенін хабарлайтын, сосын ол жоғары көтеріліп азан айтып мұсылмандарды намазға шақыратын.

Таң ағарудың алдындағы ас, біз бен кітап иелерінің арасындағы оразаның айырмашылығы[1]. **Муслим.**

222 ТАРАУ
Ауыз ашуға мүмкіншілігінше ертерек кірісудің қасиеті және ауызды немен ашудың және ауыз ашқан соң қандай дұға айту керектігі жайында.

1233. Хабар бойынша, Сахл бин Саъд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамдар ауыз ашуға асыққанын тоқтатпайынша инілікпен рахаттануларынан айырылмайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1234. Хабар бойынша, Абу Атыйа былай деді:

Бірде біз Масрук екеуіміз Айшаға, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, келіп, былай дедік: «Мухаммадтың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабаларынан екі адам бар. Олар екуі де игілікті істерде еш нәрсені мүлт жібермейді, бірақ олардың бірі ауыз ашу мен ақшам намазын оқуды неғұрлым тез орындауға асығады, ал екіншісі болса намазы мен ауыз ашуды бастауын созады». Айша: «Кім ауыз ашу мен намаз оқуын тезірек бастауды қалайды?», - деп сұрады. Масрук: «Абдуллаһ», - деді Ибн Масъуд, сонда (Айша): «Аллаһтың елшісі де, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, солай істейтін», - деді. **Муслим.**

1235. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ұлы Аллаһ Тағала айтты: Бәрінен ерте ауыз ашуға кірісушілер, Мен үшін құлдарымның ішіндегі ең сүйіктілерім болып табылады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1236. Хабар бойынша, Омар Бин аль-Хаттаб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Мына жақтан түн түскенде, мына жақтан күн кетіп батқанда, ораза ұстаушыға ауыз ашу керек. **Аль-Бухари, Муслим.**

1237. Хабар бойынша, Абу Ибраһим Абдуллаһ бин Абу Ауф, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз, Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге сапарда болдық, (сол сапарда) оның аузы ораза болатын. Күн батқан кезде ол бір адамға: «Иә пәленше, тезірек біз үшін асты араластыр[2]», - деді. Ол адам: «Иә Аллаһтың елшісі, сен үшін кешке дейін күткен жақсы емес пе?», - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, (және): «Иә пәленше, тезірек біз үшін асты араластыр», - деді. Ол адам: «Иә Аллаһтың елшісі, сен күні бойы ораза ұстауын керек емес пе?», - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үшінші рет: «Иә пәленше, тезірек біз үшін асты араластыр», - дегенде ғана, ол адам тезінен олар үшін асты араластырды, ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тамақты жеп, сосын: «Мына жақтан түннің келе жатқанын көрсеңдер, ораза тұтушы аузын ашу керек», - деп саусағымен күн шығысты көрсетті. **Аль-Бухари, Муслим.**

1238. Хабар бойынша, Сальман бин Амир ад-Дааби, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кім аузын ашатын болса, аузын құрмамен ашсын, ал егер құрма таппаса, онда сумен ашсын, өйткені, расында ол тазартады. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1239. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, аузын намаз оқырдың алдында жаңа піскен құрмадан бірнешеуін жеп, ал жаңа піскен құрма болмаса, кептірілген құрманың үшеуін жеп, ал кептірілген құрма болмаса, бір екі жұтым су ішіп ашатын. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

223 ТАРАУ
Ораза ұстаушыға өзінің тілін және басқа да дене мүшелерін бағынбаушылықтан тыйу, сондай-ақ барлық балағат және осыған ұқсас істерден бас тарту жайлы.

1240. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерден кім ораза тұтса, ол жаман сөздер айтпасын және даусын көтермесін, ал егер кімде-кім оны балағаттап ұрсысуға итермелесе, ондайға: «Расында, мен оразамын!», - десін. **Аль-Бухари, Муслим.**

1241. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ораза кезінде адам өтірік айтуын және өтірік істерін тоқтатпайтын болса, онда Аллаһқа, ондай адамның тамақ пен судан бас тартқанының керегі жоқ. **Аль-Бухари.**

224 ТАРАУ
Оразаға байланысты кейбір сұрақтар жайлы.

1242. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер кімде-кім ұмытып тамақ жеп, су ішіп қоятын болса, онда оразасын соңына дейін жеткізсін, өйткені

---

[1] Яғни, яхудилер мен христиандардың. Бұл дегеніміз ауыз бекітердің алдындағы тамақ, ол Аллаһ Тағаланың мұсылмандарға көрсеткен рахымы болып табылады.

[2] Ол кездегі «савик» атты, быламыққа ұқсас дайындау үшін су қосып дайындай қоятын ас.

оны тамақтандырып және сусындатқан Аллаһтың Өзі. **Аль-Бухари, Муслим.**

1243. Хабар бойынша, Ләқыт бин Сабыр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен: «Иә Аллаһтың елшісі, маған қалай дәрет алу керек, (соны) үйретші», - дедім, - сонда ол: «Дәретті дұрыс ал, саусақтың араларын жақсылап жу және егер ораза болмасаң мұрныңа (су жіберіп) жақсылап жу[1]» **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1244. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң ағаруын, әйелімен қосылып болған соң, (яғни) жүніп жағдайда қарсы алған болса, онда ғұсыл құйынып сосын ораза ұстайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1245. Хабар бойынша, Айша мен Умм Салама екеуі, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ораза кезінде таң ертең (әйелімен қосылу салдарынан) жүніп жағдайда тұрғаны бірнеше рет кездескен, сонда ол оразасын (үзбей) жалғастыратын. **Аль-Бухари, Муслим.**

225 ТАРАУ
Мухаррам мен Шағбан және қасиетті айларда ораза ұстаудың қасиеттерін түсіндіру жайлы.

1246. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамаданнан кейін ораза үшін жақсы ай болып Аллаһтың мухаррам айы саналады, ал намаздардаың ішіндегі парыз етілген намаздан кейінгі ең жақсысы болып түнде орындалғандары саналады. **Муслим.**

1247. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оразаны шағбан айында ұстағандай, басқа ешбір айда ұстамайтын, кей-кездері шағбан айын толығымен ораза ұстап өткізетін[2].

Бұл хадистің тағы бір нұсқасында Айшаның, оған Аллаһтың ризашылығ болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

...әдетте ол шағбанның кіші бөлігінен басқасын, оразамен өткізетін. **Аль-Бухари, Муслим.**

1248. Хабар бойынша, Муджиб аль-Бахалий өзінің әкесінен, оның былай дегенін жеткізген:

Кезінде ол Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп, сосын артынан (еліне) кетеді. Жыл өткен соң оны халі мен түрі өзгереді, сосын ол Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тағы келіп: «Иә Аллаһтың елшісі, сен мені танымай тұрсың ба?», - дейді. (Сосын) ол: «Мен – саған жыл бұрын келіп кеткен аль-Бахилимін», - дейді. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Сен әдемі едің, сені мұнша өзгеркен не?», - деп сұрады. Ол: «Сенімен қоштасқалы бері, мен тек түнде ғана ішіп жейтін болдым[3]», - деді. Бұнысына Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Сен өз-өзіңді қинадың!», - деді де, сосын: «Шыдамдылық айында[4] ораза ұста да, сосын әр айда бір күннен ораза ұста», - деді. Аль-Бахили: «Маған және қос, расында, менің күшім жетеді», - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Екі күннен ораза ұста», - деді. Аль-Бахили: «Маған қос», - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Үш күннен ораза ұста», - деді. Аль-Бахили тағы да: «Маған қос», - деді – сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Қасиетті айларда ораза ұста да, сосын оразаны тоқтат, қасиетті айларда ораза ұста да, сосын оразаңды тоқтат», - деп, үш саусағын алдымен біріктіріп, сосын саусақтарының араларын айырып үш саусағымен белгі көрсетті[5]. **Абу Дауд.**[6]

226 ТАРАУ
Зуль-хижжа айының алғашқы он күнінде ораза ұстаудың қасиеті жайлы.

1249. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

«Қайсы бір жақсы амал жасалмасын, Аллаһ Тағала олардың осы күні жасалғанын жақсы көреді», - деп зуль-хиджаның алғашқы он күні жайлы айтты. Сонда адамдар: «Сонда Аллаһ жолындағы Жихадты да ма?», - деп сұрады. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аллаһ жолындағы Жихад та, әрине егер адам өзінің жанымен және дүниесімен Аллаһ жолында соғысып, онысын қайтадан алып келмеген адам жайлы айтылып тұрмаса[7]», - деді. **Аль-Бухари.**

---

[1] Яғни, ораза кезінде су жұтып қоймас үшін.

[2] Бұл жерде шағбан айын толығымен ораза ұстап өткізетіндігі, не болмаса кішкене бөлігінен басқасының бәрін оразамен өткізетіндігі айтылып тұр. Ал бұл айда бұлай ораза ұстайтын себебі жайлы Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзі былай деп айтқан: «Расында, бұл ай - амалдар тапсырылатын ай (яғни періштелер Аллаһқа, Оның құлдарының амалдарын тасырады), сондықтан мен амалдарымды тапсырғанда ораза болуды қалаймын».

[3] Яғни, бұл адам үзбей жыл бойына ораза ұстаған.

[4] Яғни, Рамадан айында.

[5] Яғни, қасиетті айларда қатарынан үш күн ораза ұста да, сосын үш күн ораза ұстама, сосын тағы да үш күн ораза ұста да сосын т.т. солай істей бер, дегені.

[6] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.,**

[7] Яғни, Аллаһ жолында соғысып өлген адамнан басқасының бәрі. Бұл жерде ондай адамның амалын Аллаһ Тағала қай уақытта жасаса да бәрінен жақсы көреді, дегені – **аударушыдан.**

227 ТАРАУ
Арафа күні және «ашура» мен «тасуъа»[1] күндері ораза ұстағанның қасиеттері жайлы.

1250. Хабар бойынша, Абу Қатада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ашура күні ораза ұстаудың қасиеті жайлы сұрағанда, оның былай деп айтқанын жеткізді:

Бұл күнгі ораза өткен жылғы және келер жылғы жасалған күнәлердің кешірілуіне себеп (өтем) болып табылады. **Муслим.**

1251. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзі Ашура күні ораза ұстайтын және басқаларға да соны бұйыратын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1252. Хабар бойынша, Абу Қатада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ашура күнгі ораза жайлы сұрағанда ол: «Бұл күнгі ораза өткен жылдың күнәләрәнің кешірілуінің өтемі болып саналады», - деді. **Муслим.**

1253. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, ендігі жылға дейін тірі болсам, онда міндетті түрде тоғызыншы күні[2] ораза ұстаймын.

228 ТАРАУ
Шауваль айының алты күнінде ораза ұстағанның жақсылығы жайлы.

1254. Хабар бойынша, Абу Айиуб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамадан айында ораза ұстап оған шауваль дің алты күнін қосса, онда ол үздіксіз ораза ұстағандай болады. **Муслим.**

229 ТАРАУ
Дүйсенбі мен бейсенбі күндері ораза ұстағанның жақсылығы жайлы.

1255. Хабар бойынша, Абу Қатада, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, дүйсенбі күні ұсталған ораза жайлы сұрағанда, ол: «Мен бұл күні туылдым және осы күні адамдарға жіберілдім /не: ...осы күні маған алғашқы аяндар түскен/», - деп жауап берді. **Муслим.**

1256. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамдардың амалдары дүйсенбі мен бейсенбі күндері Аллаһқа тапсырылады, сондықтан мен амалдарымның ораза болған кезімде тапсырылуын қалаймын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді. Муслим бұны ораза туралы айтпай келтіреді.**

1257. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әрдайым дүйсенбі мен бейсенбі күндері ораза ұстайтын. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

230 ТАРАУ
Әр айда үш күннен ораза ұстаудың жақсылығы жайлы.

Бұл оразаны жарық күндері[3], яғни әр айдың он үшінші, он төртінші және он бесінші күндері тұтқан жақсы[4]. Және он екінші, он үшінші және он төртінші күндер деп те айтылады, бірақта дұрысы алғашқысы.

1258. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Менің сүйікті досым[5] айына үш күн ораза ұстауға, таңертең екі ракат таңертеңгілік (духа) намазын орындауға және ұйықтар алдында үтір намазын орындауды талап етті. **Аль-Бухари, Муслим.**

1259. Хабар бойынша, Абу Дарда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Менің сүйікті Пайғамбарым, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған үш нәрсені міндеттеді, олардан мен ешқешан тайынбаймын: ай сайын үш күннен ораза ұстауды, қосымша таңертеңгілік намаз оқуды және үтір намазын оқымайынша ұйықтамауымды (талап етті). **Муслим.**

1260. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Амр бин аль-Ас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Әр айда үш күннен ораза ұстау әрдайым ораза ұстағанмен тең. **Аль-Бухари, Муслим.**

1261. Хабар бойынша, Муъаз бин Адуийа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Айшадан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ай сайын үш күндік оразаны ұстаушы ма еді?», - деп сұрағанымда – ол: «Иә», - деп жауап берді. Мен: «Оразаны айдың қай күнінен бастаушы еді?», - деп сұрағанымда – Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Ол бұл оразаны, айдың қай күнінен бастауына мән бермейтін», - деді. **Муслим.**

1262. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған

---

[1] «Ашура» мен «тасуъа» – бұл мухаррам айының тоғызыншы және оныншы күндері.

[2] Яғни, мухаррамның тоғызыншы күні.

[3] Яғни, ай толық болған күндері - **аударушыдан.**

[4] Мұнда жаңа ай туғаннан бастап есептеледі - **аударушыдан.**

[5] Досым деп жатқан адамы – Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын.

Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер айына үш күннен ораза ұстағың келсе, онда оразаны айдың он үшінші, он төртінші және он бесінші күндері ұста. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1263. Хабар бойынша, Катада бин Мильхан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге айдың он үшінші, он төртінші және он бесінші күндері ораза ұстауды талап етті. **Абу Дауд.**[1]

1264. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Ақ күндері (яғни ай толғанда) Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың иггілігі мен сәлемі болсын, үйде болса да, сапарда болса да ораза ұстайтын. **Бұл хадисті жақсы иснадпен ан-Насаи келтіреді.**

231 ТАРАУ
Ораза ұстаушы адамға ауызын ашуға тамақ бергеннің жақсылығы, ораза ұстаушының жанында басқа біреудің тамақ жегенінің ораза ұстаушыға тиетін жақсылығы және тамақ берушіге айтылатын дұға жайлы.

1265. Хабар бойынша, Зайд бин Халид аль-Джухани, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ораза тұтқанды тамақтандырған, ораза ұстағанның сауабындай сауаб табады, сондай-ақ оның сауабы ораза ұстаушының сауабын кемітпейді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1266. Хабар бойынша, Умм Омар аль-Ансарий, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде маған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кіргенде, оған ас ұсынғанымда, (өзіме): «Же», - деді. Мен: «Расында, оразамын», - дедім. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Расында, періштелер ораза ұстаушының үйінде басқалар тамақ жегенде, олар тамақ жеп болғанша /не: ...тойынғанша/ ораза ұстаушыға игілік тілейді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**[2]

1267. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Саъид бин Убайға келеді, сонда ол оған нан мен май береді де, ол оны жейді, сосын Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын былай дейді: «Үйлеріңде ораза тұтқандар ауыз ашсын, астарыңызды ізгі-жақсылар жесін әрі періштелер сендерге игілік тілесін! /Афтара ъиндакумас-саъимуна, уә әкәлә таъмакумуль-абрару уас-сәләт ъаләйкумульмәләъикәту!/[3]» **Бұл хадисті Абу Дауд келтіреді.**

---

[1] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Дұға араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітапшасының №181 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

ҮЗДІКСІЗ МЕШІТТЕ БОЛУ ТУРАЛЫ КІТАП (КИТАП АЛЬ-ИЪТИҚАФ)

232 ТАРАУ
Үздіксіз мешітте болудың қастиеті жайлы.

1268. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданның соңғы он күнінде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі босын, мешіттен шықпайтын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1269. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Рамаданның соңғы он күнінде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі босын, үздіксіз мешітте болатын және бұл Аллаһ Тағала оның жанын алғанша жалғасты, ал одан кейін оның әйелдері де солай істейтін болды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1270. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әр-бір Рамадан сайын, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үздіксіз мешітте он күннен болатын, ал қайтыс болатын жылы жиырма күн болды. **Аль-Бухари.**

ҚАЖЫЛЫҚ КІТАБЫ

233 ТАРАУ
Қажылықтың парыз екендігі Және оның қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«...Оның жолына шамасы келген кісілер, Аллаһ үшін Қағбаны зират ету (қажылық ету) керек. Ал кім қарсы клсе, Аллаһ барлық әлемнен бай». **«Аль-Имран» сүресі, 97 аят.**

1271. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ислам бес діңгектен құралған: Аллаһтан басқа құдай жоқ және Мухаммад – Аллаһтың елшісі, деп куәлік беру, намаз оқу, зекет төлеу, (Аллаһтың) Үйіне қажылық жасау және Рамадан айында ораза ұстау. **Аль-Бухари, Муслим.**

1272. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге құтпа айтып, сөздерінің арасында: «Иә адамдар! Аллаһ сендерге қажылықты парыз қылды, сондықтан қажылық жасаңдар!», - деді. Бір адам: «Жылда ма, иә Аллаһтың елшісі?», - деп сұрады – бірақ адам сұраған үш рет қайталағанша Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үндемеді, сосын, ол: «Егер мен: «Иә», - десем сендерге бұл міндетті түрде парыз болып қалады, бірақ сендер бұны істей аламайсыңдар

ғой!», - деді. Сосын ол: «Мен сендерге айтпаған нәрселерім жайлы сұрамаңдар, өйткені, расында, сендерге дейін өмір сүргендерді, пағамбарларына көп сұрақтар қойып, сосын онымен келіспеушілік құртқан! Егер мен сендерге бір нәрсені істеудге әмір етсем, одан қолдарыннан келгенін істеңдар, ал бір нәрсеге тыйым салсам, одан бас тартыңдар!», - деді. **Муслим.**

1273. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Қайсы амал ең жақсы саналады?», - деп сұрады. Ол: «Аллаһқа және Оның елшісіне иман», - деді. Одан: «Ал содан кейін ше?», - деп және сұрады. Ол: «Аллаһ жолындағы күрес», - деді. Одан: «Ал содан кейін ше?», - деп және сұрады. Ол: «Мінсіз жасалған қажылық», - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

Мінсіз жасалған қажылық дегеніміз, ол қажылық кезінде ешбір күнәлі істерді жасамау.

1274. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын естідім: «Кімде-кім қажылығын, балағат (жаман) сөздер айтпай және бүкіл күнәлі әрі ұятсыз істер жасамай орындаса, (онда ол) үйіне анасынан жаңа туған баладай (күнәсінен тазарып) оралады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1275. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Әр-бір умрадан кейінгі умра, осы екуінің арасындағы күнәлердің кешірілуіне себеп болады, ал мінсіз жасалған қажылық үшін Жәннәттан басқа сый болмайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

1276. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен: «Иә Аллаһтың елшісі, біз Жихадты ең жақсы амал ретінде санаймыз, сондықтан біздің оған қатысқанымыз (дұрыс секілді) емес пе?», - деп сұрадым. Бұған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жоқ сендер үшін[1] Жихадтың жақсысы болып мінсіз орындалған қажылық саналады», - деді. **Аль-Бухари.**

1277. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһтың Өзінің құлдарын оттан құтқарған күндерінің ішінде, Арафат күніндей күн жоқ. **Муслим.**

1278. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рамадан айында умраны[2] орындау қажылық орындағанмен тең /не... қажылықты менімен орындағанға тең/. **Аль-Бухари, Муслим.**

1279. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір әйел: «Иә Аллаһтың елшісі, Аллаһ адамдарға қажылықты парыз етті, бірақ менің әкем қартайып өздігімен ерде отыра ламайды, сондықтан ол үшін мен қажылықты орындай аламын ба?», - деп сұрағанда, - Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә», - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1280. Хабар бойынша, Лақыт бин Амр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Брде мен Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: «Расында, менің әкем не қажылыққа, не умраға, не басқа кез-келген сапарға шыдай алмайтын қаусаған шал», - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игіліг мен сәлемі болсын: «Өзіннің әкең үшін қажылық пен умраны орында», - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1281. Хабар бойынша, Умм Омар аль-Ансарий, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен жеті жаста болғанымда әкем мені, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қоштасу қажылығын жасағанде, өзімен бірге алды. **Аль-Бухари. Муслим.**

1282. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Ар-Рухта керуен кездестіріп: «Неғылған адамдар?», - деп сұрады. Олар: «Мұсылманбыз», - деп, өздері: «Ал сен кімсің?», - деп сұрады. Ол: «Аллаһтың елшісімін», - деді – сонда оған бір әйел өзінің баласын көтеріп: «Мынау қажылық жасай алады ма?[3]», - деп сұрады. Сонда ол: «Иә, ал саған бұл үшін сауап бар», - деді. **Муслим.**

1283. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қажылық сапарында, өзінің (жолда қоректенетін) тамақтарын артқан түйесінің ерінде отырып жылжитын. **Аль-Бухари.**

1284. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Жахілет[4] заманы кезінде Указда, Мажанда және Зуль-Мажазда жәрмеңке ұйымдастырылатын, ал сосын Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қажылық кезінде жәрмеңкені күнәлі іс, деп санайтын, да сосын бұл мына аят түскенше жалғасты: «Сендерге Раббыларыңның кеңшілігін іздеулеріннің (кәсіп етулеріннің) оқасы жоқ...[5]»

---

[1] Яғни, әйелдер үшін.

[2] **Умра** – Зуль-Хаджа айынан басқа уақытта орындалған қажылық, Оны кіші қажылық деп те айтады. Умраны орындағанның мойнынан қажылықтың парызы түспейді және умра парыз емес, дегенмен үлкен сауапты іс болып саналады – **аударушыдан.**

[3] Яғни, жас баланың қажылығы қабыл болады ма?, - деп тұр.

[4] Жахілет – Исламға дейінгі надандық заманы.

[5] «Бақара» сүресі, 189 аят.

ЖИХАД КІТАБЫ

234 ТАРАУ
Жихадтың қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Сондай-ақ мүшріктер сендермен түгел соғысқандай сендер де олармен түгел соғысыңдар. Әрі расында, Аллаһ тақуалармен бірге екенін біліңдер». **«Тәубе» сүресі, 36 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Сендерге сүйкімсіз болса да соғыс парыз қылынды. Бір жек көрген нәрселеріннің сендер үшін хайырлы болуы мүмкін. Және сендер жақсы көрген нәрселеріннің сендерге жаман болуы да мүмкін. Аллаһ біледі сендер білмейсіңдер». **«Бақара» сүресі, 216 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Жеңіл әрі ауыр түрде соғысқа шығыңдар. Сондай-ақ Аллаһ жолында малдарыңмен, жандарыңмен соғысыңдар. Осыларың сендер үшін хайырлы, егер білген болсаңдар». **«Тәубе» сүресі, 41 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Күдіксіз Аллаһ мүминдердің жандарын, малдарын Жәннәтпен айырбастап алды. Олар Аллаһ жолында соғысады, өледі және өлтіреді. Бұған байланысты хақ уәде Тауратта, Інжілде және Құранда бар. Аллаһтан артық уәдесін кім орындайды? Ендеше бұл саудаласқан саудаларыңа қуаныңдар! Міне осы ірі қол жетушілік». **«Тәубе» сүресі, 111 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Мүминдерден себепсіз (соғысқа шықпай) отырушылармен Аллаһ жолында малдары және жандарымен соғысушылар тең емес. Аллаһ малдарымен, жандарымен соғысушыларды дәрежеде арттырады. Сондай-ақ барлығына игілік уәде етті. Және соғысушыларды отырушылардан үстем кеңшілікке бөлеп, ірі сыйлық берді. Аллаһтан дәрежелер, жарылқау және мәрхемет бар. Аллаһ - Жарылқаушы, Мейірімді.». **«Ниса» сүресі, 95-96 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Әй мүминдер! Сендерге жан түршігерлік азаптан құтқратын бір сауда көрсетейін бе? Аллаһқа, елшісіне иман келтірсеңдер, малдарыңмен жандарыңмен Аллаһ жолында күресесіңдер. Егер білетін болсаңдар, осыларың сендер үшін хайырлы. Күнәлеріңді жарылқайды. Сендерге астарынан өзендер ағатын Пейіштерге, Ғадын жәннәттарындағы орындарға кіргізеді. Зор табыс осы. Тағы басқа сендер жақсы көретін бір нәрсе бар: Аллаһ жақтан бір көмек және жақын бір жеңіс бар, (осы хабармен) мүминдерді қуандыр». **«Саф» сүресі, 10-13 аяттар.**

Бұл тарауға байланысты басқа да бәріне мәлім аяттар бар.

Ал хадистер жайлы айтатын болсақ олар санаусыз көп, солардың ішінде мыналар:

1285[1]. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Қай амал ең жақсы саналады?», - деп сұрады. Ол: «Аллаһ пен Оның елшісіне иман», - деді. Одан: «Ал осыдан кейін ше?», - деп сұрады. Ол: «Аллаһ жолындағы күрес», - деді. Одан (тағы да): «Ал осыдан кейін ше?», - деп сұрады. Ол: «Мінсіз орындалған қажылық», - деп жауап берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1286. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Брде мен: «Иә Аллаһтың елшісі, Аллаһ Тағала қай амалды бәрінен артық жақсы көреді?», - деп сұрадым. Ол: «Уақытылы орындалған намазды», - деп жауп берді. Мен: «Ал осыдан кейін ше?», - деп сұрадым. Ол: «Ата-анаға құрмет көрсетуді», - деді. Мен: «Ал осыдан кейін ше?», - деп сұрадым. Ол: «Аллаһ жолындағы күрес», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1287. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен: «Иә Аллаһтың елшісі, қайсы амал ең жоғары бағаланады?», - деп сұрадым. Ол: «Аллаһқа иман мен Оның жолындағы күрес», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1288. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, таң ертең не кешке қарай (жасалған) Аллаһ жолындағы күрес, осы дүние мен осы дүниенің ішіндегісінен артық! **Аль-Бухари, Муслим.**

1289. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бір адам Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: «Адамдардың ішіндегі ең жақсысы кім саналады?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аллаһ жолында өзін де, өзінің дүниесін де аямай күрескен иман келтіруші», - деді. Пайғамбардан, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Ал одан кейін ше?», - деп сұрады. Ол: «Тау жоталарының бірінде Аллаһқа құлшылық ететін және онысымен адамдарды өзінің кесірінен сақтайтын иман келтіруші», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1290. Хабар бойынша, Сахл бин Саъд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында күзетте болған, осы дүние мен осы дүниенің ішіндегісінің бәрінен абзал, сондай-ақ Жәннәттағы сендердің қамшыларыңның орнындай жер, осы дүние мен осы дүниенің ішіндегісінің бәрінен абзал, сондай-ақ Аллаһ жолында өткізген таң ертеңгі уақыт немесе кешкіліктегі уақыт, осы дүние мен осы дүниенің ішіндегісінің бәрінен абзал! **Аль-Бухари, Муслим.**

1291. Хабар бойынша, Сальман, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күні-түні Аллаһ жолындағы күзет, ай бойы намаз оқып ораза ұстағаннан артық, ал егер адам осы

жолда өлсе, онда оның амалдары жалғаса береді[1], сондай-ақ оның ризық-несібесі белгіленеді[2] және азғырушыдан құтылады[3]. **Муслим.**

1292. Хабар бойынша, Фадаля бин Убайд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында күзетте болғаннан басқаның бәрінің өлгеннен кейін амалдары тоқтатылады, өйткені, расында, Ахіретке дейін оның амалдары өсіп, ал өзі болса қабір азғыруынан құтылады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1293. Хабар бойынша, Осман, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында күзетте болғанның бір күні, басқа жерде болғанның мың күнінен артық[4]. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1294. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ, Оның жолында шайқасқа шаққанға кепіл болады және былай дейді: «Оны бұл іске, Маған және Менің елшілеріме деген сенімнен басқа еш нәрсе итермелемейді» - ал Оның кепілдігінің мәнісі келесіде, не Ол бұндай адамды Жәннәтқа кіргізеді, не болмаса оны суабымен және әскери олжасымен шыққан (жорыққа) аттанған үйіне қайтарады. Сондай-ақ Мухаммадтың жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, ол Аллаһ жолында қай бір жарақат алмасын, Ахіретте жараланғанда қандай күйде болса, дәл сол күйде болады: оның жарақаты қан түсті болады да, ал жұпар иісі хош иісті мускус болады. Сондай-ақ Мухаммадтың жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, егер бұл мұсылмандарға қиыншылық туғызбаса, мен бірде-бір Аллаһ жолында соғысқа қатысушы жорықтың артында қалмас едім, бірақ менің олардың бәрін көлікке отырғызатын мүмкіншілігім жоқ, сондай-ақ олардың өздерінің де бұған шамалары келмейді, ал қалғандарына, менің аттанғаным ауыр тиеді. Сондай-ақ Мухаммадтың жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, расында, мен Аллаһ жолында соғысып өлуді, сосын тағы Аллаһ жолында соғысып өлуді, сосын тағы Аллаһ жолында соғысып өлуді қалар едем. **Бұл хадисті Муслим толығымен келтіреді, ал аль-Бухари бөлігін ғана келтіреді.**

1295. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Жаным қолында Болғанның атымен ант етемін, Ахіретте Аллаһ жолында жарақат алған кез-келген, жұпар иісі хош иісті мускустай, түсі - қан түсті қансыраған жарасымен келеді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1296. Хабар бойынша, Муъаз, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кез-келген адам Аллаһ жолында түйе сауым уақыттай соғысса да оның сауабы міндетті түрде Жәннәт болады, ал Аллаһ жолында жарақат алған /не... қасыретке ұшыраған/, Ахіретте жарақатын жаңа ғана алғандай болып келеді, ал ол жарақаттың түсі запыран түсті болады, ал жұпар иісі мускустің жұпар иісіндей болады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд «Жақсы әрі сенімді хадис», деп келтіреді.**

1297. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сахабаларының бірі дәмі тәтті бұлақтың көзі бар сайдың жанынан өтіп, ол сай оған ұнап қалады да, ол өз-өзіне: «Осы сайда өзіммен-өзім адамдардан оңашалансам, бірақ бұған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, рұқсат бермейінше ешқашан олай істемеймін!», - дейді. Сосын ол бұл ойын Аллһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын айтады да, ол: «Олай істеуші болма, өйткені, расында, сендерден кез-келгеніннің Аллаһ жолында болуларың үйлеріндегі жетпіс жыл бойы оқыған намаздарыннан артық! Аллаһтың сендерді кешіріп Жәннәтқа кіргізуін қаламайсыңдар ма? Аллаһ жолында шайқасыңдар, өйткені кез-келген Аллаһ жолында түйе сауым уақыт аралығындай болса да шайқасқанның сауабы (сыйы) - Жәннәт. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1298. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде адамдар: "Иә Аллаһтың елшісі, игілігті істердің қайсысы жихадпен теңесе алады?", - деп сұрады. Жауап ретінде ол: "Ол, сендер орындай алмайтын іс", - деді. Осыдан кейін олар сұрақтарын екі, не үш рет қайталады, ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әр қайсысына: "Ол, сендер орындай алмайтын іс", - деп айтып отырды да, сосын: "Аллаһ жолында шайқасушы - намаз оқитын, ораза ұстайтын, Құран аяттарын оқитын (адам), Аллаһ жолында шайқасушы оралғанша, үздіксіз ораза ұстап, үздіксіз намаз оқығанмен тең. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде Муслимнің нұсқасы беріліп тұр.**

Бұл хадистің аль-Бухари Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, аоқылы келтірген нұсқасында былай делінеді:

Бірде бір адам: «Иә Аллаһтың елшісі, маған жихадқа тең келетін амалды нұсқашы?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Мен саған ондай амалды таба алмаймын», - деді де – сосын: «Жихадқа қатысушы шайқасқа кетісімен (ол оралғанша), сен өзіңнің мешітіңе барып босамастан намаз оқып және аузыңды ашпастан ораза ұстай алар ма едің?», - деп сұрады. Сонда әлгі адам: «Бұған кімнің шамасы келмек?», - деп (таңырқады).

1299. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың

---

[1] Яғни, сол уақыттағы амалдар, сол амалдар күнде жасалып жатқандай көбейіп отырады.
[2] Яғни, Жәннәттағы ризық-несібесі белгіленеді.
[3] Яғни, қабірдегі сұрақ-жауаптан құтылады.
[4] Яғни, басқа құлшылықтың кез-келген түрінен мың есе артық.

елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өмір сүрудің жақсы үлгісі болып, Аллаһ жолында атының тізгінін бекем ұстап, қай жерден жан түршігерлік шу шықса[1] сол жерге қарай соғыс іздеп не болмаса өлімді табатын жерінен өлім іздеп[2], ұшатын (яғни шабатын) адамның өмірі жатады. Не болмаса (жақсы өмір үлгісіне), өзінің азын-аулақ қойларымен сол биіктіктерде немесе жазықтықтарда, өзінің намазын оқып, зекетін төлеп, өзінің Раббына өлім келгенше құлшылық етіп, ал адамдармен тек қана игілікті істерімен ғана араласатын адамның өмірі жатады. **Муслим.**

1300. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһтың, Жәннәтта Аллаһ жолында шайқасқандар үшін әзірлеген жүз сатылы дірежелері бар, сол дәреженің бір сатысынан екіші сатысына дейінгі аралық жер мен көктей. **Аль-Бухари.**

1301. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Аллаһқа - Құдай ретінде, Исламға – дін ретінде, ал Мухаммадқа елші ретінде риза болса, оған міндетті түрде, сауап (сый) ретінде Жәннәт бұйырады[3].

Сонда Абу Саъидқа бұл сөздер ұнап: «Бұл жайлы қайталашы, иә Аллаһтың елшісі», - дейді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ол сөздерді қайталап, былай дейді: «Жәннәтта жүз сатылы дәреже бар, олардың сатылырының арасы жер мен көктей». Сонда Абу Саъид, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Сонда ол не?», - деп сұрайды. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аллаһ жолындағы күрес, Аллаһ жолындағы күрес!», - деп жауап береді. **Муслим.**

1302. Хабар бойынша, Абу Бакр бин Абу Муса ал-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, әкесінің, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, жаумен бетпе-бет кездескенде, былай деп айтқанын естіген:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың иглігігі мен сәлемі болсын, былай деді: «Расында, Жәннәттің қақпасы сендердің қылыштарыңның көлеңкесінде!»

Осыны естіген киімі тозық бір адам орнынан тұрып: «Иә Абу Муса, сен шынымен-ақ Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, солай айтқанын естідің бе?», - деп сұрады. Ол: «Иә»? – деп жауап берді. Сонда ол адам өзінің жолдастарына оралып: «Мен сендерге: «Ас-Саламуалейкум», - деп айтуға келдім», - деді де, сосын қылышының қынабын сындырып шетке лақтырып тастады да, жауға лап беріп өлгенше шайқасты. **Муслим.**

1303. Хабар бойынша, Абу ъАбс Абд ар-Рахман бин Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аяғы, Аллаһ жолында шаң басқан құлды, ешқашан от шалмайды. **Аль-Бухари.**

1304. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһтан қорқып жылаған адам, сауылған сүт қайтадан желіні не кірмейінше, ол да отқа кірмейді[4] және Аллаһ жолындағы шаң мен Тозақ отының түтінінің бір бірімен қосылуы мүмкін емес[5]. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1305. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екі көзді От шалмайды: Аллаһтан қорқып жылаған көзді және түнді Аллаһтың жолындағы күзетте өткізген көзді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1306. Хабар бойынша, Зайд бин Халид, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолындағы жорыққа жауынгерді саймандаған, жорыққа өзі қатысты[6], сондай-ақ жорыққа аттанғанды, жанұясындағы тіршілікте ауыстырған жорыққа қатысты. **Аль-Бухари, Муслим.**

1307. Хабар бойынша, Абу Умама аль-Бахили, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ең жақсы амалдар болып мыналар саналады: Аллаһ жолындағы шатырдың көлеңкесіне беру[7], сондай-ақ Аллаһ жолында қызметшімен қамтамасыздау[8] және боталайтын ересек түйені Аллаһ жолына беру. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1308. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аслам руынан бір жас жігіт: «Иә Аллаһтың елшісі, мен жорыққа қатынасқым келеді, бірақ менің оған қажетті ешнәрсем жоқ», - деді. Ол: «Жорыққа дайындалып, бірақ ауырып қалған пәленшеге бар», - деді. Жігіт ол адамға барып: «Саған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған бүкіл жорыққа дайындаған саймандарыңды беруді айтып жатыр», - деді. Сонда ол адам (әйеліне): «Иә пәленше, мен дайындағанның бәрін мынаған бер де, одан ешнәрсе қалдырма, Аллаһтың

---

[1] Яғни, соғыс алаңындағы жан түршігерлік айғай-шу.

[2] Яғни, Аллаһ жолында соғысып шаһид болып Жәннәтқа кіру үшін.

[3] Бұл жайлы «Мұсылман қорғаны» кітабінде №87 дұғада бар – **аударушыдан.**

[4] Яғни сауылған сүттің желіні не қайта кірмеуі мүмкін болмағандай оның да отқа түсуі мүмкін емес.

[5] Яғни, Аллаһ жолында шайқасқан адамның отқа түсуі мүмкін емес, дегені, ал бәрін білуші бір Аллаһ қана – **аударушыдан.**

[6] Яғни, ондай адам жорыққа қатысқандай сауаб табады.

[7] Яғни, Аллаһ жолындағы жауынгерді жабдықтау.

[8] Яғни, әскери жорыққа адам жалдау.

атымен ант етемін, ешнәрсе қалдырма, сонда Аллаһтан игілік табасың!», - деді. **Муслим.**

1309. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бану лихйан руына қарсы әскери жорық дайындап жатып былай деді: «Екі ер адамның бірі аттансын, ал саубы екеуіне бөлінеді. **Муслим.**

Бұл хадистің басқа нұсқасында Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

«Әр-бір екі ер адаманың бірі аттансын», - деді де, қалған адамдарға былай деді: «Сендерден кез-келгенің жорыққа аттанғанды, жанұясын игілікті істер істеп ауыстырса, саубтың жартысына ие болады».

1310. Хабар бойынша, Аль-Бара, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, беті темір (сайманмен қорғалған) жабылған бір адам келіп: «Иә Аллаһтың елшісі, маған бірінші шайқасып, сосын Ислам қабылдаған дұрыс болады ма?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Бірінші Ислам қабылда да, сосын шайқас», - деді. Ол адам Ислам қабылдап шайқасқа шықты да, сол шайқаста қаза тапты. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Ол аз істеп көп сауб тапты», - деді. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде аль-Бухаридің нұсқасы беріліп тұр.**

1311. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Шахидтерден басқа, Жәннәтқа кіргендерден ешқайсысы, егер оған жердегі (дүниенің) бәрі ұсынылса да, бұл дүниеге оралғысы келмейді. Тек шахидтер ғана, оған көрсетілген құрметті көріп, бұл дүниеге оралып (Аллаһ жолында) он рет қаза болғысы келеді.

Бұл хадистің тағы бір нұсқасында, Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

...шахид өлімнің дәрежесін көріп.

1312. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Амр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ шахидке өтелмеген қарызынан басқаның бәрін кешіреді. **Муслим.**

Бұл хадистің тағы бір нұысқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, была деп айтқаны келтіріледі:

Аллаһ жолындағы өлім, өтелмеген қарыздан басқа барлық күнәнің кешірілуінің себебі болады.

1313. Хабар бойынша, Абу Катада аль-Харис бин Рибъи, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, біздің алдымызда ең жақсы амалдар - ол Аллаһ жолындағы күрес және Аллаһқа иман екендігін құтпасының арасында айтып өтті. Бұны естіген бір адам: «Иә Аллаһтың елшісі, айтшы, егер мені Аллаһ жолында өлтірсе, бұл менің күнәларімнің кешірілуіне себеп болады ма?», – деп сұрады. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә, егер сен сабыр сақтап, Аллаһтың сыйынан үміт етіп және артқа шегінбей тек қана алға ұмтылып, Аллаһтың жолында өлген болсаң», - деді. Біраз уақыт өткеннен кейін, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әлгі адамнан: «Сен не дедің?», – деп сұрады. Ол тағы да: : «Ия Аллаһтың елшісі, айтшы, егер мені Аллаһ жолында өлтірсе, бұл менің күнәларімнің кешірілуіне себеп болады ма?», – деді. Бұл жолы Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә, егер сен сабыр сақтап, Аллаһтың сыйынан үміт етіп және артқа шегінбей тек қана алға ұмтылып, Аллаһтың жолында өлген болсаң, бірақта сенің қарызың болмау керек, расында бұл жөнінде маған Жабірейіл хабар берді», - деді. **Муслим.**

1314. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бір адам: «Иә Аллаһтың елшісі, егер мен өлсем қайда боламын?[1]», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Жәннәтта», - деп айтты. Сонда ол адам қолындағы жеп тұрған құрмасын лақтырып жіберіді де, шайқасқа кіріп кетіп сонда қаза тапқанша шайқасты.

1315. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, және оның сахабалары жолға аттанып Бадырға көпқұдайшылдардан ерте келді, ал көпқұдайшылдар көрінген кезде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сендерден ешқайсысың менен бұрын ештеңе жасаушы болмасын![2]", - деді. Көпқұдайшылдар жақындаған уақытта Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Ені жер мен көкке тең Жәннәтқа асығыңдар", - деді.

Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, сөзін былай жалғастырды:

Умайр бин аль-Хумам аль-Ансари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Иә Аллаһтың елшісі, шынымен-ақ Жәннәттің ені жер мен көкке тең бе?!», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә!», - деп жауап бергенде, Умайр: «Тамаша, тамаша!» - деді. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Сен неге: «Тамаша, тамаша!», - деп жатырсың?», - деп сұрады. Умайр: «Иә Аллаһтың елшісі, Аллаһтың атымен ант етемін, мен солардың бірінің тұрғыны боламын ба, деп үміттенгенімнен!», - деді. Оған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Расында, сен соның тұрғандарының бірі боласың!», - деді. Сонда Умайр қорамсабынан құрмалар алды да, оларды же бастап, аз уақыттан соң: «Расында, егер мен құрмаларымды жеп болғанша өмір сүрсем, менің өмірім тым ұзақ болып кетеді!», - деп өзінде бар құрмаларды лақтырып тастап, соғысқа кіріп кетті де, қаза болғанша шайқасты. **Муслим.**

1316. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

---

[1] Бұл Ухуд соғысы кезінде болған оқиға.

[2] Яғни, менің бұйрығымсыз ешнәрсе істеуші болмаңдар.

Бірде Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір адамдар келіп: "Бізге, бізді Құранға және Сүннетке үйрететін адмдар жіберші", - деді де, Пайғамбар, Оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оларға ансарлардың ішінен Құран қарилары, деп атайтын жетпіс адам жібереді, олардың ішінде менің нағашым Харам да болды. Бұл адамдар бірге Құран оқып, түнде оны зерттейтін, ал күндіз мешітке су әкеліп қоятын. Сондай-ақ олар отын жарып оны сатып, тапқан ақшаларына тамақ алып оны перде арты тұрғындары мен кедейлерге беретін. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оларға, сол қариларды жібереді, бірақта жолда оларға жау шауып, олар көздеген жерлеріне жеткенше өлтіріледі[1], сонда олар өлер алдында: "Иә Аллаһ, біз Сені кездестіріп Саған риза болғандығымызды және Сенің бізге риза болғандығыңды, біздің Пайғамбарымызға хабарла!", - деп айтып қаза болады.

Осы хадисті жеткізуші былай деді:

Бір адам Анастың нағашысы Харамның артынан келіп найзамен шаншиды, сонда ол: «Қағбаның Раббысының атымен ант етемін, мен табсыққа кенелдім!», - деді. Ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Расында, сендердің бауырларыңды өлтірді жене, расында, олар: "Иә Аллаһ, біз Сені кездестіріп Саған риза болғандығымызды және Сенің бізге риза болғандығыңды, біздің Пайғамбарымызға хабарла!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим. Бұл жерде Муслимнің нұсқасы беріліп тұр.**

1317. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде менің Бадр соғысына қатыспаған, әкеммен бауырлас ағам, Анас бин ан-Надр, Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Аллаһтың елшісі, мен сенің көпқұдайшылдармен соғысқан бірінші шайқасыңа қатысқан жоқпын, бірақ Аллаһтың атымен ант етемін, егер Аллаһ маған олармен шайқасуға нәсіп етсе, менің олармен не істейтінімді Аллаһтың өзі көреді", - деді.

Артынан Ухуд соғысында, мұсылмандар өздерінің орындарынан кете бастағанда, ол (нағашым), орындарынан кетіп жатқандар жайлы: "Ия Аллаһ, бұлардың осылай істеп жатқандары үшін кешірім сұраймын және Менің олардың істеп жатқандарына қатысым жоқ екендігіне, Сені куәлікке шақырамын!", – деп айқайлады. Ол осыны айтты да алдыға қарай жылжып, алдынан кезіккен Саъд бин Муъзға: "Иә Саъд бин Муъз, Мен Жәннәтқа және Қағбаның Раббына және ан-Надырдың Раббына асығамын! Ақиқат, мен оның аңқыған жұпар иісін Ухуд жақтан сезінемін. Артынан (бұл жайында) Саъд: "Иә Аллаһтың елшісі, мен оның істегенін істей алмадым!", – деді.

Анас сөзін былай жалғастырды:

Ал соғыстан соң біз оны, көпқұдайшылдардың оның түрін қатыгездікпен бұзып тастаған өлі күйінде таптық. Сонда оның денеснен қылыш, найза және садақтың оғынан болған жетпістен астам жараны санап шықтық. Оны бұл күйінде апасы ғана саусақтарынан таныды.

Анас сөзін былай жалғастырды:

Жоғарыдан түсірілген мына аят сол және соған ұқсас адамдар жайлы болды деп ойладық: «Мүминдерден, Аллаһқа деген уәделерін шындыққа шығарған ерлер бар: Олардан кейбіреуі жанын құрбан қылды. Және кейбіреуі күтуде. Олар серттерін әсте ауыстырмады.» **(«Ахзап» сүресі, 23 аят) аль-Бухари, Муслим.**

1318. Хабар бойынша, Самура, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бірде түнде түсімде, маған екі адам келіп мені мына ағашқа отырғызып бұдан да тамаша және әдемілігінен бұдан әдемі үйді көрмеген, үйге алып кірді. Сосын маған: "Бұл үй жайлы айтатын болсақ, бұл үй шахидтердің үйі", - деді. **Аль-Бухари. Бұл хадис, көптеген басқа да мәліметтер келтірілген ұзын хадистің бөлігі болып табылады, егер Аллаһ қаласы оны толығымен "Өтірікке тыйым жайлы тарауда" келтіреміз.**

1319. Хабар бойынша, Анас бин Малик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Кезінде Харис бин Сурактың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, шешесі болған, Умм ар-Рубаййи бинт аль-Бара, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: «Иә Аллаһтың елшісі, маған Харис жайлы айтасың ба?», - деді, ол Бадрдағы соғыс болған күні қаза болған болатын – «Егер ол Жәннәттан орын тапқан болса, онда мен шыдамдылық танытамын, ал егер олай болмаса, онда мен тоқтамастан жылаймын!» Оған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Иә Харистің анасы, расында, Жәннәтта көптеген бақтар бар, расында, сенің ұлыңа аль-Фирдауыстан ең құрметті орны бұйырды![2]», - деді. **Аль-Бухари.**

1320. Хабар бойынша, Жәбір бин Абдуллаһ, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Имансыздардың қолынан қаза тапқан және олар ұсқынын қанішерлікпен бүлдірген әкемді Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, алдына алып келіп қойған кезде, мен келіп оның бетінен киімді көтергім келді. Менің руластарым маған бөгет жасамақшы болды, ал Пайғмабар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Періштелер әлі оның жүзін нұрлап жатыр», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1321. Хабар бойынша, Сахл бин Хунайфа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім Аллаһтан шын жүректен Аллаһ жолында қаза болуды сұраса, Аллаһ оны, ол төсегінде өлсе де міндетті түрде шахидтердің дәрежесіне жеткізеді. **Муслим.**

1322. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

---

[1] Қариларға, оларды өздеріне шақырған Амір бин Туфайл басқарған ру шапқан.

[2] Басқаша айтқанда, Жәннәттің ең жақсы орны.

Кім шын жүректен Аллаһ жолында өлуді сұраса, ол шахид болып өлмесе де, оған шахид болып өлгеннің саубы беріледі. **Муслим.**

1323. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өлім аузындағы қиыншылықты айтатын болсақ, онда шахид (құмырсқаның) тістеуіндей ғана ауртпашылық сезінеді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1324. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Абу Ауф, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жауларды кездестіргенде, күн батуға тақалғанша күтті де сосын адамдардың арасында тұрып оларға: «Иә адамдар, дұшпандарыңмен кездесуді қаламаңдар, Аллаһтан құтылуды сұраңдар, ал егер олармен кездескен болсаңдар, онда Жәннәттің, сендердің қылыштарыңның панасында екенін біліңдер!», - деді.

Сосын Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді:

Кітап Түсіруші, бұлттарды қимылға Келтіруші, рулар одағын Жеңуші, иә Аллаһ, оларды талқандап, бізді жеңіске алып кел! /Аллаһумма Мунзиләль-китаби, уа Мужрйиас-сахаби, хазимиль-ахзаби-һум уа ансурна ъалей-һим!/[1] **аль-Бухари, Муслим.**

1325. Хабар бойынша, Сахл бин Саъад, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Екі дұға қайтарылмайды /...не өте аз қайтарылады/: намазға шақырып азан айтқанда оқылған дұға және жаумен бетпе-бет кездескен уақытта айтылған дұға. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1326. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Әскери жорыққа аттанып жатып Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дейтін: "Иә Аллаһ, маған көмек көрсетуші Сенсің және Сен – Менің Қорғаушымсың, Сенің көмегіңмен ғана жылжимын, Сенің көмегіңмен ғана шабамын және Сенің көмегіңмен ғана шайқасамын!" /Аллаһумма, Анта ъабуди, уа Анта насыри, бика ахулю, уа бика асулю, уа бика акатилю!/ **Бұлхадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1327. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Егер Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, біреуден қауіптенген болса былай дейтін: «Иә Аллаһ, біз Сені оларға қарсы көмекке шақырамыз және Саған Олардың зұлымдығынан сыйынамыз!» / Аллаһумма инни наджъалюка фи нухри-һим уа наъузу бикә мин шурури-һим!/[2] **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1328. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахіретке дейін жылқылардың кекілінен игілік /хайыр/ кетпейді[3]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1329. Хабар бойынша, Урва аль-Барик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахіретке дейін жылқылардың кекілінен, о дүние үшін сауб және осы дүние үшін әскери олжа әкеліп игілік кетпейді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1330. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахіретте Аллаһқа иман келтіріп және Оның уәдесіне сеніп Аллаһ жолында жылқы ұстағанның Таразысына, сол (жылқының) бүкіл жегені мен ішкені және оның қиы мен несебі (зәрі) салынады. **Аль-Бухари.**

1331. Хабар бойынша, Абу Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ноқталы түйе алып келді де: «Мен мына түйені Аллаһ жолына беремін», - деді, ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Ахіретте бұл үшін саған жеті жүз түйе болады және олардың әр қайсысы ноқталы болады!», - деді. **Муслим.**

1332. Хабар бойынша, Абу Хаммад (сондай-ақ оның лақаб есімін – Абу Сауъад, сондай-ақ – Абу Әмір, сондай-ақ – Абу ЪАмир, сондай-ақ – Абуль-Асуад, сондай-ақ – Абу ЪАбс, делінеді), оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің мінберде тұрып былай деп айтқанын естідім: «Және оларға қарсы қанша күш жинай аласыңдар, сонша күш жинаңдар, ал күш жайлы айтатын болсақ, онда, расында, ол - атыста, расында, ол - атыста, расында, ол – атыста!» **Муслим.**

1333. Хабар бойынша, Уқба бин Әмір аль-Джухфани, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерге көп жерлер беріледі және Аллаһ сендерді дұшпандарыңнан қорғайды, сондықтан сендерден ешқайсысың садақтарымен ойнауларын (шыныгуын) қоймасын! **Муслим.**

1334. Хабар бойынша, Уқба бин Әмір аль-Джухфани, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Садақтан оқ атып үйреніп, содан кейін одан бас тартқан адам бізден емес /...не болмаса бағынбаушылық танытты/. **Муслим.**

1335. Хабар бойынша, Уқба бин Әмір аль-Джухфани, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол

---

[1] Араб әріптерімен осыған ұқсас дұға «Мұсылман қорғаны» кітапшасында №131 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінде №126 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Яғни, Аллаһ жолындағы күреске арналған жылқылардан о дүние үшін сауаб, ал осы дүниеде әскери олжа бар, дегені.

Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, бір оқ (жебе) үшін Аллаһ үшеуді Жәннәтқа кіргізеді: оны игіліктен үміттеніп жасағанды, оны атқанды, сондай-ақ оны атушыға берушіні. Садақтан оқ атыңдар және көлікпен жүріңдер, дегенмен сендердің атуларыңды көлікпен жүргендеріңнен артық жақсы көремін. Ал садақтан оқ атып үйреніп сосын оны қаламай бас тартқан адам жайлы айтатын болсақ, онда ол мейірімнен бас тартты /не: ...ол үшін алғысын айтпады/ **Абу Дауд.**[1]

1336. Хабар бойынша, Салама бин аль-Ақуа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бріде, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оқ атумен жарысып жатқан адамдардың жанынынан өтіп бара жатып: «Атыңдар, иә Исмайылдың балалары, өйткені сендердің әкелерің атқыш болған!», - деді. **Аль-Бухари.**

1337. Хабар бойынша, Әмір бин Абс, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында оқ атқанның оғы құл азат еткенмен тең. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1338. Хабар бойынша, Абу Йахй Хурайм бин Фатик, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында бір нәрсе жұмсағанға, ол үшін жеті жүз есе жазылады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1339. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында күні бойы ораза ұстағанның жүзін, Аллаһ міндетті түрде, сол күн үшін Оттан жеті жүз жылға алыстатады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1340. Хабар бойынша, Абу Умама, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ жолында күні бойы ораза ұстағанның жүзін, Аллаһ Тозақтың жалынынан, ұзындығы көк пен жердей ормен бөледі. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1341. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім Аллаһ жолында шайқаспай, не болмаса өзіне Аллаһ жолында шайқасу керектігін айтпай (ойламай) өлсе, онда ол екі жүзділіктің бір көрініснен арылмай өлгені. **Муслим.**

1342. Хабар бойынша, Абу Абдаллаһ Жабір бин Абдаллаһ аль-Ансари, олардың екеуіне де Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деді:

Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге қатысқан бір жорықта, ол былай деді: "Шын мәнінде, сендер қай жолмен жүрсеңдер де, қандай қырдан ассаңдар да, Мединалықтардың арасында ауырып жорыққа шыға алмағандар, бәрібір сендермен бірге болды.

Бұл хадистің басқа хабарында оның былай деп айтқаны келтіріледі:

"...әрдайым сендермен бірге сауабты бөлісіп отырды". **Муслим.**

Аль-Бухаридің Анастан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, жеткізген хабарында, оның былай деп айтқаны келтіріледі:

Біз Пайғамбармен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Табук соғысынан қайтып келе жатқанымызда, былай деді: "Шындығында, біздің артымызда, Мединада орынды себептермен қалған адамдар бар, бірақта олар біз қайсы бір таулы жолмен жүрсек те, қай бір қырдан ассақ та олар бізбен бірге болды[2].

1343. Хабар бойынша, Абу Муса Абдуллаһ бин Каис аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір бәдәуи: "Иә Аллаһтың елшісі, бір адам әскери олжа үшін соғысады, басқасы атақ үшін, ал үшіншісі көрер-көзге..."

Бұл хадистің Сахихтердің екеуінде де келтірілген тағы бір нұсқасында, ол бәдәуи былай дейді:

...біреу өзінің батырлығы үшін шайқасады, әлде біреу ашу-ыза ықпалымен шайқасады, тағы біреу ынтасымен[3] шайқасады...

Бұл хадистің үшінші бір нұсқасында, бәдәуидің былай дегені айтылады:

"...бұлардың бірі ашу-ыза ықпалымен шайқасады, сонда бұлардың қайсысы Аллаһ жолында саналады?", - деп сұрады. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп жауап берді: "Кім Аллаһтың сөзі жоғары болу үшін шайқасса, сол Аллаһтың жолында соғысқан болады." **Аль-Бухари, Муслим.**

1344. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Әмр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кез-келген жорықтың жауынгерлері сапарға шығып әскери олжаны алып түссе (аман есен келсе), оларға уәде етілген сыйдың үштен бірін алдын-ала (осы өмрлерінде-ақ) алады, ал кез-келген жорықтың сапарға шығып сәтсіздікке ұшырыған не болмаса жолы болмаған жауынгерлері жайлы айтатын болсақ, онда олар, өздеріне уәде етілген сыйды (сауабты) толығымен алады[4]. **Муслим.**

1345. Хабар бойынша, Абу Умама, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам: "Иә Аллаһтың елшісі, маған сапарға шығуға рұқсат берші", - деді. Бұған

---

[1] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[2] Бұл хадистің мағынасы, артта қалған Мединеліктер ізгі ниетте, яғни мүмкіншілігі болса соғысқа қатысу ниетінде болғандықтары үшін, оларға соғысқа қатысқандардың сауабы жазылған - **аударушыдан**

[3] Туған-туысқандар үшін, деп те аударылуы мүмкін.

[4] Яғни, егер олар осы жолда қаза болса, не жарақат алса, о дүниеде саубтарын толығымен алады.

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын; "Расында менің үмметім үшін сапар - ол Ұлы Аллаһ Тағалаынң жолындағы күрес!", - деді. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1346. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Әмр бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Оралу әскери жорыққа тең. **Бұл хадисті жақсы иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

Бұл жерде біткен соң әскери жорықтан оралу жайлы айтылып жатыр. Яғни, әскери жорықтан оралғанның сауабы, сол жорыққа қатысқанның сауабымен тең, ол екеуі үшін де сауаб табады.

1347. Хабар бойынша, Ас-Саъиб бин Йазиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Табук жорығынан оралған кезде адамдар оны қарсы алып жатты, ал мен болсам оны басқа балалармен Санийат ал-Уадаъта[1] қарсы алдым. **Бұл хадисті дәл осы күйінде сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

Бұл хадисті аль-Бухари да келтіреді. Оның нұсқасында Ас-Саъиб бин Йазиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дейді:

Біз басқа балалармен бірге Аллаһтың елшісін, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, қарсы алуға Санийат ал-Уадаъқа бет алдық.

1348. Хабар бойынша, Абу Умама, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім әскери жорыққа өзі қатыспаса, не болмаса сондай жорыққа қатысушыны саймандамаса, не болмаса олардың жанұясына көмек жасамаса, Аллаһ (ондайларға) Ахірет күні келгенше апат жібереді. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1349. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Көпқұдайшылдармен өздеріңнің дүниелеріңмен шақасыңдар, өздерің шайқасыңдар және тілдеріңмен шайқасыңдар. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1350. Хабар бойынша, Абу Әмір (сондай-ақ оның лақаб атын Абу Хаким, деп те айтады), оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, шайқасты күннің басында бастамай, оны күн ұясына қарай жылжығанша және жел көтерілгенше шегергенін көрдім, сонда оған көмек жіберілетін. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1351. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Дұшпандарыңмен жолығуды қаламаңдар және Аллаһтан құтылуды сұраңдар, ал егер олармен кездесуге мәжбүр болсңдар, онда шыдамдылық танытыңдар. **Аль-Бухари, Муслим.**

1352. Хабар бойынша, Абу Хурайра және Жәбір, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Соғыс – ол алдау[2]. **Аль-Бухари, Муслим.**

235 ТАРАУ
О дүниеде шахидтердің дәрежесіне жететін адамдар жайлы, сондай-ақ ондай адамдардың шахидтерден өзгешелігі жерлегенде жуып жаназа намазы оқылатындығы жайлы.

1353. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Бесеуі шахид саналады: обадан өлген, іш ауыруынан өлген, суға батқан, үйдің құлауынан өлген және Аллаһ жолында өлген. **Аль-Бухари, Муслим.**

1354. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің сахабаларынан: "Сендер кімді шахид санайсыңдар?", - деп сұрады. Олар: "Иә Аллаһтың елшісі, кімді Аллаһ жолында өлтірсе, сол шахид саналады", - деді. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Онда менің үмметімде шахидтер аз болады!", - деді. Олар: "Онда олар кімдер, иә Аллаһтың елшісі?", - деп сұрады. Ол: "Аллаһ жолында өлтірілген шахид саналады, Аллаһ жолында өлген шахид саналады[3], сондай-ақ обадан өлген шахид саналады, сондай-ақ іш ауруынан өлген шахид саналады, және суға батып өлген шахид саналады", - деді. **Муслим.**

1355. Хабар бойынша, Абдуллаһ бмн Әмір бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өзінің дүниесін қорғап өлген кез-келген шахид саналады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1356. Хабар бойынша, Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Жәннәт туралы қуанышты хабарды естіген он адамның бірі Абуль Аъвар Саъид бин Зайд бин Әмір бин Нуфайль, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімді өзінің дүниесін қорғап жатқан кезінде өлтірсе шахид саналады, сондай-ақ кім өзінің өмірін қорғап жатып өлсе шахид саналады, сондай-ақ кім өзінің дінін қорғап жатып өлсе шахид саналады, сондай-ақ кім өзінің жанұясын қорғап жатып өлсе шахид

---

[1] Мединаның жанындағы жердің аты.

[2] Яғни, әскери тәсілдердің бірі соғыста қарсыласты алдау.

[3] Яғни, өлімін өзі тапқан, мысалыға (Аллаһ жолындағы соғыста) аттан құлап өлген.

саналады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1357. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: "Иә Аллаһтың елшісі, маған айтшы, егер маған біреу келіп менің дүниемді тартып алмақшы болса, мен не істеуім керек?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Оған дүниеңді берме", - деді. Адам: "Ал егер ол маған тап берсе ше?", - деді. Ол: "Онымен шайқас", - деді. Адам: "Айтшы, ал егер ол мені өлтірсе?", - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Онда сен шахид боласың", - деді. Адам: "Ал егер мен оны өлтірсем ше?", - деп сұрады. Ол: "Онда ол Тозаққа түседі", - деді. **Муслим.**

236 ТАРАУ
Құл босатудың (азат етудің) қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Сонда ол кедергіні асуға тырыспады. Кедергінің не екенін қайдан білесің? Ол, құл азат ету.» **«Бәләд» сүресі, 11-13 аяттар.**

1358. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі. Оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған былай деді: "Егер кімде-кім құл азат етсе, Аллаһ сол құлдың әр-бір дене мүшесі үшін оның дене мүшесін Оттан азат етеді, керек десеңіз ұятты жерлері үшін ұятты жерлерін". **Аль-Бухари, Муслим.**

1359. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде мен Пайғамбардан, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә, Аллаһтың елшісі, қандай амал ең жоғары саналады?", - деп сұрадым. Ол: "Аллаһқа иман және Аллаһ жолындағы күрес", - деді. Мен: "Ал қандай құл бәрінен жақсы?[1]", - деп сұрадым. Ол: "Иелері ең жоғары бағалайтын және иелеріне ең қымбат түскендері", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

237 ТАРАУ
Құлға жақсылық көрсетудің қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Аллаһқа құлшылық қылыңдар. Оған еш нәрсені ортақ қоспаңдар. Және әке-шешеге, жақындарға, жетімдерге, міскіндерге, жақын көршіге, бөгде көршіге, жан жолдасқа, жолда қалғандарға және қол астыңдағыларға[2] жақсылық қылыңдар...»» **«Ниса» сүресі, 36 аят.**

1360. Хабар бойынша, аль-Маърур бин Суайд былай деді:

Бірде мен құлының киіміндей киім киіп алған Абу Зарды, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, көріп, одан оның себебін сұрадым, сонда ол маған Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өмірі кезінде бір адамды шыққан тегіне қарай шешесін бетіне басып ұрысқанын айтып[3], ал Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оның айтқан сөздерін есітіп, былай деп айтқанын айтты: "Расында сен – бойында жәһілеттің қалдықтарының бірі қалған адамсың! Расында, сендердің құлдарың Аллаһтың сендерге тәуелді еткен бауырларың және қызметшілерің болып табылады, сондықтан сендерден кім бауырларының бірімен иеленсе, онда оны өзі не жесе сонымен тамақтандырсын, сондай-ақ өзі не кисе соны оған да киіндірсін, сондай-ақ олардың күштері жетпейтін істі оларға тапсырмаңдар, ал егер тапсырсаңдар, онда оларға көмектесіңдер!" **Аль-Бухари, Муслим.**

1361. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Егер сендердің қайсыларыңв қызметшілерің тамақ алып келсе, оны дастархан басына отырғызбаса, онда кем дегенде тамақтан бір екі асам жегізсін, өйткені ол оны дайындадады. **Аль-Бухари, Муслим.**

238 ТАРАУ
Аллаһтың сондай-ақ қожайындарының хақысын орындайтын құлдың қасиеті жайлы.

1362. Хабар бойынша, Ибн Омар, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, егер құл өзінің қожйынына адал болса және Аллаһқа дұрыс құлшылық ететін болса, ол екі есе сауаб табады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1363. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Діндар бас бостандығы жоқ құлға екі есе сауаб дайындалған.

Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деді:

Абу Храйраның жаны қолында Болғанның атымен ант етемін, егер Аллаһ жолындағы күрес, сондай-ақ Қажылық және менің шешеме байланысты жақсы қарым қатынас болмаса, онда, расында, мен құл болып өлуді қалар едім! **Аль-Бухари, Муслим.**

1364. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Раббысының алдында дұрыс құлшылық етіп және қожайынының хақысын адал әрі бұлжытпай

---

[1] Яғни, қандай құлды босатқаннан көп сауап бар, деп сұрап жатыр.

[2] Яғни, құлдарыңа.

[3] Бұл жарде Абу Зардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, азаншысы Биләлге, «Иә қара қатынның баласы», дегені айтылып жатыр.

орындаған бас еркіндігі жоқ (құлға) екі есе сауап дайындалған.

1365. Хабар бойынша, Абу Муса аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үшеуге екі есе сауап дайындалған: өзінің Пайғамбарына, сосын Мухаммадқа иман келтірген Кітап иелерінің ішіндегі адамға, Аллаһқа және өзінің қожайынына қатысты хақыларын орындаған бас бостандығы жоқ құлға, сондай-ақ қол астында күні болып, оны жақсылап тәрбиелеген, сондай-ақ оған білім берген, ал сосын оны босатып оған үйленген адамға, - осылардың бәріне екі есе сауап дайындалған. **Аль-Бухари, Муслим.**

239 ТАРАУ
Тыныш емес уақытта, ал дәлірек айтсақ тәртіпсіздік, фитна қаптаған уақытта және осыған ұқсас уақыттарда құлшылық етудің қасиеті жайлы.

1366. Хабар бойынша, Мқыл бин Йаср, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Тынышсыз уақытта құлшылық еткен маған хижра (көш) жасағанмен тең. **Муслим.**

240 ТАРАУ
Сауда жасаушы, алушы және беруші адмның кеңшілік жасағанның қасиеті, сондай-ақ қарызды төлеп оны талап еткенде кеңшілік көрсетудің қасиеті, сондай-ақ көбірек таразылу және көбірек өлшеудің жақсылығы, сондай-ақ таразылығында кемітуге тыйым салынғандығы, сондай-ақ мүмкіншілігі бар адамның қарыз өтеушіге қарыз өтеу уақытын созу және оны кешірудің қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Хайырдан не істесеңдер күдіксіз Аллаһ оны біледі» **«Бақара» сүресі, 215 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Иә елім! Өлшеуді таратуды толық орындаңдар, адамдардың нәрселерін кемітпеңдер!...» **«Худ» сүресі, 85 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Өлшеу тартуда кеміткендерге нендей өкініш! Олар қашан өлшеп алса толық өлшеп алады да. Қашан олар, өлшеп немесе тартып беретін болса, кемітеді. Олар қайта тірілетіндіктерін ойламай ма? Ол зор күн үшін? Ол күні адамдар, бүкіл әлемнің Раббының алдында тұрады.» **«Мутаффифун» сүресі, 1-6 аяттар.**

1367. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп, дөрекі түрде қарызының қайтарылуын талап ете бастады[1]. Сахабалар оны бұл қылығы үшін сазайын тарттырмақшы болды, бірақ Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Оны қойыңдар, расында хақысы бардың, сөйлеуге де хақысы бар"[2], - деді. Сосын ол: "Оған оның түйесінің жасындай түйені қайтарып беріңдер", - деді. Адамдар: "Біз тек қана оның түйесінен жасы үлкен түйені ғана қарастыра аламыз", - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Оған ол түйені беріңдер, расында, қарызын жақсы түрде қайтаратындар, араларыңдағы жақсыларың болып саналады!", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1368. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сатқанда, сатып алғанда және қарызын қайтаруын талап еткенде кеңшілік көрсеткен адамды, Аллаһ мейіріміне бөлесін! **Аль-Бухари.**

1369. Хабар бойынша, Абу Қатад, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімді Аллаһтың Ахіретте қасіреттен құтқаруы қуандыратын болса, онда ол қиыншылыққа тап болғанға (көмек жасап) жеңілдетсін не оны кешірсін. **Муслим.**

1370. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамдарға жиі қарыз беруші бір адам, қызметшісіне: "Қиыншылыққа тап болған адамға келсең оны кешре сал, бәлкім Аллһ та бізді кешіреді", - дейтін. Ол Адам Аллаһты кездестіргенде, Ол оны кешірді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1371. Хабар бойынша, Абу Масъуд аль-Бадр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сендерге дейін өмір сүрген бір адамнан есеп алған кезде, оның қаражатты адам болып адамдармен көп істер жасап сол кезде адамдар қиындыққа тап болған кезде, қызметшілеріне оларды кешіре салуын бұйырғаннан басқа игілігті істері болмапты, сонда Ұлы Аллаһ Та,ала: "Біздің мұндайға[3], оған қарағанда хақымыз (қабілетіміз) көбірек, оны жайына қойыңдар!!. – деді. **Муслим.**

1372. Хабар бойынша, Хузайфа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһ Тағалаға, Ол байлық нәсіп еткен құлын алып келеді де, Ол одан: "Сен жердегі өмірінде не істедің?", - деп сұрайды, ал олар болса еш нәрсені жасыруға шамалары келмейді. Жауап ретінде ол: "Иә Раббым менің, Сен маған байлық сыйладың да, мен болсам адамдармен сауда істерін жүргіздім.

---

[1] Келісілген уақыттан бұрын келіп талап етіп жатты.

[2] Яғни, қарыздың қайтарылуын талап етуге толығымен хақысы бар.

[3] Яғни, кешіруге.

Маған кешірім жасаушылық бейім болды және мен қаражатты адамдарға жеңілдік жасайтынмын және қиыншылыққа тап болған адамға қарызының мерзімін ұзартатынмын", - деді. Сонда Аллаһ Тағала: "Менің ондайға, оған қарағанда хақым (қабілетім) көбірек, менің құлымды (еркіне) қойыңдар!", - дейді.

Уқба бин ЪАмиір және Абу Масъуд, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, былай дейтін:

Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, аузынан бұл сөздерді дәл осылай естігенбіз. **Муслим.**

1373. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім қиыншылыққа тап болғанның қарызын өтеуге уақытын ұзартса, не болмаса оны кешірсе, ондай құлды Аллаһ тағала көлеңкелер болмаған күні Өзінің Күрсісінің (Тағының) төлеңкесіне алады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы сенімді хадис", деп келтіреді.**

1374. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Кезінде Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, менен түйе сатып алып оның ақшасын өлшеп бергенімен қоса оның үстінен кішкене қосып берді. **Аль-Бухари, Муслим.**

1375. Хабар бойынша, Абу Сафуан Сууайд бин Қайс, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз Махрама аль-Ъабдимен бірге Хаджардан киім алып келдік, сонда бізге Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп бізден сатып алмақшы болып (ауы кең) шалбар алатын болып келісті. Ал менде ақыға өзінің ісімен айналысатын таразшы болды, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, сол таразшыға: "Көбірек өлше", - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

БІЛІМ КІТАБЫ

241[1] ТАРАУ
Білімнің қасиеті жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«... "Раббым! Білімімді арттыр", - де.» **«Та-ха» сүресі, 114 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«...оларға: "Білгендер мен білмегендер тең бола ма?", - де...» **«Зүмәр» сүресі, 9 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Аллаһ сендерден сондай иман келтіргендердің, білім бергендердің дәрежелерін көтереді...» **«Мужадәле» сүресі, 11 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Расында, құлдарынан ғалымдары, Аллаһтан қорқады» **«Фатыр» сүресі, 28 аят.**

1377. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамдардың екі түрлі қасиетіне ғана қызығуға болады, олар: Аллаһ оларға көп байлық беріп, оны дұрыс жолға соңына дейін жұмсағандар және Аллаһ оларға көп білім (ақыл) беріп онымен басшылық еткендер және оны басқаларға үйреткендер. **Аль-Бухари, Муслим.**

1378. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһтың менімен адамдарға жіберген басшылығы мен білімі, жерге түскен жаңбыр секілді. Ол жердің бір бөлігі құнарлы болды да, ол өзіне түскен суды сіңіріп алып, оның үстінде көптеген өсімдіктер мен шөптер өсті. Ал басқа бір жер қатты болды да, ол өзінің үстінде суды ұстап қалып, одан адамдар ауыз су алып, малдарын және егістерін суғара бастады. Жаңбыр жердің тегіс бөлігіне де түсті, онда су не тұрмады, не оның үстінде еш нәрсе өсپеді. Бұл (мысалдағы) жердің бөліктері, Аллаһтың дінін қабылдаған адамдар секілді, олар Аллаһтың менімен жібергенін сіңіріп, өздері пайда тапты және өзгелерді үйретті, ал басқа бөлігі (жердің тегіс су тоқтамаған бөлігі секілді) не дінді өздері қабылдамады және Аллаһтың менімен жіберген басшылығын да мойындамады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1379. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Сондай-ақ, Аллаһтың атымен ант етемін, егер Аллаһ сен арқылы бір адамды болса да тура жолға алып шықса, бұл сен үшін қызыл түйелерді иеленегеннен де жақсырақ болады![2] **Аль-Бухари, Муслим.**

1380. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Білім үшін қай-бір жолға шыққан адамның, Аллаһ Жәннәтқа баратын жолын жеңілдетеді. **Муслим.**

1382. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Дұрыс жолға шақырушылар, өздерінің артынан ерген бүкіл адамдардың сауабындай сауаб табады, және де ол адамдардың сауабын кемітпейді. **Муслим.**

1383. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адам өлген кезде оның үшеуден басқа барлық амалдары тоқтайды: үздіксіз садақа[3], басқалар

---

[2] Ол кездегі арабтардың ең бағалы дүниесі.

[3] Бұл жерде марқұмның өзінен кейін байлығын кедейлерге таратуға қалдырған өсиеті, не болмаса игі істерге қалдырған дүниесі.

қолдана алатын білім[1], не артынан ол үшін Аллаһқа дұға жасап сұрайтын діндар балалары. **Муслим.**

1384. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһты еске алғаннан басқа және соған жақын істерден басқа және білуші мен білім алушыдан басқаның бәрі бұл дүниеде лағынеттелген және бұл дүниеге лағынет тиген. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1385. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Білім жолына шыққан адам, (сол жолдан) оралғанша Аллаһ жолында саналады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**[2]

1386. Хабар бойынша, Абу Саъид аль-Худри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Иманды Жәннәтқа жеткенше игілікке тоймайды. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**[3]

1387. Хабар бойынша, Абу Умам, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Білімді мен (білімсіз) құлшылық етушінің айырмашылығы менімен сендердің араларыңдағы ең төменгінің айырмашылығындай.

Сосын Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деді:

Аллаһ, Оның періштелері, аспан тұрғындары мен жер тұрғындары, керек десеңіз ініндегі құмырсқа да және теңіздегі китке дейін жақсылық үйретушілерге игілік тілейді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1388. Хабар бойынша, Абу Дарда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім білім іздеп қай-бір жолға шақса, Аллаһ оның Жәннәтқа баратын жолын жеңілдетеді, сондай-ақ, расында, періштелер білім іздеушіге, өздерінің ризашылықтарын білдіріп, білім іздеушінің үстінен қанаттарын тосады, сондай-ақ, расында, білім іздеуші үшін аспан мен жер тұрғындары және керек десеңіз судағы кетке дейін, кешірім тілейді! Ал білімді мен (жәй) құлшылық етушінің айырмашылығы жайлы айтатын болсақ, онда ол айдың аспандағы басқа жарқырауықтардан (жұлдыздардан) үстемдігіндей, сондай-ақ, расында, білім иелері пайғамбарлардың мұрагарлері, ал пайғамбарлар мұраға не динар, не дирхем қалдырмайды, бірақ олар мұраға білім қалдырады, ал кім оны тапса, ол ұлы игілік тапты. **Абу Дауд, ат-Тирмизи.**

1389. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Біз бір нәрсе естіп, оны сол қалпында басқаға жеткізген адамды да Аллаһ қуандырсын, өйткені бұл айтқанды жеткізушіден естіген, жеткізушінің өзінен артық түсінуі мүмкін. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1390. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімнен білім сұралып, ал ол болса оны жасырса, ондай (адам) Ахіретте отты ауыздықпен ауыздықталады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1391. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ұлы Аллаһ Тағаланың дидарына талпыну үшін іздеп табатын білімді, осы дүние тіршілігінің мақсаттырының бірі үшін іздеген, Ахіретте Жәннәттің жұпар иісін сезбейді де. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтуреді.**

1392. Хабар бойынша, Абдуллаһ Әмір бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһ білімді, адамдардан алып, білімді кетірмейді, бірақ Ол, білімді адамдарды Өзіне алып, білімді кетіреді, ал Ол ешбір білімдіні қалдырмаған уақытта, адамдар өздеріне надан адамдардан басшы қояды да, оларға сұрақтарымен келе бастайды, ал олар болса білімсіз шешім қабылдай бастайды, бұның аяғы өздері адасып және басқаларды адастырумен бітеді. **Аль-Бухари, Муслим.**

АЛЛАҺТЫ ҰЛЫҚТАУ МЕН ОҒАН РИЗАШЫЛЫҚ (ШҮКІРЛІК) БІЛДІРУ ЖАЙЛЫ КІТАП

242 ТАРАУ

Аллыһты ұлықтап Оған ризышылық (шүкірлік етідің) білдірудің қасиеті жайлы.

Аллаһ Тағала айтты:

«Енді, Мені еске алыңдар, Мен де сендерді еске аламын және Маған шүкірлік қылыңдар...» **«Бақара» сүресі, 52 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Сол уақытта Раббыларың: «Егер шүкір етсеңдер арттыра беремін. Ал егер қарсы келсеңдер азабым қатты», - деп жариалады» **«Ибраһим» сүресі, 7 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«"Барлық мақтау, бала иемденбеген әрі мүлкінде еш серігі болмаған сондай-ақ әлсіздіктен көмекшісі

---

[1] Бұл жерде жазып қалдырған кітабі, не таратқан кітабі, не ұстаз ретінде оқытқан білімі, тағы осы сияқты істер.

[2] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[3] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

болмаған, Аллаһқа лайық", де. Және Оны ұлықта» **«Ісра» сүресі, 111 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«...және олардың дұғаларының соңы. «Барлық мақтау әлемдердің Раббы Аллаһқа тән», - деу болады» **«Юнус» сүресі, 10 аят.**

1393. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Миғраж сапары кезінде Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, біріне шарап, ал екіншісіне сүт құйылған екі ыдыс беріледі, сонда ол екуінен сүт құйылғанын алады, сонда Жебірейіл, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сені жаратылыстың бейімділігіне туралаған Аллаһқа мадақ, өйткені, егерде сен шарапты алғаныңда, үмметің тура жолдан таяр еді!", - деді. **Муслим.**

1394. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кез келген маңызды іс "Аллаһқа мадақ!" /Әль-хамду ли-Лаһи!/, деп басталмаса, толық болмайды. **Бұл жақсы хадисті Абу Дауд және басқа да мухаддистер келтіреді.**[1]

1395. Хабар бойынша, Абу Муса Аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ құлының баласы өлген кезде, Аллаһ Тағала, Өзінің періштелерінен: "Менің құлымның баласын сендер алдыңдар ма?", - деп сұрайды, сонда олар: "Иә", - деп жауап береді. Сосын Ол: "Сендер оның жүрегінің жемісін алдыңдар ма?", - деп сұрайды. сонда олар: "Иә", - деп жауап береді. Сонда Ол: "Менің құлым не деді?", - деп сұрайды. Оған олар: "Ол Саған мақтаулар айтып: "Расында, біз Аллаһқа тиесіліміз және оған ораламыз!" /Инна ли-Лаһи уа инни иләйһи раджиъуна!/[2], - деп айтты", - дейді. Сонда Аллаһ Тағала: "Менің құлыма Жәннәттан үй салыңдар да, ол үйді "Мадақ үйі", деп атаңдар", - дейді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1396. Хабар бойынша, Анас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында Аллаһ, құлының әрбір ішкен жұтымы үшін және әр бір жеген бөлігі үшін мақтаулар айтқанға, міндетті түрде риза болады. **Муслим.**

ПАЙҒАМБАРҒА, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ИГІЛІК ТІЛЕУ[3] ЖАЙЛЫ КІТАП.

243 ТАРАУ

Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, игілік тілеуді (салауат айтудың) қасиеті жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«Расында Аллаһ, пайғамбарға рахым етеді және періштелер салауат айтады. Иә мүминдер! Оған салауат және ықыласпен сәлем келтіріңдер» **«Ахзап» сүресі, 56 аят.**

1397. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Әмір бин аль-Ас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім маған бір рет игілік тілесе, оны Аллаһ он рет игіліктейді. **Муслим.**

1398. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ахіретте басқаларына қарағанда маған ең жақын тұратындар, маған ең көп игілік тілегендер (салауат айтқандар) болады. **Ат-Тирмизи бұл хадисті "Жақсы хадис", джеп келтіреді.**[4]

1399. Хабар бойынша, Аус бин Аус, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Расында, жұма сендердің күндеріннің ішіндегі ең жақсысы саналады, сондықтан сол күні маған көбірек салауат айтыңдар, өйткені расында сендердің салауаттарың маған көрсетіледі", - деді. Адамдар: "Иә Аллаһтың елшісі, сен шіріп кеткенде біздің салауттырымыз саған қалайша көрсетілмек?", - деп сұрады, сонда ол: "Расында, Ұлы Аллаһ Тағала пайғамбардардың денесін жерге харам етті[5]", - деді. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтуреді.**

1400. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Менің атым аталып, бірақ маған салауат айтпаған адамға қорлық келсін! **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы хадис", деп келтіреді.**

1401. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Менің қабіріме зиярат жасауды мереке етіп алмаңдар, маған салауат айтыңдар, өйткені, расында, сендер қай жерде болсаңдар да,

---

[1] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған- **аударушыдан.**

[2] Осыған ұқсас дұға араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітапшасының №154 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Пайғамбарды, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, еске алған сайын: «Оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын» /Саллаллаһу ъалейһи уас-салам/, - деп айту.

[4] Бұл хадисті шейх Албани **«Әлсіз хадистер»**, қатарына жатқызған - **аударушыдан.**

[5] Яғни, пайғамбарлардың денесі жерде шірімейді.

салауаттарың маған жеткізіледі. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1402. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім маған менің өлімімнен кейін сәлем айтатын болса, мен оған жауап беруім үшін Аллаһ міндетті түрде маған жанымды қайтарып отырады. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтуреді.**

1403. Хабар бойынша, Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Оның көзінше менің атым аталып, маған салауат айтпаған сараң болып табылады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1404. Хабар бойынша, Фадаля бин Убайт, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір адамның Аллаһқа мақтаулар айтпай және Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын салауат айтпастан Аллаһтан сұрап дұға жасап жатқанын есітіп: "Мына адам асығып жатыр!", - деді де, сосын ол адамды /...не басқа бір адамды/ өзіне шақырып алып былай деді:

"Сендерден кім Аллаһтан сұрап дұға жасамақшы болса, онда (дұғасын) Өзінің Пәк Раббына мақтаулар айтудан бастасын, сосын Пайғамбарға" – оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын – " салауат айтсын, ал содан кейін не сұрағысы келсе де сұрай берсін". **Бұл хадисті ат-Тирмизи мен Абу Дауд "Жақсы әрі сенімді хадис", деп келтіреді.**

1405. Хабар бойынша, Абу Мухаммад Қаъб бин Ъуджр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бізге келді де біз: "Иә Аллаһтың елшісі, саған қалай сәлем беру керек екендігін біз енді білеміз, бірақ біз сен үшін Аллаһтан қалай дұға сұраймыз?", - дедік. Бұған ол былай деді: "Иә Аллаһ, Мухаммад пен Мухаммадтың жанұясын, Ибраһимнің жанұясын игіліктегеніндей игілікте, Сен – мадаққа лайық, Жоғарысың! Иә Аллаһ, Мухаммад пен Мухаммадтың жанұясын, Ибраһимнің жанұясын берекелегеніндей берекеле, Сен – мадаққа лайық, Жоғарысың! /Аллаһумма солли ъала Мухаммадин уа ъала али Мухаммад, кама солеита ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим. Иннака хамидуммажид. Аллаһумма барик ъала Мухаммадин уа ъала али Мухаммад, кама баракта ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим. Иннака хамидуммажид!/ **аль-Бухари, Мулим.**

1406. Хабар бойынша, Абу Масъуд аль-Бадри, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Біз Саъад бин Убаданыңкінде отырғанымызда бізге Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын келді, сонда Башир бин Саъад оған: "Аллаһ Тағала бізге саған игілік айтуды әмір етті, иә Аллаһтың елшісі, сонда біз саған қалай игілік айтуымыз керек?", - деді. Осыдан кейін Аллаһтың елшісінің ұзақ үндемегені сонша, біз оған сондай сұрақ қойғанына өкіне бастадық, бірақ біраздан соң Аллаһтың елшісі былай деді:

Былай деңдер: "Иә Аллаһ, Мухаммад пен Мухаммадтың жанұясын, Ибраһимнің жанұясын игіліктегеніндей игілікте және Мухаммад пен Мухаммадтың жанұясын, Ибраһимнің жанұясын берекелегеніндей берекеле, Сен – мадаққа Лайық, Жоғарысың! /Аллаһумма солли ъала Мухаммадин уа ъала али Мухаммад, кама солеита ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим уа барик ъала Мухаммадин уа ъала али Мухаммад, кама баракта ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим. Иннака хамидуммажид!/,- ал сәлем жайлы айтатын болсақ, онда ол туралы сендер білесіңдер. **Муслим.**

1407. Хабар бойынша, Абу Хумайд ас-Саъди, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Адамдар Аллаһтың елшісінен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Иә Аллаһтың елшісі, біз саған қалай игілік тілеуіміз керек?", - деп сұрады. Ол былай деп жауап берді: "Иә Аллаһ, Мухаммад пен оның әйелдеріне және оның ұрпағын, Ибраһимнің жанұясын игіліктегеніндей игілікте және Мухаммад пен оның әйелдеріне және оның ұрпағын, Ибраһимнің жанұясын берекелегеніндей берекеле, Сен – мадаққа Лайық, Жоғарысың! /Аллаһумма солли ъала Мухаммадин, уа ъала азуаджиһи уа зуррийатиһи кама солеита ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим уа барик ъала Мухаммадин уа ъала азуаджиһи уа зуррийатиһи, кама баракта ъала Ибраһима уа ъала али Ибраһим. Иннака хамидуммажид!/ **Аль-Бухари Муслим.**

АЛЛАҺТЫ ЕСКЕ АЛУ СӨЗДЕРІ ЖАЙЛЫ КІТАП

244[1] ТАРАУ
Аллаһты еске алудың қасиеті және еске алуға талпындыру жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«Әрине Аллаһты еске алу, аса ірі нәрсе.» **«Ғанкабут» сүресі, 45 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Мені еске алыңдар, Мен де сендерді еске аламын» **«Бақара» сүресі, 152 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Раббыңа іштей жалбарына қорыққан түрде бәсең сөзбен ертелі-кеш (таң ертең және кешке) зікір ет. Сондай-ақ қаперсіздерден болма» **«Ағраф» сүресі, 205 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Сондай-ақ Аллаһты көбірек зікір етіңдер. Әрине құтыласыңдар.» **«Жұма» сүресі, 10 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Сөз жоқ, мұсылман ерлер мен мұсылман әйелдер, мүмин ерлер және мүмин әйелдер, бой ұсынушы ерлер және бой ұсынушы әйелдер шыншыл ерлер және шыншыл әйелдер, сабырлы ерлер және сабырлы әйелдер, ықыласты ерлер және ықыласты әйелдер, садақа беруші ерлер және садақа беруші әйелдер, ораза ұстаушы ерлер және ораза ұстаушы әйелдер, ұятты жерлерін қорғаушы

ерлер және ұятты жерлерін қорғаушы әйелдер, Аллаһты көп зікір етуші ерлер және әйелдер. Аллаһ бұлар үшін жарылқау және ірі сыйлық әзірледі.» **«Ахзап» сүресі, 35 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Иә мүминлер, Аллаһты көп зікір етіңдер. Оны ертелі-кеш (таң ертең және кешке) пәктеңдер» **«Ахзап» сүресі, 41-42 аяттар.**

1408. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рахымдының (Аллаһтың) жақсы көретін екі сөзі бар, олар тілге жеңіл де, ал Таразыда өте ауыр болады: "Аллаһ (кемшілік атаулыдан) пәк әрі Оған мадақ. Ұлы Аллаһ пәк!" /Субхана-Ллаһи уә бихамдиһи, сухана-Ллаһиль-Азим!/ **аль-Бухари, Муслим.**

1409. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, "Аллаһ пәк" /Сухана-Ллаһи/, "Аллаһқа мадақ" /Әль-Хамду ли-Ллаһи/, " Аллаһтан басқа құдай жоқ" /Лә иләһә ил-Ллаллаһу/ және "Аллаһ Ұлы" /Аллаһу Акбар/ сөздерін, мен күн нешін үстінен көтерілсе соның бәрінен де жақсы көремін[1]! **Муслим.**

1410. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кімде-кім күніне жүз рет: "Серігі болмаған бір Аллаһтан басқа құдай жоқ, үкім Оған тән, Оған мадақ және Оның құш-құдіреті барлық нәрсеге толық жетеді" /Лә иләһә иллә-Ллаһу уахдаһу лә шарика ләһу, ләһуль-мульку, уә ләһуль-хамду уә һуә ъалә кулли шайъин қадирун/[2], - деген, жүз құл босатқанның сауабындай сауаб табады, сондай-ақ оған жүз жақсы амалдың орындалғаны жазылады, сондай-ақ оның (амал дәптерінен) жүз жаман амалы өшіріледі, сондай-ақ бұнысы кешке дейін шайтандардан қорған болады және бұдан артық ешкім ештеңе істей алмайды, бұдан тек ол сөзерді одан да көп айтқандар ғана аса алады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1411. Хабар бойынша, Абу Айуб аль-Ансари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Он рет: "Серігі болмаған бір Аллаһтан басқа құдай жоқ, Билік Оның қолында, Оған мадақ және Оның құш-құдіреті барлық нәрсеге толық жетеді", - деп айтқан адам, Исмайл ұрпағынан төрт құл азат еткенмен тең болады. **Аль-Бухари, Муслим.**

1412. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған: "Саған Аллаһтың ең жақсы көретін сөздерін үйретейін бе? Расында, Аллаһ: "Аллаһ пәк және Оған мадақ!" /Субхана-Ллаһи уа бихамдиһи!/, - сөздерін жақсы көреді", - деді. **Муслим.**

1413. Хабар бойынша, Абу Малик аль-Ашъари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Тазалану – иманның жартысы[3], "Әль-хамду ли-Ллаһи!", сөзі таразыны толтырады, ал "Субхана-Ллаһи уәль-хамду ли-Ллаһи!" сөздері жер мен көктің арасын толтырды. **Муслим.**

1414. Хабар бойынша, Саъад бин Абу Уаккас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын бір бәдәуи келіп: "Маған мен қайталап отыратын сөздер үйретші", - деп сұрады, сонда ол оған: "Былай де: "Аллаһтан басқа құдай жоқ, Оның серігі жоқ, Аллаһ Ұлы, Бүкіл Әлемнің Раббы Аллаһқа көп мақтаулар, Аллаһ пәк! Құдіретті, Дана Аллаһтың күш-қутына жететін ешкім жоқ![4]" /Лә иләһә слла-Ллаһу уахдаһу лә шәрикә ләһу, Аллаһу Акбар кабиран, Уәл-хамда ли-Ллаһи кәсирән уә сухана-Ллаһи, Роббиль ъаламина! Уә лә хәулә уә лә қуата иллә би-Лләһил-ъАзизиль-Хкими!/, - деді. Бәдәуи: "Бұл – менің Раббым үшін, ал мен үшін ше?", - деді. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Былай де: "Иә Аллаһ, кешір мені, маған рахымшылық ет және мені дұрыс жолға алып шық, сондай-ақ маған өмір сүретін ризық бер!" /Аллаһумма, - ғфирли, уархамни, уахдини, уарзуқни!/, - де. **Муслим.**

1415. Хабар бойынша, Саубан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, үш рет Аллаһтан кешірім сұрайтын да сосын былай дейтін: "Иә Аллаһ, Сен – Бейбітсің (не Тнышытықсың, не Сәлемсің) және Сенен – бейбіттік (Тынышытық, не Сәлем), ардақтылық пен жомарттық иесі Сен жоғарысың!" /Аллаһумма, Әнтас-Салам уә минкас-Салам, тәбәрәктә йә заль-жәләли уәль-икрами!/[5]- деді.

Аль—Аузаъи, который, осы хадисті жеткізушілердің бірі болған, ол:

"Аллаһтан кешірімді қалай сұрау керек?", - деп сұрағанда, оған. "Аллаһтан кешірім сұраймын! Аллаһтан кешірім сұраймын!" /Астағфиру-Ллаһа! астағфиру-Ллаһа!/, - деп айт", - деген. **Муслим.**

1416. Хабар бойынша, аль-Мугира бин Шуъба, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Намаз оқып екі жағына сәлем беріп болған соң әдетте Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дейтін: "Аллаһтан басқа ешбір құдай жоқ. Ол Жалғыз. Оның серігі жоқ. Үкім (билік) Оған тән әрі барлық мақтау Оған лайық. Әрі Оның күш-қуаты барлық нәрсеге толық жетеді. Иә Аллаһ!

---

[1] Яғни, бұл дүниенің бәрінен.

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 92 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Бұл жерде иман сөзі намаз ұғымында айтылып жатыр, яғни дәрет алғанның сауабы намаз оқығанның сауабының жартысындай болады, деген сөз, өйткені намаз дәретсіз жарамсыз болып табылады.

[4] Соңғы сөздерді былай деп те аударуға болады: «Тек Құдіретті, Дана Аллаһ қана күш-қуат бере алады!»

[5] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 66 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

Сен берген нәрсеге ешкім тосқауыл бола алмайды. Ал Сен бермеген нәрсені ешкім бергізе алмайды. Сенің алдында байдың байлығы пайдасыз болып қалады[1]" /Лә иләһә иллә-Ллаһу уахдаһу лә шарика ләһу, ләһуль-мульку, уә ләһуль-хамду уә һуә ъалә кулли шайъин қадирун! Аллаһумма; лә маниъа лима аътайта, уә лә муътайа лима манаъта уа лә йанфъу заль-джадди минкәльджадду/[2] **Аль-Бухари, Муслим.**

1417. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин аз-Зубайр, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол әр намаздың соңғында екі иығына сәлем беріп болғаннан кейін былай детін:

Серігі болмаған Аллаһтан басқа құдай жоқ, Оған үкім (билік) тән, сондай-ақ Оған мадақ және Оның бәріне күші жетуші! Сондай-ақ Аллаһтан басқа ешкімде күш-қуат жоқ, Аллаһтан басқа құдай жоқ, сондай-ақ Одан басқа ешкімге табынбаймыз, Бүкіл байлық пен кемелділік Онда және Оған – тамаша мадақ. Аллаһтан басқа құдай жоқ, ал біз болсақ (бұнымыз) кәпірлерге ұнамаса да, Оның алдында дінімізде адалмыз! /Лә иләһә иллә-Ллаһу уахдаһу лә шарика ләһу, ләһуль-мульку, уә ләһуль-хамду уә һуә ъалә кулли шайъин қадирун! Уә лә хаулә уа лә қуата иллә бил-Лләһи, лә иләһә иллә-Ллаһу уә лә наъбуду иллә ийиәһу, ләһу-нәъмату, уә ләһууль-фадлу уә ләһус-сәнәъу-ль-хасану. Лә иләһә иллә-Ллаһу, мухлысина ләһуд-дина уә лә кәриһаль-кәфируна!/

Ибн Зубайр айтты:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бұл сөздерді әр намаздың соңында айтатын[3]. **Муслим.**

1418. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мұхажирлердің ішінен кедейлері келіп: "Байлар барлық жоғары дәрежелерді иемденіп, мәңгілік рахат табады: олар біз сияқты намаз оқиды, біз сияқты ораза ұстайды, бірақ бұдан бөлек олардың байлықта артықшылықтары бар, ол арқылы олар Қыжылыққа барады, Умраға барады, Аллаһ жолындағы күреске қатысады және садақа береді", - деді. Айтқандарын тыңдап, Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Сендерге алдағыларды қуып жететін және өздеріннен кейінгілерден озатын амал үйретейін бе, сонда сендер оны істесеңдер, соны істегеннен басқа ешкім сендерден озып кете алмайды?", - деді. Олар: "Әрине, иә Аллаһтың елшісі!", - деді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Әр намаздан кейін отыз үш реттен "Субхана-Ллаһи", "Әль-хамдули-Ллаһи" және "Аллаһу акбар", деп айтыңдар", - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Мулим келтірген нұсқасында мына сөздер қосылған:

(Бірәз уақыт өткен соң) кедей мұхажирлер тағы да Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: "Біздің бай бауырларымыз біздің істеп жүргенімізді естіп, олар да оны істейтін болды!", - деді. Сонда Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: "Бұл – Аллаһтың қалағанына көрсететін мейірімі", - деді.

1419. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім әр намаздан кейін отыз үш реттен: "Субхана-Ллаһи", "Әль-хамдули-Ллаһи" және "Аллаһу акбар", деген сөздерді айтып жүзіншісінде "Лә иләһә иллә-Ллаһу уахдаһу лә шарика ләһу, ләһуль-мульку, уә ләһуль-хамду уә һуә ъалә кулли шайъин қадирун!", - десе, онда оның күнәләрі, теңіздегі көбіктерге тең болса да кешіріледі. **Муслим.**

1420. Хабар бойынша, Қаъб бин ъУжра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Әр парыз намаздан кейін белгілі аяқтаушы сөздерді отыз үш реттен "Субхана-Ллаһи", "Әль-хамдули-Ллаһи" және отыз төрт рет "Аллаһу акбар", - деп айтқан адам қапыда қалмайды. **Муслим.**

1421. Хабар бойынша, Саъад бин Абу Уаккас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, намаз оқып болған соң әдетте Аллаһтан қорған сұрап былай дұға оқитын:

"Иә Аллаһ, расында, Саған қорқақтықтан және сараңдықтан сыйынамын, Сондай-ақ мен қаусаған шал болудан (кәріліктің азабынан) Өзіңе сыйынамын сондай-ақ мен осы дүниенің азғыруынан Өзіңе сыйынамын, Сондай-ақ Өзіңе қабір азғыруынан (азабынан) сыйынамын" /Аллаһумма, инни аъузу бика мин-аль жубни уаль-бухли, уә аъузу бика мин ан урадда илә арзалиль-ъумри, уа аъузу бика мин фитнатид-дуниа уа аъузу бика мин фитнатиль-қабри[4]/ **аль-Бухари.**

1422. Хабар бойынша, Муъаз, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, мені қолымнан ұстап: "Иә Муъаз, Аллаһтың атымен ант етемін, расында мен сені жақсы көремін!", - деді де сосын былай деді: "Иә Муъаз әр намаздың соңында: "Иә Аллаһ, Сені еске алып тұруға, сондай-ақ Саған шүкірлік етуге, сондай-ақ Саған дұрыстап құлшылық етуге маған көметес", - деп айтып отыруды тапсырамын". /Аллаһумма, аъини ъалә зикрикә, уа шукрика, хусни ъибадатикә[5]/. **Бұл хадисті сенімді иснадпен Абу Дауд келтіреді.**

1423. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Ат-Тахиат сөздерін айтып, сендерден әрқайсысың Аллаһтан, төрт түрліден қорған сұрап былай десін: "Иә Аллаһ, мен Саған Тоазақтың азабынан сыйынамын, сондай-ақ қабір азабынан сыйынамын. Сондай-ақ өмір мен өлімнің сынағынан (азғыруынан)

---

[1] Яғни, байдың байлығы Аллаһтың қаһарынан құтқара алмайды.

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 67 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Бұл жарде парыз намаздары жайлы сөз болып тұр.

[4] Араб әріптерімен осыған ұқсас дұға «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 60 дұғасында келтірілген.

[5] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 59 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

сыйынамын, сондай-ақ Даджалдың зұлымдық арбауынан сыйынамын!" /Аллаһумма, инни аъузу бика мин ъазаби жаһаннама, уә мин ъазабиль-қабри, уа мин фитнатиль-махйа уаль-мамати уә мин шарри фитнатиль-масихид-дажали![1]/ **Муслим.**

1424. Хабар бойынша, Али, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, намаз оқығанда, оның соңында, көп сөздердің арасында ат-тахиат пен сәлем берудің арасында, былай деп жиі айтатын: "Иә Аллаһ, менің бұрын істегенімді және сосын істейтіндерімді, ашақ және жасырын істегендерімді, сондай-ақ шектен шыққан жерлерімді және Өзің менен жақсы білетін (күнәлерімді) кешір! Сен – алдыға Жылжытушысың және Сен – Қалдырушысың, Сенен басқа құдай жоқ!" /Аллаһумма, ғфирли мә қаддамту, уә мә аххарту, уә мә асрарту, уә мә аъләнту, уә мә асрафту, уә мә Анта ъаләму биһи минни! Анталь Мукаддиму уә Анталб-Муъаххиру, лә иләһә иллә Анта!/[2] **Муслим.**

1425. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Өзінің намазындағы рукуғ пен сәжделерінде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте жиі былай деп қайталайтын: "Сен пәксің, иә Аллаһ, Раббымыз, Саған мадақ, иә Аллаһ кешір мені!" /Субханакә, Аллаһумма, Раббана, уә буә бихамдикә, Аллаһумма-ғфирли!/[3] **аль-Бухари, Муслим.**

1426. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Өзінің рукуғ пен сәжделерінде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте былай деп қайталайтын: "Пәксің, Қасиеттісің және періштелер мен Жебірейілдің Раббысың" /Суббухун, Куддусун, Раббуль-мәләәикәти уәр-рухи./ **Муслим.**

1427. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Рукуғ жайлы айтатын болсақ, онда (ол уақытта) Ұлы Аллаһ Тағаланы Мадақтаңдар[4], ал сәжде жайлы айтатын болса, онда (сәжде уақытында) Аллаһқа көбірек жалбарынып сұраңдар, өйткені сол уақытта сендер, дұғаларыңа жауап беруге көбірек лайықсыңдар. **Муслим.**

1428. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өзінің Раббына ең көп жақын болып табылатын уақыт, ол сәжде уақыты, сондықтан сол кезде Одан көбірек сұраңдар. **Муслим.**

1429. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Өзінің сәжделерінде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте Аллаһқа келесі дұғаларын айтатын:

✓ Иә Аллаһ менің барлық үлкен-кіші, алдыңғы-соңғы, ашық-құпия барлық күнәлерімді кешір! /Аллаһумма, ғфирли зәнби кулләһу: дыққаһу уә жилләһу, уә аууәләһу уә ахираһу, ъаләейатәһу уә сирраһу!/[5] **Муслим.**

✓

1430. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Брде түнде оянып жанымнан Пайғамбарды, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын таппадым, сосын оны іздеп, оның рукуғта иіліп келесі сөздерді айтып жатқанын естідім: "Сен пәксің және мадақ Саған, Сенен басқа құдай жоқ!" /Субханака уә бихамдикә, лә иләһә иллә Анта!/

Бұл хадистің басқа бір нұсқасында Айшаның, оған Аллаһтың Ризашылығы болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Менің қолым Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, тік тұрған өкшсіне тиді[6], ол мешітте болатын, сонда ол мына сөздерді айтып жатты: "Иә Аллаһ, расында мен Саған Ашуыңнан ризалығыңа, жазаңнан кешіріміне сыйынамын, сондай-ақ Өзіңнен Өзіне сыйынамын. Мен Саған деген мадақты айтып тауыса алмаймын, өйткені Өзіңді толығымен Өзің (ғана) Мақтағансың! /Аллаһумма, инни аъузу биридокә мин сахатикә, уә бимуъафатикә мин укубәтикә, уә аъузубикә минкә! Лә ухси сәнъан ъләйкә Антә кәмә аснәйтә ъали нәфсикә!/[7] **Муслим.**

1431. Хабар бойынша, Саъад бин Абу Уаккас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде біз Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бірге болған кезімізде, ол бізден: «Сендерден қайсысың күніне мың игілікті істен жасай аласың?», - деп сұрады. Сөйлесіп отырғандардын бірі: «Адам қалайша күніне мың игі амалдан жасай алады?», - деп сұрады. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Ол бұны Аллаһты күнде жүз реттен мадақтап жасай алады[8], сонда оған мың игі амалдан жазылып отырады[9] да және одан мың кішігірім күнәнің ауырпалығы түсіп отырады», - деп жауап берді. **Муслим.**

Аль Хумайд былай деді:

Бұл хадис Муслимнің кітабінде былай келтіріледі: «немсе: ...сонда одан түсетіні...»

Аль-Баркани былай деді:

Бұл хадисті сондай-ақ Муслимде, Шуъба Абу ъАуана және Йахйа аль-Каттан, Мусаның сөздерніе сүйеніп жеткізген, олар былай деген:

«сонда одан ауыртпашылығы түседі», - деп «алифсіз» келтіреді.

---

[1] Араб әріптерімен осыған ұқсас дұға «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 55,56 дұғаларында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 58 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 42 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[4] Яғни, «Менің Ұлы Раббым пәк және оған мадақ!» /Субхана Раббиль-ъАзыми уә бихамдиһи!/, - деп айту.

[5] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 46 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[6] Яғни, намазда сәжде уақытында болды.

[7] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 47 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[8] Басқаша айтқанда жүз реттен «Субхана-Ллаһи», деп айтып.

[9] Өйткені Аллаһ әр-бір игі амалға он есе сауаб жазады.

1432. Хабар бойынша, Абу Зарр, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күн шыққан әр күні әр қайсысың денелеріңде неше буын болса сонша садақа беруге тиістісіндер. Әр бір айтылған: «Субхана-Ллаһ», садақа болып табылады және: «Әлхамду ли-Лаһ», садақа болып табылады және әр бір айтылған: «Лә иләһә ила-Ллаһ» садақа болып табылады және әр бір айтылған: «Аллаһу акбар», садақа болып табылады, және жақсылыққа шақыру садақа болып табылады, жамандықтан тыйу садақа болып табылады, бірақ осының бәрін таңертіңгілік оқыған екі бас нәфіл намаз /ад-духа/[1] ауыстыра алады. **Муслим.**

1433. Хабар бойынша, діндарлардың анасы Джувайрийи бинт Харис, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, намаз оқып болған соң[2], ал мен өзімнің намаз орнымда отырған уақытымда менен шығып кетті де, таң атысымен қайта оралып маған: «Сен әлі сол орнында тапжылмай отырсың ба не?[3]», - деп сұрады. Мен: «Иә», - деп жауап бердім. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Мен сенен шыққан соң үш рет төрт сөзді қайталадым, ал егер оларды салмағы жағынан сенің таң ертеңнен айтқан сөздеріңмен салыстыратын болсақ, менің сөздерім міндетті түрде ауыр болады! Мен: «Аллаһтың жаратқандары қанша болса, Оған сонша мақтау, сондай-ақ Ол (мақтау сөздерінің) қаншасына риза болатын болса сонша (мақтау), сондай-ақ сол мақтаулардың салмағы Оның Күрсісінің (Тағының) салмағындай болсын және де Оның сөздерін жазуға қанша сия кететін болса[4], ол мақтауларды жазуға да сонша сия кетсін!», - деп айттым», - деді. /Субхана-Ллаһи ва би-хамди-һи 'адада халқы-һи, уа рида нафси-һи, уа зината 'арши-һи уа мидада кәлимати-һи!/[5] **Муслим**

Бұл хадистің Муслим келтірген басқа нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Аллаһтың жаратқандары қанша болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың Өзі нешесіне риза болатын болса, Оған сонша мадақ, сондай-ақ ол сөздердің салмағы Оның Күрсісінің (Тағының) салмағындай болсын, сондай-ақ ол (мадақ) сөздерді жазуға, Оның сөздерін жазуға қанша сия жұмсалатын болса, сонша сия жұмсалсын! /Субхана-Ллаһи 'адада халқы-хи, субхана-Ллаһи рида нафси-һи, субхана-Ллаһи зината 'арши-һи, субхана-Ллаһи мидада кәлимати-һи!/

Бұл хадистің ат-Тирмизи келтірген басқа нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Саған сен айта алатын басқа сөздерді үйретейін бе? Былай де: «Аллаһтың жаратқандары қанша болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың жаратқандары қанша болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың жаратқандары қанша болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың Өзі нешесіне риза болатын болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың Өзі нешесіне риза болатын болса, Оған сонша мадақ, Аллаһтың Өзі нешесіне риза болатын болса, Оған сонша мадақ, Аллаһқа мадақ , сондай-ақ ол сөздердің салмағы Оның Күрсісінің (Тағының) салмағындай болсын, Аллаһқа мадақ , сондай-ақ ол сөздердің салмағы Оның Күрсісінің (Тағының) салмағындай болсын, Аллаһқа мадақ , сондай-ақ ол сөздердің салмағы Оның Күрсісінің (Тағының) салмағындай болсын, Аллаһқа мадақ, сондай-ақ ол (мадақ) сөздерді жазуға, Оның сөздерін жазуға қанша сия жұмсалатын болса, сонша сия жұмсалсын, Аллаһқа мадақ, сондай-ақ ол (мадақ) сөздерді жазуға, Оның сөздерін жазуға қанша сия жұмсалатын болса, сонша сия жұмсалсын, Аллаһқа мадақ, сондай-ақ ол (мадақ) сөздерді жазуға, Оның сөздерін жазуға қанша сия жұмсалатын болса, сонша сия жұмсалсын! /Субхана-Ллаһи 'адада халқы-һи, субхана-Ллаһи 'адада халқы-һи, субхана-Ллаһи 'адада халқы-һи, субхана-Ллаһи рида нафси-һи, субхана-Ллаһи рида нафси-һи, субхана-Ллаһи рида нафси-һи, субхана-Ллаһи зината 'арши-һи, субхана-Ллаһи зината 'арши-һи, субхана-Ллаһи зината 'арши-һи, субхана-Ллаһи мидада кя-лимати-һи, субхана-Ллаһи мидада кялимати-һи, субхана-Ллаһи мидада кялимати-һи!/

1434. Хабар бойынша, Абу Мусы аль-Аш'ари, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өзінің Раббын еске алушы мен өзінің Раббын еске алмаушы тірі мен өлі секілді. **Аль-Бухари.**

Бұл хадистің Муслим келтірген басқа нұсқасында Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқаны келтіріледі:

Аллаһты еске алушы үй мен Аллаһты еске алмайтын үй тірі мен өлі секілді.

1435. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Аллаһ Тағала айтты: Мен туралы Менің құлым қалай ойласа, сондай боламын[6], Сондай-ақ ол Мені еске алған уақытта онымен біргемін[7], егер ол Мені іштей еске алса, онда Мен де оны іштей еске аламын, ал егер ол мені басқа адамдардың қауымында еске алса, онда Мен оны, олардан жақсырақ (қауымның) арасында еске аламын[8]. **Аль-Бухари, Муслим.**

1436. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Аль-муффарридуна озып кетті», -

---

[1] Ад-Духа намазы күн найза бойы көтерілгеннен, түске дейін оқуға болады. Оның ракат саны екіден сегіз бас аралығында.

[2] Таң ертеңгі екі ракат сүннет намаз оқып болған соң.

[3] Бұл жерде Жувайрйианың, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, таң ертеңнен орнынан тұрмай Аллаһқа зікір-шүкірлерін айтып жалбарынып жатқаны жайлы айтылып жатыр.

[4] Құранда Аллаһ Тағала Пайғамбарына, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дейді: «Егер Раббымның сөздерін (жазу) үшін теңіз сия болса, тағы бір сондайды көмекке әкелсек те, әлбетте Раббымның сөздері таусылудан бұрын теңіз таусылар еді», - де.

[5] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітабінің № 94 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[6] Адам баласы Аллаһтан не үміттенсе, соны береді деген сөз.

[7] Яғни, сол уақытта Мен оған көмек көрсетіп, не болмаса шайтандардан қорғап мейірімді төгіп тұрамын, деген сөз.

[8] Басқаша айтқанда періштелердің арасында.

деді. Адамдар. «Кім ол «Аль-муффарридуна», деген?», - деп сұрады. Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Бұл Аллаһты жиі еске алушы еркектер мен әйелдер», - деді. **Муслим.**

1437. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Еске алудың (зікірдің) жақсысына: «Лә иләһә иллә-Ллаһу» сөздері жатады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1438. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Буср, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде бір адам: «Иә Аллаһтың елшісі, расында Исламның үкімдері мен үшін көп[1], маған мен бекем ұстана алатын бір нәрсе айтшы», - деп сұрады. Оған Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Сенің тілің тыным таппастан Аллаһты еске алумен шұғылдансын», - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1439. Хабар бойынша, Жәбір, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Кім: «Аллаһқа мадақ және Оған Мақтау» /Субхана-Ллаһи ва би-хамди-һи/, - деп айтса, оған Жәннәтта пальма отырғызылады. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1440. Хабар бойынша, Ибн Мас'уд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Өзімнің миғраж сапарымда Ибраһимді кездестіріп, ол: «Иә Мухаммад, өзіңнің үмметіңе менің сәлемімді айтып, Жәннәттә жердің - игілікті, ал судың – тәтті, сондай-ақ Жәннәттің - жазық дала, ал онда отырғызылған өсімдіктердің «Субхана-Ллаһи», «Әль-хамду ли-Ллахи», «Ля иляха илля-Ллаһу» және «Аллаху Акбар)», екендігін жеткізе бар», - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1441. Хабар бойынша, Абу Дарда, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдардан: «Сендерге сендердің Қожайындарыңның (Раббыларыңның) алдында ең жақсы және ең таза, сондай-ақ ол арқылы сендер ең көп жоғарылайтын, сондай-ақ сендер үшін алтын мен күміс таратқаннан жақсы болатын, сондай-ақ олар сендердің бастарыңды, ал сендер олардың бастарын шабатын дұшпандарыңмен кездескеннен де жақсы саналаты амалдарың жайлы айтайын ба?[2]», - деп сұрады. Олар: «Әрине!», - деді, сонда ол: «Бұл Аллаһ Тағаланы еске алу (зікір ету)», - деді. **Бұл хадимсті ат-Тирмизи келтіреді, ал аль-Хким Абу Абдуллаһ: «Хадистің иснады сенімді», - деді.**

1442. Хабар бойынша, Саъад бин Абу Уаққас, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде ол Аллаһтың елшісімен, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, алдында жатқан (жемістің) сүйектерімен[3] Аллаһқа мақтаулар айтып отырған әйелге кірдік. Бұны көрген Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Мен саған бұдан жеңіліне (жақсысына) нұсқаймын: «Аллаһқа Оның көктегі жаратылыстарының санындай мадақ, сондай-ақ Аллаһқа Оның жердегі жаратылыстарының санындай мадақ, сондай-ақ Аллаһқа Оның жер мен көктің арасындағы жаратылыстарының санындай мадақ, сондай-ақ Аллаһқа Оның жаратқан және жарататын жаратылыстарының санындай мадақ» /Субхана-Ллаһи 'адада ма халяқа фи-с-сама'и, ва субхана-Ллаһи 'адада ма халяқа фи-ль-арди, ва субхана-Ллаһи 'адада ма байна заликя, ва субхана-Ллаһи 'адада ма хува Халиқун/, - де – сондай-ақ мына сөздер туралы да соны айт: «Аллаһу Акбар», «Әль-хамду ли-Ллаһи», «Ля иляһа илля-Ллаһу», «Аллаһтың күш қуатына жететін күш-қуат жоқ» /Ля хауля ва ля қувватта илля би-Ллаһи/ және Аллаһқа Оның жаратқан және жарататындарының санындай мадақ», - деді. **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1443. Хабар бойынша, Абу Муса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған: «Саған Жәнәттің қазыналарының біріне нұсқайын ба?», - деді. Мен: «Әрине, иә Аллаһтың елшісі!», - дедім. Сонда ол маған: «Бұл: «Аллаһтың күш-қутына жететін күш-қөуат жоқ» /Лә хәулу уә лә қуата иллә би-Ллаһи/, - деген сөздер», - деді. **Аль-Бухари, Муслим.**

245 ТАРАУ

Аллаһты тұрып, отырып, жатып, сондай-ақ дәретсіз және ғұсылсыз және де қайыз (етеккір) уақытында, Құран оқымай, еске алу жайында, өйткені Құранды ғұсылсыз жүніп жағдайда және қайыз уақытында оқуға болмайды.

Аллаһ Тағала айтты:

«Шексіз көктердің және жердің жаратылуында түннің және күндіздің өзгеруінде әлбетте ақыл иелері үшін дәлелдер бер. Олар тіке тұрып, отырып, жамбасынан жатып Аллаһты еске алады. Сондай-ақ олар көктер мен жердің жаратылуы жайында ойланады да: "Раббымыз, Сен бұны босқа жаратпадың, Сен пәксің, бізді Өз азабыңнан сақта!"» **«Аль-Имран» сүресі, 190-191 аяттар.**

1444. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, Аллаһ Тағаланы әр дайым есіне алатын[4]. **Муслим.**

1445. Хабар бойынша, Ибн Аббас, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

---

[1] Бәрін есте сақтай алмайтындығын, айтып жатыр.

[2] Аллаһтың ең көп сауап беретін амалы.

[3] Құрманың сүйектері жайлы айтылып жатыр.

[4] Әрине бұл түзге шыққанда және әйелімен қосылғаннан басқа уақыттар жайлы айтылып жатыр.

Егер сендерден кім әйелімен қосылмақшы болып: «Аллаһтың атымен, иә Аллаһ, бізді шайтаннан алыстат және шайтанды бізге нәсіп еткеніңнен алыстат» / Би-сми-Ллаһи, Аллаһумма, джанниб-на-ш-шайтана ва джанниби-ш-шайтана ма разақта-на!/[1]», - десе, егерде сендерге (осы түнде) перзентті болу нәсіп етілсе, онда шайтан оған тиісе алмайды. **Аль-Бухари, Муслим.**

246 ТАРАУ
Ұйықтар алдында және жатар алдында не деу керектігі жайында.

1446. Хабар бойынша, Хузайфа мен Абу Зарр, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ұйықтар алдында: «Сенің есіміңмен, иә Аллаһ, мен өлемін[2] және тірілемін» /Би-сми-кя, Аллаһумма, амуту уа ахйа/[3], - дейтін де, ал оянғанда: «Бізді өлтірген соң қайта тірілткен Аллаһқа шүкір, сондай-ақ біз Оған ораламыз!» /Әль-хамду ли-Ллаһи аллязи ахйа-на ба'да ма амата-на ва иляй-hи-н-нушуру/[4], - дейтін. **Аль-Бухари.**

247 ТАРАУ
Аллаһты еске алатын жиылыстардың қасиеті және олардан себепсіз кетіп қалуға болмайтындығы жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«Таңертең, кешке Раббыларына, Оның дидарын іздеп, жалбарынғындармен бірге өзің де сабыр ет. Дүние тіршілігінің сәнін қалап көзіңді басқаға аударма...» **«Кеhф» сүресі, 28 аят.**

1447. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Расында, Аллаһтың, көшелерде Аллаһты еске алумен шұғылданып жатқан адамдарды іздейтін, періштелері бар, олар Ұлы Аллаһ Тағалыны еске алып жатқан адамдарды табысымен, бір біріне: «Іздеп жатқандарыңа келіңдер!», - дейді. Сосын олар ондай адамдарды қанаттарымен қоршап төменгі көке дейін жоғарылайды, ал адамдар Аллаһты еске алуды аяқтасымен жоғары көтеріледі, сонда олардың, олардан бәрін жақсы Білуші Раббы: «Менің құлдарым не деп жатыр?», - деп сұрайды. Періштелер: «Олар Сені мадақтап және Саған мақтаулар айтып жатыр», - дейді. Сонда Аллаh: «Ал олар Мені көріп пе?», - деп сұрайды. Періштелер: «Жоқ, Аллаhтың атымен ант етеміз, олар Сені көрмеді!», - деп жауап береді. «Ал олар Мені көрсе не болар еді?», - деп сұрайды. Періштелер: «Егер олар Сені көрсе, онда Саған одан да адал ынталы құлшылық етер еді және Саған мадақ, мақтауларын көбейтіп, шүкірліктерін жиілетер еді», - деп жауап береді. Сонда Аллаh. «Олар Менен не сұрап жатыр?», - деп сұрайды. Періштелер. «Олар Сенен Жәннәт сұрап жатыр», - деп жауап береді. Аллаh: «Ал олар оны көріп пе?», - деп сұрайды. Періштелер: «Жоқ, Аллаhтың атымен ант етеміз, иә Раббым, олар оны көрмеді!», - деп жауап береді. Аллаh: «Ал егер олар, оны көрсе не болар еді?», - деп сұрайды. Періштелер: «Егер олар оны көрсе, онда оған бұдан да қатты тырмысар еді және оған бұдан да қатты талпынар еді, сондай-ақ оны бұдан да қатты қалар еді», - дейді. Аллаh: «Ал олар неден қорған сұрайды?», - деп сұрайды. Періштелер: «Тозақтың отынан», - дейді. Аллаh: «Ал олар оны көріп пе?», - деп сұрайды. Періштелер: «Жоқ Аллаhтың атымен ант етеміз, Иә Раббым, олар оны көрмеді!», - дейді. Аллаh: «Ал егер олар оны көрген болса не болар еді?», - деп сұрайды. Періштелер: «Егер олар оны көрсе, онда оған түспеуге одан қатты тырысар еді және одан, одан да қатты қорқар еді», - дейді. Сонда Аллаh: «Оларды кешіргенім жайында, сендерді куәлікке шақырамын!», - дейді. Сонда періштелердің бірі: «Олардың ішінде оларға қатысы жоқ біреу бар, ол өзінің шаруасымен ғана келген», - дейді. Сонда Аллаh: «Олар – жолдастары қапыға душар болмайтын адамдар!», - дейді. **Аль-Бухари, Муслим.**

Бұл хадистің Абу Хурайра, оған Аллаhтың ризашылығы болсын, арқылы Муслим келтірген нұсқасында, Пайғамбардың, оған Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегені келтіріледі:

Расында, Аллаhтың жер бетін кезіп, Аллаhты еске алушы жиындарды іздейтін періштелері бар, сонда олар адамдар Аллаhты еске алушы жиындарды табысымен, олардың арасына отырады да бір бірін қанаттарымен жер мен төменгі көктің арасын толтырғанша қоршайды. Ал олар тараған кезде періштелер жоғарылап көкке көтеріледі, ал бәрін періштелерден жақсы білуші Құдіретті Ұлы Аллаh, олардан: «Сендер қайдан келдіңдер?», - деп сұрайды. Сонда олар: «Біз Сенің жердегі Сені мадақтаушы, сондай-ақ Сені мәртебелеуші және Сенен басқа құдай жоқ, деп куәлік беріп , сондай-ақ Саған мақтауларын айтып және Сенен тілек сұраушы, құлдарыңнан келдік», - дейді. Аллаh: «Олар Менен не сұрап жатыр?», - дейді. Періштелер: «Олар Сенен Сенің Жәннәтіңді сұрап жатыр», - дейді. Аллаh: «Ал олар Менің Жәннәтімді көрді ме?», - деп сұрайды. Періштелер: «Жоқ, иә Раббым менің», - дейді. Аллаh: «Ал егер олар Менің Жәннәтімді көрсе не болар еді?», - деп сұрайды. Періштелер: «Сондай-ақ олар Сенен қорған сұрайды», - дейді. Аллаh: «Олар Менен неден қорған сұрайды», - дейді. Періштелер: «Сенің Тозағыңның отынан», - деді. Аллаh: «Ал олар Менің Тозағымды көрді ме?», - деп сұрайды. Періштелер: «Жоқ», - дейді. Аллаh: «Ал егер олар Менің Тозағымды көрсе не болар еді?», - деп сұрайды. Періштелер: «Сондай-ақ Олар Сенен кешірім сұрайды», - дейді. Сонда Аллаh: «Мен оларды кешірдім және оларға сұрағандарын бердім және оларды сұрағандарынан қорғадым!», - дейді. Осы кезде періштелер: «Раббым менің, олардың арасында Сенің күнәһәр, олардың жанынан жәй өтіп бара жатып отыра кеткен құлың бар», - дейді, сонда Аллаh: «Мен оны да кешірдім өйткені олар – жолдастары да қайғыға ұшырамайтын адамдар!», - дейді.

---

[1] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 192 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Яғни, бізге өлімнің бауыры саналатын ұйқыны жібердің.

[3] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 104 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[4] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 1 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

1448. Хабар бойынша, Абу Хурайра, мен Абу Саһид оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Адамдар Құдіретті Ұлы Аллаһты еске алып қай-бір жерде жиналмасын, оларды міндетті түрде періштелер қоршайды да, оларды мейірім жауып, оларға тыныштық түседі және оларды Аллаһ Өзінің жанындағылардың арасында еске алады. **Муслим.**

1449. Хабар бойынша, Хузайфа мен Абу Зарр, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар былай деді:

Бірде Аалла҃тың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, адамдармен мешітте отырған кезінде, онда үш адам келді. Олардың екеуі Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанына келді де, біреуі кетіп қалды. Ол екеуі Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанында тұрды, олардың бірі бос орын көрді де сонда барып отырды, ал екіншісі оның артынан отырды, ал үшіншісі болса кетіп қалды. Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ол адамдармен сөйлеп болған соң: «Сендерге осы үшеулер жалы айтайын ба? Олардың бірі Аллаһтан пана іздеді де, Аллаһ оған пана берді[1], ал басқасы жайлы айтатын болсақ ол ұялды да, Аллаһ та одан ұялды[2], Ал үшінші болса бұрылып кетті де, Аллаһ та одан бұрылды», - деп айтты. **Аль-Бухари, Муслим.**

1450. Хабар бойынша, Саъид аль-Худри, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар былай деді:

Бірде Муъауийа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, мешітте жиылып отырған адамдарға келіп: «Сендерді бұл жерде отырыуға не мәжбүрлеп жатыр?», - деп сұрады. Олар: «Біз Аллаһты еске алу үшін жиналдық?», - деді. Муъауийа: «Сонда сендер осы жерде Аллаһты еске алу үшін ған отырмыз, деп ант бере алсыңдар ма?», - деп сұрады. Олар: «Бізді шынымен-ақ бұл жерде отыруға одан басқа ештеңке тоқтатпайды!», - деді. Муъауийа: «Расында мені сендрге ант беруді өтінгенім, сендерді басқа іспен айналысып жатыр, деп күдіктенгенім емес. Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жанында мен сияқты орын алғандардың ішінде, ол туралы адамдарға менен аз ешкім айтпаған[3], дегенмен қазір сендерге (мынаны айтып бермекшімін), бірде Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, өзінің сахабаларының жиылысына келіп. «Сендерді бұл жерде отыруға не мәжбүрлеп жатыр?», - деп сұрады. Олар: «Біз Аллаһты еске алып, Оның бізді Исламға кіргізгеніміз үшін мақтаулар айту үшін жиналдық», - деді. Ол: «Сонда сендер, осында сол үшін ған отырғандарыңа ант бере аласыңдар ма?», - деп сұрады. Олар: «Аллаһтың атымен ант етеміз, бұл жерге жиналғанымыздың себебі, тек сол ғана!», - деді. Сонда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Расында, менің сендердің ант берулеріне, сендерді басқа бір істі (жасауға жиналғандарыңа) күдіктенгенмнен емес, бірақ маған Жебірейіл келіп, Аллаһ сендерді періштелердің алдында мақтан тұтады», - деді. **Муслим.**

248 ТАРАУ
Аллаһты таң ертең және кешке еске алу жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«Раббыңа ішіннен жалбарына қорыққан түрде бәсең сөзбен ертелі-кеш зікір ет. Сондай-ақ қаперсіздерден болма» **«Ағраф» сүресі, 205 аят.**

Араб тілінің білгірлері: «асаль» сөзі «асыль» (кеш, ымырт, қас қарайған кез) сөзінің көпше түрі болып табылады, сондай-ақ бұл – асыр намазы мен ақшам намазының арасындағы уақыт, дейді.

Аллаһ Тағала айтты:

«Күн шығудан бұрын да, батудан бұрын да Раббыңды мақтай пәкте» **«Та ха» сүресі, 130 аят.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Ертелі-кеш күніннің жарылқауын тіле. Раббыңды дәріптеп мақта.» **«Ғафыр» сүресі, 55 аят.**

Араб тілінің білгірлері: «аль-'аши» (кеш) сөзі, күн батуға еңкейіп ол батқанша созылатын уақыт аралығы, дейді.

Аллаһ Тағала айтты:

«(Бұл нұр) Аллаһтың жоғары бағаланып, ішінде Өз атының зікір етілуіне бұйырған үйлерде болады. Онда ертелі-кеш Оны дәріптейді. Өздерін саудасаттық, Аллаһты зікір етуден (еске алудан) намазды орындаудан, зекет беруден тоспайтын адамдар бар...» **«Нұр» сүресі, 36-37 аяттар.**

Аллаһ Тағала айтты:

«Рас, оған[4] тауларды бағындардық. Олар онымен бірге іңірде әрі сәскеде Аллаһты дәріптейтін еді.» **«Сад» сүресі, 18 аят.**

1451. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Таң ертең және кешке жүз реттен: «Аллаһқа мадақ пен Оған мақтаулар» /Субхана-Ллаһи ва би-хамди-һи!/[5], - деген, Ахірет күні өзімен бірге, ол сияқты айтқандарды, не соған бір нәсре косып айтқандарды есептемегенде, ешкім одан артық ешнәрсе алып келе алмаған балады. **Муслим.**

1452. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бір адам Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, келіп: «Иә Аллаһтың елшісі, кеше түнде мені шаққан шаяннан, менің қалай қиналғанымды білсең ғой!», - деді. Бұған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Расында, егер сен жатар алдында: «Аллаһтың кәміл сөздеріне, Оның жаратылыстарынан сыйынамын» /А'узу би-кялимати-Ллаһи-т-таммати

---

[1] Яғни, оған мейірім көрсетті.

[2] Ол адам, адамдарды итермелеп орын табуға ұялды, бұндай амал мақтауға лайық іс, ал Аллаһ та одан ұялды дегеніміз, Ол енді оны азаптамайды, деп түсіну қажет.

[3] Муъаийаның туған қарындасы, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, Пайғамбардың, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әйелдерінің бірі болған. Муъауийа Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жайлы аз айтқан себебі, ол жөнінде қателіктер жіберуден сескенген.

[4] Дәуід пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі болсын.

[5] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 91 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

мин шарри ма халәқа/[1], - десең, ол саған зиян келтірмес еді!», - деді. **Муслим.**

1453. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң ертең әдетте былай деп айтатынын жеткізді:

«Иә Аллаһ, Сенің көмегіңмен таң атқанша өмір сүрдік, сондай-ақ Сенің көмегіңмен кеш батқанша өмір сүрдік, Сенің көмегіңмен өмір сүреміз, сондай-ақ Сен біздің өмірімізді аласың және Саған ораламыз» /Аллаһумма, би-кя асбахна, уә би-кя амсайна, уә би-кя нахйа, уә би-кя намуту ва иляй-кя-н-нушу-ру/, ал кешке жақын былай дейтін: «Иә Аллаһ, Сенің көмегіңмен кеш батқанша өмір сүрдік, Сенің көмегіңмен өмір сүреміз, сондай-ақ Сен біздің өмірімізді аласың және Саған ораламыз» /Аллаһумма, би-кя амсайна, ва би-кя нахйа, ва би-кя намуту уә иляй-кә-н-нушуру/[2]. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1454. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде Абу Бакр ас-Сиддиқ, оған Аллаһтың ризашылығы болсын: «Иә Аллаһтың елшісі, маған таң ертең және кешке қандай сөздер айту керек, соны айтшы», - деді. Пайғамбар, Оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: ««Иә Аллаһ, жер мен көктің Жаратушысы, ғайып пен анықты білуші, бәрінің Раббы мен Қожасы, Сенен басқа құдай жоқ, деп куәлік беремін, сондай-ақ Өзіңе өзімнің нәпсәмнен және шайтанның зұлымдығы мен тұзағынан Сыйынамын» /Аллаһумма, Фатыра-с-самауути уа-ль-арди, 'Алима-ль-ғайби уа-ш-шахадати, Рабба кулли шай'ин уа Малика-һу, ашһаду аллә иляһа иллә Анта, а'узу би-кя мин шарри нафси уә шарри--ш-шайтани ва ширки-һи/[3], - де», - деді. Сосын Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын: «Бұл сөздерді таң ертең, кешке және төсекке жатарде айт», - деді. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1455. Хабар бойынша, Ибн Масъуд, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, кеш түсісімен әдетте былай дейтін: "Бізге және Аллаһтың иелігіндегі барлығына кеш түсті, Аллаһқа мақтау, серігі болмаған бір Аллаһтан басқа құдай жоқ!" /Амсайна уә амса-ль-мульку ли-Ллаһи, уә-ль-хамду ли-Ллаһи, лә иләһа иллә Ллаһу уахда-һу ля шәрикә лә-һу!/

Бұл хадисті жеткізуші былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бұл сөздермен қоса және былай айтты деп ойлаймын: "«Ол билік иесі, Оған Мадақ, және Ол бәрін істей алады. Раббым менің, мен Сенен осы түнде болатынның және осы түннен кейін болатынның игілігін сұраймын, сондай-ақ Саған осы түнде болатынның және осы түннен кейін болатынның зұлымдығынан сыйынамын! Раббым менің, Саған ықылассыздықтан және қаусаған кәрілкке (түсуден) сыйынамын. Раббым менің, Өзіңе Тозақ оты мен қабір азабынан сыйынамын!» /Ля-һу-ль-мульку, уә ля-һу-ль-хамду ва һууа 'аля кулли шай'ин қадирун. Рабби, ас'алю-кя хайра ма фи һазиһи-ль-ляйляти, уә хайра ма ба'да-һа! Рабби, а'узу би-кя мин аль-кәсәли, ва су'и-ль-кибари, Рабби, а'зу би-кя мин 'азабин фи-н-нари, уә 'азабин фи-ль-қабри!/ Сондай-ақ таң атқанда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дейтін: «Бізге және Аллаһтың иелігіндегі барлығына таң атты...» /Асбахна уә асбаха-ль--мульку ли-Ллаһи.../[4] **Муслим.**

1456. Хабар бойынша, Абдуллаһ бин Хубайб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, оған Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Үш реттен: «Құлһу Аллаһу ахад...[5]», - ты және «муъаууазатайнды[6]» таң ертең және кешке үш реттен оқы, сонда бұл сені барлық жамандықтан сақтайды. **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

1457. Хабар бойынша, Осман бин Аффан, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Күнде таң ертең және кешке үш реттен: "Аллаһтың атымен, Оның атымен не көкте не жерде еш нәсре зиянын тигізе алмайды, Ол – Естуші, Көруші!" /Би-сми-Ллаһи аллязи ля йадурру ма'а исми-хи шай'ун фи-ль-арди ва ля фи-с-сама'и, ва хува-с-Самику-ль-'Алиму!/[7] **Бұл хадисті Абу Дауд пен ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

249 ТАРАУ
Ұйықтар алдында не деу керектігі жайында.

Аллаһ Тағала айтты:

«Шексіз көктердің және жердің жаратылуында түннің және күндіздің өзгеруінде әлбетте ақыл иелері үшін дәлелдер бар. Олар тіке тұрып отырып, жамбасынан жатып Аллаһты еске алады. Сондай-ақ олар көктер мен жердің жаратылуы жайында ойланады да: "Раббымыз, Сен бұны босқа жаратпадың, Сен пәксің, бізді Өз азабыңнан сақта!"» **«Аль-Имран» сүресі, 190-191 аяттар.**

1458. Хабар бойынша, Хузайфа мен Абу Зарр, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, олар былай деді:

Сенің атыңмен иә Аллаһ, мен өлемін және тірілемін. /Би-сми-кә, Алла-һума, ахйа уә амуту/[8] **Аль-Бухара.**

1459. Хабар бойынша, Али, олған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол, бірде Аллаһтың елшісің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, оған және

---

[1] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 96 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 78 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.3**

[3] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 85 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[4] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 77 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[5] №112 «Ықылыс» сүресі.

[6] №113,114 «Фалақ», «Нас» сүрелері.

[7] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 86 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[8] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 105 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

Фатимға, оларға Аллаһтың ризашылығы болсын, былай деп айтқанын жеткізді:

Төсекке жатардың алдында (не: ...төсекке жатқан кезде): «отыз үш реттен "Аллаху Акбар", "Субхана-Ллаһи" және "Әль-хамду ли-Ллаһи"», - деп айтыңдар.

Бұл хадистің басқа нұсқасында Пайғамбардан, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегені келтіріледі:

"Субхана-Ллаһи", сөзін отыз төрт реттен айтыңдар.

Бұл хадистің басқа нұсқасында Пайғамбардан, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, былай дегені келтіріледі:

"Аллаху Акбар", сөзін отыз төрт реттен айтыңдар. **Аль-Бухари; Муслим**

1460. Хабар бойынша, Абу Хурайра, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, таң ертең әдетте былай деп айтатынын жеткізді:

Сендерден кім төсекке жатқысы келсе, онда изарының сыртымен төсегін қақсын, өйткені ол оның ішінде не барын[1] білмейді, сосын былай десін: «Иә Раббым, Сенің атыңмен жамбастап жаттым және Сенің атыңмен тұрамын. Егер Сен менің жанымды алсаң, онда рахым ет, ал егер Сен оны қайтарсаң, онда оны діндарлардың жанын қорғағаныңдай қорға. /Би-сми-кә, Рабби, уада'ту джанби уа би-кә арфа'у-ху, фа ин амсак-та нафси, фа-рхам-ha, уа ин арсальта-ha фа-хфаз-ha би-ма тахфазу би-hи 'ибада-кя-с-салихина/. **Аль-Бухари; Муслим**

1461. Хабар бойынша, Айша, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, төсекке жатқысы келсе алақандарына үрлеп (сүпілеп) Құранның соңғы үш сүресін оқып, сосын қолдарымен денесінің бәрін сипайтын. **Аль-Бухари; Муслим.**

Бұл хадистің Муслимде де аль-Бухарида да келтірген тағы бір нұсқасында, былай делінеді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың сәлемі мен игілігі болсын, егер төсекке жатқысы келсе қолдарының алақанын өзіне қаратып қосып оған үрлеп (сүпілеп) сосын: «Қульhу Аллаhу ахад...» – ты, сондай-ақ: «Қул аъузу бироббиль фалақ...», -ты, сондай-ақ: «Қул аъузу бироббин нас...», -ты оқып, сосын қолдарымен басы мен беті және денесінің алдыңғы жақтарынан бастап, қолы жеткенше, қолымен сипап шығатын және бұны үш ретттен қайталайтын.

1462. Хабар бойынша, аль-Бара бин ъАзиб, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Бірде, Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, маған былай деді: «Төсекке жатқың келген кезде, намаз оқырдың алдындағыдай дәрет ал да, сосын оң жамбасыңа жатып: «Иә Аллаh, өз нәпсімді Саған бойұсындырдым және ісімді Өзіңе тапсырдым, әрі жүзімді Саған қараттым және сауабыңды үміт етіп, әрі азабыңнан қорқып, Саған арқа сүйедім. Сенен қашып өзгеден пана табу мүмкін емес, тек Саған қашып Өзіңнен пана тілеймін! Түсірген Кітабыңа және жіберген Пайғамбарыңа иман келтірдім. /Аллаhумма, инни аслямту нафси иляй-кә, уә фаввадту амри иляй-кә альджа'ту захри иляй-кә рағбатан уә рахбатан иляй-кә. Лә мальд-жа'а ва лә манджа мин-кә илля иляй-кә! Аллаhумма, аманту би-ки-таби-кә аллязи анзальта ва би-набиййи-кә алләзи әрсальта/[2], - де, сонда егер де осыдан кейін өлсең, онда жаңа туған күйіндегідей жағадйда өлесің[3], сондықтан бұл сенің сол күндегі соңғы сөздерің болсын. **Аль-Бухари, Муслим.**

1463. Хабар бойынша, Анаса, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, төсекке жатардың алдында былай дейтін: "Бізді қоректендіріп сусындандырған, сондай-ақ бізге кепіл болып әрі бізге баспана берген Аллаhқа шүкір, өйткені кепіл етушісі мен баспана берушісі жоқтар қаншама" /Әль-хамду ли-Ллаhи аллязи ат'ама-на, уә сақа-на, уә кәфа-на уә ауа-на, фа кәм мимман ля Кяфийа ля-hу уә лә Му'уийа!/ **Муслим.**

1464. Хабар бойынша, Хузайфа, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, ол былай деді:

Аллаһтың елшісі, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ұйықтағысы келсе, оң қолын басының астына қойып былай дейтін: "Иә Аллаh, мені құлдарыңды қайта тірілтетін Күні, Өзіңнің азабыңнан сақта" /Аллахумма, кы-ни 'азаба-кя йаума таб'асу 'ибада-кә!/ **Бұл хадисті ат-Тирмизи «Жақсы хадис», деп келтіреді.**

Бұл хадисті Абу Дауд Хуфсаның, оған Аллаһтың ризашылығы болсын, айтуымен тағы бір нұқасын келтіріп, онда Пайғамбар, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, жоғарыда келтірген сөздерді үш рет қайталаған дейді.

Екінші кітаптың соңы.

Аллаh Тағала жазса кітаптың жалғасын келесі кітаптардың беттерінен оқи аласыздар.

***Аударушыдан:** Аллаhтан басқа құдай жоқ және Мухаммад Аллаhтың құлы әрі елшісі, деп куәлік беремін. Ұлы Аллаhтан, осы кітапты құрастырушы ан–Науауидің, оның ата–аналарының, оның ұстаздарының және осы кітапті сіздің қолыңызға жеткізуге үлесін қосқан әр–бір мұсылманның, сондай–ақ бүкіл мұсылманның күнәларін кешіріп, Өзінің Жәннәтіна кіргізуін және Өзінің Тозағы мен қабір азабынан құтқаруын сұраймын. Соңғы Пайғамбар Мухаммадқа, оның жанұясы мен сахабаларына және оның артынан ерген Қиаметке дейінгі бүкіл ummeтіне Аллаhтың игілігі мен сәлемі болсын!*

Ассаламу алейкум уарахматуллаhи уабаракатуh!

[1] Мысалы, улы жәндіктер (құрт, құмырсқа).

[2] Араб әріптерімен «Мұсылман қорғаны» кітәбінің № 111 дұғасында келтірілген – **аударушыдан.**

[3] Фитра – яғни, туғанда әр адам Аллаhты бір құдай, деп танып туылады.

ТҮРЛІ БЕЛГІЛЕР ҮШІН

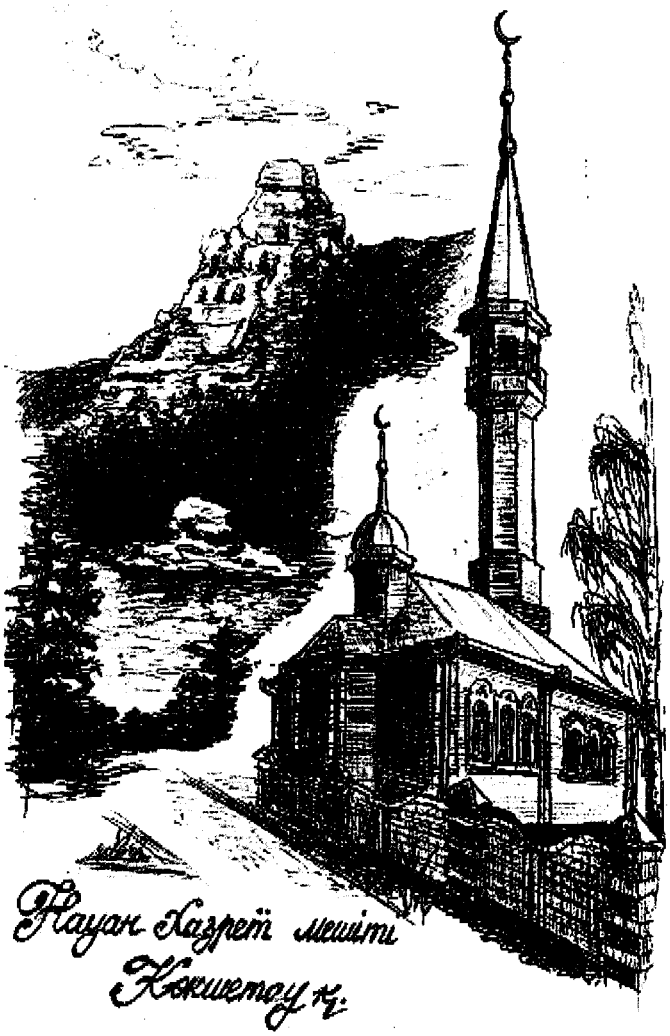

МАЗМҰНЫ:

143 ТАРАУ Кездескенде амандасып қол алысу керектігі, жақсы көңіл-күй таныту, тақуа адамның қолын сүйу және өзіннің балаңды оны жақсы көріп айналғанның белгісі ретінде сүйудің және сапардан келген адамды құшақтап қарсы алудың дұрыстығы жайлы.....3

АУЫРҒАННЫҢ КӨҢІЛІН СҰРАУ, СОНДАЙ-АҚ МӘЙІТТІ ШЫҒАРЫП САЛУ, ОҒАН ЖАНАЗА НАМАЗЫН ОҚУ, ОНЫ ЖЕРЛЕГЕНДЕ ЖАНЫНДА БОЛУ ЖӘНЕ ЖАРЛЕП БОЛҒАН СОҢ ҚАБІРІНІҢ ЖАНЫНДА БОЛА ТҰРУ ЖАЙЫНДАҒЫ КІТАП.

144 ТАРАУ Ауырғанның көңлін сұрап бару жайлы....4

145 ТАРАУ Ауырған адам үшін Аллһтан қалай дұға сұрау жайлы.....5

146 ТАРАУ Ауырған адамның жанұясынан оның халін біліп тұру жайында.....6

147 ТАРАУ Сауығудан күдерін үзген адам үшін не деу керектігі жайында.....6

148 ТАРАУ Науқастанып жатқан адамның жанұясының мүшелеріне және оған қызмет етушілерге, оған жақсы-қарым қатынас таныту және оның көрсеткен ауырпашылықтарына шыдамдық таныту керектігін айту жайында, сондай-ақ бұның түрлі қылмыстарының салдарынан өлім жазасы кесілгендіктен, өлім аузында тұрған адамадар үшін де қатысы барлығы 6

149 ТАРАУ Егер науқастанған адам: «Ауырсынамын», «Жаныма батты», «мен қатты ауырып жатырмын», - деген сияқты сөздерді шыдамсыздықтан, не болмса наразылықтан айтып жатпаса, онда оны айтуға болатындығы және онда тұрған ештеңенің жоқтығы 6

150 ТАРАУ Өлім аузындағы адамға: «Аллаһтан басқа құдай жоқ» /Лә илаһа илла-Ллаһу/, - деген сөздерді айтуды есіне салу жайында.....6

151 ТАРАУ Мәйіттің көзін жапқаннан кейін не деу керектігі жайында.....7

152 ТАРАУ Мәйіттің жанында тұрған адамға не деу керектігі және жақыны өлген адамға не деу керектігі жайлы.....7

153[1] ТАРАУ Өлген адамның артынан қатты дауыстамай және жоқтамай жылауға болатындығы жайлы.....7

154 ТАРАУ Мәйіттің түрінің өзгергендігі туралы мағлұматты таратудан өзін-өзі ұстау жайлы.....8

155 ТАРАУ Мәйітке дұға айту, оны шығарып салу, оны жерлегенде болу және жерлеу рәсімдеріне әйел баласына қатынасудың жақсы еместігі.....8

156 ТАРАУ Жаназа намазына көп адамның қатысқанының жақсы екендігі және оларды үш және одан да көп қатарға тұрғызу керектігі жайында.....8

157 ТАРАУ Жаназа намазында не оқу керектігі жайлы 9

158 ТАРАУ Табытты тезірек алып жүргеннің жақсырақ екендігі жайлы.....10

159 ТАРАУ Кенеттен өліп оның өлімінде күмән тумағанша ұстай тұрғаннан басқа жағдайларда, қайтқан адамның қарыздарын тезірек өтеп оны тезірек жерлеуге дайындау жайлы.....10

160 ТАРАУ Қабір басында насихат айту жайлы.....11

161 ТАРАУ Жерлеп болған соң мәйіт үшін Аллаһтан сұрап дұға жасау және оның қабірінің басында оның

күнәләрінің кешірілуін сұрап дұға жасау және Құран оқу үшін отыра тұру жайлы.....11
162 ТАРАУ Қайтқан адам үшін садақа тарату және Аллаһтан ол үшін дұға жасау жайында.....11
163 ТАРАУ Адамдардың қаза болған адамды мақтаулары туралы.....11
164 ТАРАУ Жас балалары қайтқандардың артықшылығы жайлы.....12
165 ТАРАУ Әділетсіз (залым) адамдардың қабірінің не олардың қаза болған жерлерінің жанынан өтіп бара жатып жылау және үрей сезіну және Аллаһқа деген тәуелділікті сезіну және бұған мән бермеушілерді ескерту жайлы.....12
САПАРДАҒЫ ӘДЕПТЕР ЖАЙЛЫ КІТАП.
166 ТАРАУ Сапарға бейсенбі күні күннің басында (таң ертең) аттанғанның жақсы екендігі.....13
167 ТАРАУ Серік іздеу және оларға арасынан біреуін (үлкенін) оған бағыну үшін басшы етіп тағайындау жайлы.....13
168 ТАРАУ Сапарда жүргенде және сапарда дем алғанда және түнемекке тоқтағанда және ұйықтағанда не ұстану керктігі, сондай-ақ түнде жылжудың, сондай-ақ мініс малдарына аяушылық таныту және де егер мініс малы көтере алса артынан біреуді отырғызуға болатындығы және малдың хұқығымен санаспайтын адамдарға не бұйыру керектігі жайлы.....13
169 ТАРАУ Серікке көмек көрсету жайлы.....14
170 ТАРАУ Сапарға аттанбақшы болған ниетпен көлікке отырған адамға не деу керектігі жайында....14
171 ТАРАУ Жолаушыға тауға көтерілгенде «Аллаһу акбар!», деп, ал төмен тұскенде «Сабхуна-Ллаһи!», деген сөздерді айтуы және «Аллаһу акбар!», деген сөзді тым қатты айтуға болмайтындығы жайлы.....15
172 ТАРАУ Аллаһқа сапарда жалбарыну жайлы.....16
173 ТАРАУ Адамнан, не басқа бір нәрседен қорыққан адамға, Аллаһқа қалай жалбарыну керектігі жайлы.....16
174 ТАРАУ Қайсы бір үйде тоқтаған адамға не деу керектігі жайлы.....16
175 ТАРАУ Жолаушы өзіне керектің бәрін орындаған соң тезірек үйіне оралуы жайлы.....16
176 ТАРАУ Үйге күндіз оралу керектігі және түнде оралудың жақсы еместігі жайлы.....16
177 ТАРАУ Оралғанда және өзінің қаласын көргенде не деу керектігі жайында.....17
178 ТАРАУ Оралған адамға жақын жердегі мешітке кіріп намаз оқудың жақсы екендігі жайлы.....17
179 ТАРАУ Әйел баласына жалғыз сапарға шығуға рұқсаттың жоқтығы жайында.....17
ҚАСИЕТТЕР КІТАБІ
180 ТАРАУ Құран оқудың қасиеті жайлы.....17
181 ТАРАУ Құранды әрдайым оқу керектігі және оны ұмытудан сақтану керектігі жайлы.....18
182 ТАРАУ Құранды әдемі дауыспен оқудың жақсы екендігі және жақсы оқитын адамдардан Құранды оқуларын сұрау жайлы.....18
183 ТАРАУ Бөлек сүрелер мен аяттарды оқуға талпындыру жайлы.....19
184 ТАРАУ Құранды бірге оқуға жиналудың жақсылығы жайлы.....20
185 ТАРАУ Дәрет алудың қасиеттері жайлы.....21
186 ТАРАУ Азанның қасиеттері жайлы.....22
187 ТАРАУ Намаздың қасиеттері жайлы.....23
188 ТАРАУ Таң және екінді намаздарының қасиеттері 23
189 ТАРАУ Мешітке жайау барудің қаситтері.....24
190 ТАРАУ Намазды күтудің қасиеттері жайлы.....25
191 ТАРАУ Жамағатпен оқылған намаздың қасиеттері жайлы.....25
192 ТАРАУ Жамағатпен оқылатын таң және құтпан намаздарына талпындыру жайлы.....26
193 ТАРАУ Парыз намаздарын әрдайым орындауға бұйыру және бұл намаздардан бас тартуға тыйым салу, сондай-ақ бұл намаздарды орындамағандарға үлкен қатердің бар екендігі жайлы.....26
194 ТАРАУ Бірінші саптың қасиеті және бірінші сапты толтырып бір-бірімен (иық тіресіп) тығыз тұру керектігі жайлы.....27
195 ТАРАУ Парыз намаздарының алдында және одан кейін оқылатын бекітілген қосымша намаздардың (сүннет намаздары) қасиеттері және олардың сандарының ең көбі, азы және орташасы қанша болуы керектігі 29
196 ТАРАУ Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, әдетте таң ертең екі ракат қосымша намаз оқитындығы жайлы.....29
197 ТАРАУ Таң намазының парызының алдындағы оқылатын екі ракат намазды жеңілдету, сондай-ақ сол екі ракатта не оқылатындығы және қай уақытта оқылатындығы жайлы.....29
198 ТАРАУ Қосымша оқылған екі ракат таң намазынан кейін оң бүйірінде жата тұру керектігі, сондай-ақ адам түнде намаз оқығандығына, не оқымағандығына қарамастан осыған (оң бүйіріне жата тұруға) талпыдыру жайлы.....30
199 ТАРАУ Бесін намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы жайлы.....30
200 ТАРАУ Екінді (аср) намазына дейін қандай қосымша намаз оқылатындығы жайында.....31
201 ТАРАУ Ақшам (мағриб)намазынан кейін және оның алдында қандай намаздар оқылатындығы.....31
202 ТАРАУ Құтпан (ъиша) намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы.....32
203 ТАРАУ Жұма намазының алдында және одан кейін қандай намаздар оқылатындығы жайлы.....32
204 ТАРАУ Барлық бекітілген және басқа да қосымша намаздарды үйде орындаудың жақсырақтығы, сондай-ақ парыз намазынан кейін қосымша намазды орындау үшін басқа жерге тұру керектігі, не болмаса парыз намазды қосымша намаздан сөйлеу арқылы бөлу керектігі 32
205[1] ТАРАУ Үтір намазын оқуға талпындыру және бұл намазды орындаудың сөссіз Сүннетке жататындығын түсіндіру сондай-ақ бұл намаз қай уақытта орындаудың жақсырақ екендігі жайлы.....32
206 ТАРАУ Таң ертеңгі қосымша намаздың (духа) қасиеті, оның ракат санының қаншасы көп, аз және орташа саны қанша болатындығы, сондай-ақ оны әрдайым орындауға ұмтылдыру жайлы.....33
207 ТАРАУ Қосымша таң ертеңгі намазды (духа намазын) күн найза бойына көтерілгеннен сәске түске дейін оқуға болатындығы, сондай-ақ ол намазды күннің көзі қыза түскен уақытта оқығанның жақсырақ екендігі жайлы.....33
208 ТАРАУ Мешітке сәлем намазын оқуға талпындыру, сондай-ақ мешітке кірген адам қай уақытта кіргеніне қарамастан мешітке сәлем намазы болсын, не парыз намаздарының бірі болсын, не қосымша намаз болсын екі ракат намаз оқып болған соң ғана отыру керектігі 34

209 ТАРАУ Дәрет алып болған соң екі ракат намаз оқыған жақсы екендігі жайлы.....34
210 ТАРАУ Жұманың қасиеті, жұма намазына қатынасудың парыз екендігі және жұма намазына ғұсыл құйынып келудің парыз екендігі, сондай-ақ ол намазға иіс май жағып ертерек келіудің жақсырақ екендігі, сондай-ақ жұмада қандай дұғалар айту керектігі және бұл күні Пайғамбарға, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын қалай салауат айту керектігі, сондай-ақ қай уақытта дұғаға жауап берілетіндігі, сондай-ақ жұма намазынан кейін Аллаһты көбірек еске алып зікір ету керектігі 34
211 ТАРАУ Аллаһтың жәрдем жасағаны анық болған уақытта, не болмаса апаттан аман сақтап қалғанын анық сезген кезде, Аллаһқа алғыс /не:...ризашылық/ ретінде сәжде жасау жайлы.....35
212 ТАРАУ Түнгі намазды оқыған қасиеттері ...36
213 ТАРАУ Рамадан кезінде қосымша түнгі намаздарды оқу жайында.....38
214 ТАРАУ Қадір түнінде намаз оқудың қасиеті және оның Рамаданның қай түні болу мүмкіндігі көбірек екендігі жайлы түсінік.....38
215 ТАРАУ Тіс тазалағышты (мисуақ) қолдану және табиғатынан айқын нәрселер жайлы.....39
216 ТАРАУ Зекеттің парыз екендігін растау жайлы, оның және оған қатысы бар заттардың қасиеттерін түсіндіру жайлы 39
217 ТАРАУ Рамадан айында ораза ұстаудың парыз екендігі және ораза мен оған қатысы бардың қасиеттері жайлы.....41
218 ТАРАУ Рамадан айында, әсіресе ол айдың соңғы он күнінде жомарттық таныту, Шариғаттың бүкіл қолдаған амалдарын көбірек жасау және игі істерді көбірек істеу жайлы.....42
219 ТАРАУ Бастаған оразасын ұстаушылардан басқа не болмаса әрдайым бейсенбі дүйсенбі күндері ораза ұстауды әдет қылушылардан басқа ешкімге шағбанның бірінші жартысынан кейін Рамаданды ораза ұстап қарсы алуға болмайтындығы жайында.....43
220 ТАРАУ Жаңа туған айды көргенде не деу керектігі жайлы.....43
221 ТАРАУ Тамақ ішуді және ауыз бекітуді таң арайланғанша созудың қасиеттері жайлы.....43
222 ТАРАУ Ауыз ашуға мүмкіншілігінше ертерек кірісудің қасиеті және ауызды немен ашудың және ауыз ашқан соң қандай дұға айту керектігі жайында.....44
223 ТАРАУ Ораза ұстаушыға өзінің тілін және басқа да дене мүшелерін бағынбаушылықтан тыйу, сондай-ақ барлық балағат және осыған ұқсас істерден бас тарту жайлы.....44
224 ТАРАУ Оразаға байланысты кейбір сұрақтар...44
225 ТАРАУ Мухаррам мен Шағбан және қасиетті айларда ораза ұстаудың қасиеттерін түсіндіру жайлы.....45
226 ТАРАУ Зуль-хижжа айының алғашқы он күнінде ораза ұстаудың қасиеті жайлы.....45
227 ТАРАУ Арафа күні және «ашура» мен «тасуъа» күндері ораза ұстаған қасиеттері жайлы.....46
228 ТАРАУ Шаууаль айының алты күнінде ораза ұстаған жақсылығы жайлы.....46
229 ТАРАУ Дүйсенбі мен бейсенбі күндері ораза ұстаған жақсылығы жайлы.....46
230 ТАРАУ Әр айда үш күннен ораза ұстаудың жақсылығы жайлы.....46
231 ТАРАУ Ораза ұстаушы адамға ауызын ашуға тамақ бергеннің жақсылығы, ораза ұстаушының жанында басқа біреудің тамақ жегенінің ораза ұстаушыға тиетін жақсылығы және тамақ берушіге айтылатын дұға жайлы.....47
ҮЗДІКСІЗ МЕШІТТЕ БОЛУ ТУРАЛЫ КІТАП
232[1] ТАРАУ Үздіксіз мешітте болудың қастиеті жайлы.....47
ҚАЖЫЛЫҚ КІТАБЫ
233 ТАРАУ Қажылықтың парыз екендігі және оның қастиеті жайлы.....47
ЖИХАД КІТАБЫ
234 ТАРАУ Жихадтың қасиеті жайлы.....49
235 ТАРАУ О дүниеде шахидтердің дәрежесіне жететін адамдар жайлы, сондай-ақ ондай адамдардың шахидтерден өзгешелігі жерлегенде жуып жаназа намазы оқылатындығы жайлы.....56
236 ТАРАУ Құл босатудың (азат етудің) қасиеті жайлы.....57
237 ТАРАУ Құлға жақсылық көрсетудің қасиеті жайлы.....57
238 ТАРАУ Аллаһтың сондай-ақ қожайындарының хақысын орындайтын құлдың қасиеті жайлы.....57
239 ТАРАУ Тыныш емес уақытта, ал дәллірек айтсақ тәртіпсіздік, фитна қаптаған уақытта және осыған ұқсас уақыттарда құлшылық етудің қасиеті жайлы.....58
240 ТАРАУ Сауда жасаушы, алушы және беруші адмның кеңшілік жасағанның қасиеті, сондай-ақ қарызды төлеп оны талап еткенде кеңшілік көрсетудің қасиеті, сондай-ақ көбірек таразылу және көбірек өлшеудің жақсылығы, сондай-ақ таразылығында кемітуге тыйым салнығандығы, сондай-ақ мүмкіншілігі бар адамның қарыз өтеушіге қарыз өтеу уақытын созу және оны кешірудің қасиеті жайлы.....58
БІЛІМ КІТАБЫ
241 ТАРАУ Білімнің қасиеті жайында.....59
АЛЛАҺТЫ ҰЛЫҚТАУ МЕН ОҒАН РИЗАШЫЛЫҚ БІЛДІРУ ЖАЙЛЫ КІТАП
242 ТАРАУ Аллыһты ұлықтап Оған ризышылық (шүкірлік етідің) білдірудің қасиеті жайлы.....60
ПАЙҒАМБАРҒА, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, ИГІЛІК ТІЛЕУ ЖАЙЛЫ КІТАП.
243 ТАРАУ Аллаһтың елшісіне, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, игілік тілеуді (салауат айтудың) қасиеті жайында.....61
АЛЛАҺТЫ ЕСКЕ АЛУ СӨЗДЕРІ ЖАЙЛЫ
244 ТАРАУ Аллаһты еске алудың қасиеті және еске алуға талпындыру жайында.....62
245 ТАРАУ Аллаһты тұрып, отырып, жатып, сондай-ақ дәретсіз және ғұсылсыз және де қайыз (етеккір) уақытында, Құран оқымай, еске алу жайында, өйткені Құранды ғұсылсыз жүніп жағдайда және қайыз уақытында оқуға болмайды.....67
246 ТАРАУ Ұйықтар алдында және жатар алдында не деу керектігі жайында.....68
247 ТАРАУ Аллаһты еске алатын жиылыстардың қасиеті және олардан себепсіз кетіп қалуға болмайтындығы жайында.....68
248 ТАРАУ Аллаһты таң ертең және кешке еске алу жайлы.....69
249 ТАРАУ Ұйықтар алдында не деу керектігі жайлы.....70
МАЗМҰНЫ.....72

Мешіттің кітабы.

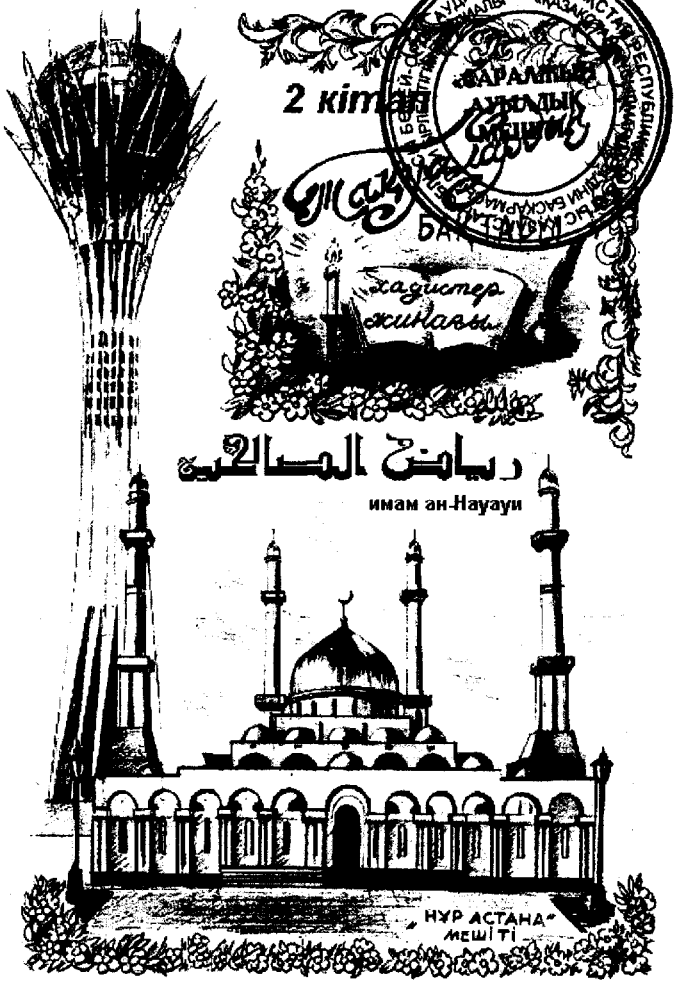

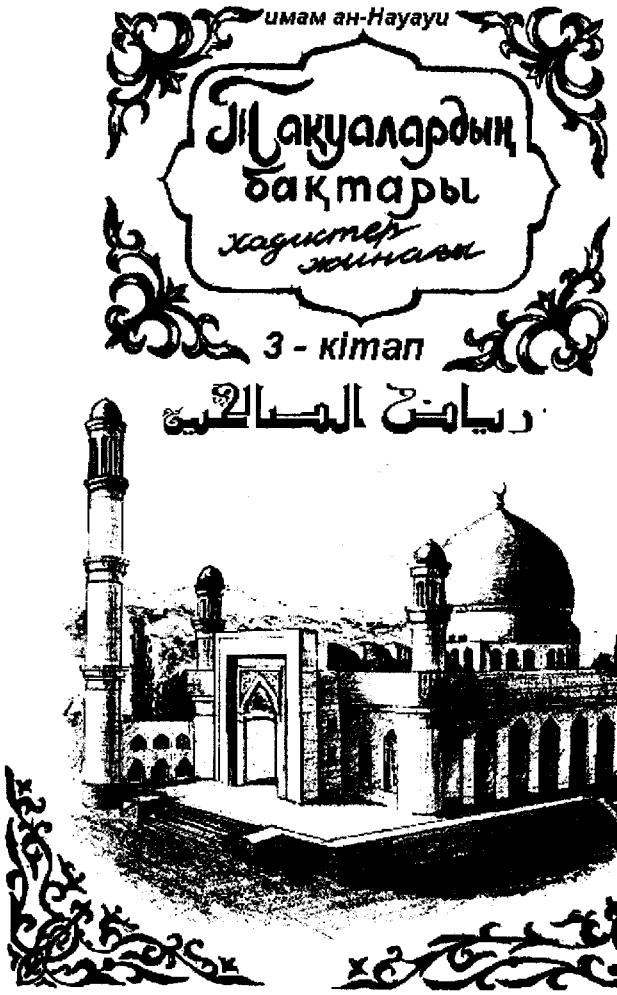

Құрметті оқырман, **«Тақуалардың бақтары»** кітабы, сізді бәріміз жақсы білетін және тілімізбен әрдайым айтып жүретін, бірақ та оның дәмін толығымен сезінбеген иманның ақиқаттарына жетелейді. Расында, бұл кітапты атына сәйкес бақтай дерсің, өйткені оны оқыған адам, өзін иманның бағының ішінде жүргендей сезінеді де, ал бұл кітаптағы қағидаларға амал жасаған адам сол бақтың ішіндегі жемістің дәмін татқандай болады. Өйткені Ислам діні оны дұрыс түсініп және оны өзінің өмірінің басшылығы ретінде ұстанған адам үшін жеңіл әрі тәтті. Аллаһ Тағала Өзінің кітабында былай дейді: «...Аллаһ сендерге жеңілдік қалайды, ауыршылық қаламайды...» **(«Бақара» сүресі, 185 аят)** Пайғамбарымыз, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, бір хадистерінде: «Расында, бұл дін жеңіл, бірақ кімде-кім онымен жарысатын болса, онда дін оны сөссіз жеңеді, сондықтан дұрысын ұстаныңдар да (дінге неғұрлым) жақындаңдар, қуаныңдар да Аллаһтан таңертең, түсте, кешке және түннің бір бөлігінде көмек сұраңдар», - дейді. **(Аль-Бухари)**. Ал Ислам дінін дұрыс түсіну дегеніміз - ол осы дінді, адам баласына жіберуші Аллаһтың және Оның елшісінің әмірлерін білу. Мінеки сондықтан, Құран аяттары мен Аллаһтың елшісінің, оған Аллаһтың игілігі мен сәлемі болсын, хадистерінен тұратын бұл кітап, сізге иманның хош иісті бақтарының мөлдір қайнар көзіне жасайтын саяхатыңызға серік болуға лайық.

«Науан Хазрет» атындағы орталық мешіт. Көкшетау қаласы,

2006 жыл.